

**KURUMLAR VERGİSİNİN GENİŞLETİCİ MALİYE
POLİTİKASI İLE İLİŞKİSİ: TÜRKİYE İLE OECD
ÜLKELERİNİN MALİ VE EKONOMİK
BÜYÜMELERİNİN ANALİZİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Murat KILIÇ

Kütahya - 2019

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**KURUMLAR VERGİSİNİN GENİŞLETİCİ MALİYE POLİTİKASI
İLE İLİŞKİSİ: TÜRKİYE İLE OECD ÜLKELERİNİN MALİ VE
EKONOMİK BÜYÜMELERİNİN ANALİZİ**

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Burhan BAHÇE

Hazırlayan:
Murat KILIÇ

Kütahya – 2019

KABUL VE ONAY

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Maliye Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS
TEZİ ÇALIŞMA RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Burhan BAHÇE

(İmza)

Akademik Unvan , Adı-Soyadı

Üye Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KIRCA

(İmza)

Akademik Unvan , Adı-Soyadı

Üye Dr. Öğr. Üyesi Özcan ERDOĞAN

(İmza)

Akademik Unvan , Adı-Soyadı

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN

Enstitü Müdürü

Bilimsel Etik Bildirimi

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Kurumlar Vergisinin Genişletici Maliye Politikası ile İlişkisi: Türkiye ile OECD Ülkelerinin Mali ve Ekonomik Büyümelerinin Analizi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

....../....../2019

İmza

Murat KILIÇ

Özgeçmiş

2 Şubat 1991 tarihinde Çorum'un Alaca ilçesinde doğdu. İlköğretimini 1997-2005 yılları arasında ve lise eğitim ve öğrenimini 2005-2009 yılları arasına Çorum'da tamamladı. Lisans Öğretimine 2009 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümünde başladı. Lisans eğitimini 2013 yılı Ocak ayında tamamlayarak mezun oldu. 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı Bahar döneminde Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Maliye Anabilim Dalında Tezli Yüksek Lisans öğrencisi olarak kabul edildi. 2015 yılında Maliye Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu Gelir İdaresi Başkanlığı'nın düzenlemiş olduğu Gelir Uzman Yardımcılığı kurum yazılı sınav ve mülakatında başarılı olarak 2015 yılı Kasım ayında göreve başladı. Halen Gelir Uzman Yardımcısı olarak görev yapmaktadır.

ÖZET

KURUMLAR VERGİSİNİN GENİŞLETİCİ MALİYE POLİTİKASI İLE İLİŞKİSİ: TÜRKİYE İLE OECD ÜLKELERİNİN MALİ VE EKONOMİK BÜYÜMELERİNİN ANALİZİ

KILIÇ, Murat

Yüksek Lisans Tezi, Maliye Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Burhan BAHÇE

Ağustos, 2019, 150 Sayfa

Bu çalışmanın amacı, Kurumlar Vergisi ile Ekonomik Büyüme arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Tez kapsamında maliye politikasının gelişim süreci, amaç, araç ve ilkelerinden bahsedilmiştir. Kurumlar vergisinin gelişim süreci ve teorisi hakkında bilgiler verilip OECD ülkelerinde oran ve toplam vergi gelirleri içindeki yüzde payı incelenmiştir. Kurumlar vergisi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki ve ekonomik büyüme modelleri incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, Türkiye ve OECD ülkeleri ekonomilerinin 2002-2016 yılları arasındaki verileri kullanılarak sırasıyla yatay kesit bağımlılık testi, birim kök testi (Pesaran(2007)) ve son olarak Swamy(1970) modeli kullanılarak rassal katsayılar regresyon analizi yapılmıştır. Çıkan sonuçlar yakınsama hipotezine göre her bir ülke için ayrı ayrı incelenerek OECD ülkeleri ile Türkiye karşılaştırması yapılmıştır. Sonuçlara göre; Türkiye’de kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelen %1’lik artış ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi %0,12 birim artırdığı ve ekonomik büyümede meydana gelen %1’lik artışın kurumlar vergisindeki değişmeyi %1,67 birim oranında artırmaktadır. OECD ülkelerinde, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelen %1’lik artış ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde olarak 0,04 - 0,17 birim aralığında artırdığı, ekonomik büyümede meydana gelecek %1’lik artış kurumlar vergisindeki değişmeyi yüzde 1,15 - 5,38 birim aralığında artırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Maliye Politikası, Vergi Politikası, Türkiye, OECD, Ekonomik Büyüme, Kurumlar Vergisi, Panel Veri Analizi, Birim Kök, Yatay Kesit Bağımlılığı, Rassal Katsayılar Regresyon Analizi

ABSTRACT**THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CORPORATE TAX AND THE
EXPANDING FISCAL POLICY: THE ECONOMIC AND FISCAL GROWTH
ANALYSIS OF TURKEY AND OECD COUNTRIES****KILIÇ, Murat****M. Sc. Thesis, Department of Public Finance****Supervisor: Assist.Prof. Abdullah Burhan BAHÇE****August, 2019, 150 pages**

The purpose of this study is to investigate the relationship between Corporate Tax and Economic Growth. Within the scope of this thesis, fiscal policy's development process, aims, instruments, and principles were mentioned. Information about the development process and theory of corporate tax was given and its rate and centage in total tax revenue in OECD countries were analyzed. Economic growth models and the relationship between corporate tax and economic growth were examined.

In the third part of this study, by using the data of Turkey and OECD countries' economies between 2002 and 2016, random coefficients regression analysis was made by means of respectively cross sectional dependency test, unit root test (Pesaran(2007)) and lastly Swamy (1970) model. The results were analyzed separately for each country according to convergence hypothesis and a comparison between OECD countries and Turkey was made. According to the results, it has been established that in Turkey, 1% increase in corporate tax revenue enhanced the fluctuation in economic growth by %0,12 and 1% increase in economic growth enhanced the fluctuation in corporate tax by 1,67. OECD countries, 1% increase in corporate tax revenue enhanced the fluctuation in economic growth by percentage between 0,04 and 0,17 and 1% increase in economic growth enhanced the fluctuation in corporate tax by percentage between 1,15 and 5,38.

Keywords: Fiscal Policy, Tax Policy, Turkey, OECD, Economic Growth, Corporate Tax, Panel Data Analysis, Unit Root, Cross Sectional Dependency, Random Coefficients Regression Analysis

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	v
ABSTRACT ...	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR	xvii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM MALİYE POLİTİKASI

1.1. MALİYE POLİTİKASI KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ	4
1.1.1. Birinci Safha (16.yy-1929).....	5
1.1.1.1. Kamu Harcamalarının Hacimce Küçük Olması Prensibi.....	7
1.1.1.2. Devlet Bütçesinin Denk Olması Prensibi.....	7
1.1.1.3. Kamu Giderlerinin Dolaylı Vergiler ile Karşılanması Prensibi.....	8
1.1.1.4. Bütçe Açıklarının Uzun Vadeli Borçlarla Karşılanması Prensibi.....	8
1.1.2. Prensiplerin Altında Yatan Varsayımlar ve Nedenleri.....	9
1.1.2.1. Tüketici Devlet Varsayımı	9
1.1.2.2. Kamu Yatırımlarının Özel Yatırımlarından Daha Az Verimli Olması ...	10
1.1.2.3. Tarafsız Vergi ve Tarafsız Kamu Harcamaları Varsayımı	10
1.1.3. Mali Gelenekçiliğin İflası.....	10
1.1.3.1. Tüketici Devlettten Süzgeç Devlete Geçiş.....	11
1.1.3.2. Kamu Yatırımlarının Özel Sektör Yatırımları Kadar Verimli Olabilmesi	12
1.1.3.3. Çağdaş Dünyada Tarafsız Kamu Harcaması ve Tarafsız Kamu Geliri Anlayışının Olmaması.....	12
1.1.4. İkinci Safha (1929 Sonrası Dönem)	13
1.2. MALİYE POLİTİKASINA DAİR YAKLAŞIMLAR.....	15
1.2.1. Klasik Yaklaşım	15
1.2.2. Keynesyen Yaklaşım.....	17
1.2.3. Monetarist (Parasalcı) Yaklaşım	23

1.2.4. Yeni Klasik Yaklaşım	28
1.2.5. Yeni Keynesyen Yaklaşım	30
1.2.6. Post Keynesyen Yaklaşım	31
1.2.7. Neo Klasik(Arz Yönlü) Yaklaşım	34
1.2.8. Kamu Tercihi (Anayasal İktisat) Yaklaşımı.....	35
1.3. MALİYE POLİTİKASI ARAÇLARI	37
1.3.1. Harcama Politikası Aracı.....	38
1.3.2. Vergi Politikası Aracı	39
1.3.3. Borçlanma Politikası Aracı	41
1.3.4. Bütçe Politikası Aracı.....	43
1.4. MALİYE POLİTİKASININ AMAÇLARI.....	44
1.4.1. Ekonomik İstikrarı Sağlamak	45
1.4.1.1. Fiyat İstikrarı.....	45
1.4.1.2. Tam İstihdam	46
1.4.2. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma	46
1.4.3. Gelir ve Servet Dağılımında Adalet	47
İKİNCİ BÖLÜM	
KURUMLAR VERGİSİ TEORİSİ VE EKONOMİK BÜYÜME	
2.1. KURUMLAR VERGİSİ TARİHÇESİ VE TANIMI	50
2.1.1. Verginin Tarihsel Süreci ve Tanımı	50
2.1.2. Kurumlar Vergisi'nin Tarihsel Süreci, Tanımı ve Genel Teorisi.....	53
2.2. KURUMLAR VERGİSİNİN GEREKLİLİĞİ.....	56
2.2.1. İmtiyaz Bedeli Teorisi	57
2.2.2. Gayri Şahsi Ödeme Gücü	57

2.2.3. Hizmet ve Sosyal Maliyetler Bedeli Teorisi	57
2.2.4. İktisadi ve Sosyal Denetleme Aracı Teorisi	58
2.2.5. Gelir Vergisini Tamamlama Aracı Teorisi.....	58
2.2.6. Emek ve Sermayeden Elde Edilen Gelirleri Ayırma Teorisi	58
2.2.7. Uygun Gelir Kaynağı Olma Teorisi	59
2.3. KURUMLAR VERGİSİNDE VERGİNİN YANSIMASI	59
2.4. OECD ÜLKELERİNDE KURUMLAR VERGİSİNE DAİR İSTATİSTİKLER	
.....	60
2.4.1. Kurumlar Vergisi Oranları (2000-2018)	61
2.4.2. Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı(1998-2016)	68
2.5. MALİYE POLİTİKASI İLE KURUMLAR VERGİSİ İLİŞKİSİ	75
2.6.MALİYE POLİTİKASI AMACI OLARAK EKONOMİK BÜYÜME VE	
MODELLERİ.....	77
2.6.1. Ekonomik Büyüme'nin Tanımı.....	77
2.6.2. Ekonomik Büyüme Modelleri	78
2.6.2.1. Dışsal(Çağdaş) Büyüme Modelleri	78
2.6.2.2. İçsel Büyüme Modelleri	79
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
OECD ÜLKELERİNDEKİ KURUMLAR VERGİSİ İLE EKONOMİK BÜYÜME	
ARASINDAKİ İLİŞKİYE DAİR PANEL VERİ ANALİZİ	
3.1. LİTERATÜR TARAMASI	81
3.2.VERİ VE MODEL	84
3.3. EKONOMETRİK YÖNTEM.....	85
3.3.1. Yatay Bağımlılık Testi	85

3.3.2. Panel Birim Kök Testi (Pesaran, (2007)	87
3.3.3.Rassal(Tesadüfi) Katsayılar Regresyonu (Swamy, (1970)	89
3.3.4.Yakınsama Hipotezi.....	89
3.4. AMPİRİK SONUÇLAR.....	90
3.4.1. Yatay Bağımlılık Test Sonuçları	90
3.4.2. Panel Birim Kök Test Sonuçları (Pesaran, 2007).....	92
3.4.3. Rassal(Tesadüfi) Katsayılar Regresyon Sonuçları (Swamy, 1970)	93
3.4.4. Kurumlar Vergisi Gelirleri ile Ekonomik Büyüme Arasındaki Rassal Katsayılar Regresyon Sonuçları ve Karşılaştırması	93
3.4.4.1. Türkiye	95
3.4.4.2. Avustralya	96
3.4.4.3. Avusturya	97
3.4.4.4. Belçika.....	98
3.4.4.5. Kanada.....	99
3.4.4.6. İsviçre.....	100
3.4.4.7. Şili	101
3.4.4.8. Çek Cumhuriyeti	102
3.4.4.9. Almanya	103
3.4.4.10. Danimarka	104
3.4.4.11. İspanya	105
3.4.4.12. Estonya.....	106
3.4.4.13. Finlandiya.....	107
3.4.4.14. Fransa	108
3.4.4.15. Birleşik Krallık.....	109
3.4.4.16. Yunanistan	110
3.4.4.17. Macaristan	111
3.4.4.18. İrlanda	112
3.4.4.19. İzlanda	113
3.4.4.20. İsrail	114
3.4.4.21. İtalya.....	115
3.4.4.22. Japonya.....	116
3.4.4.23. Güney Kore	117

3.4.4.24. Litvanya.....	118
3.4.4.25. Lüksemburg	119
3.4.4.26. Letonya.....	120
3.4.4.27. Meksika	121
3.4.4.28. Hollanda	122
3.4.4.29. Norveç	123
3.4.4.30. Yeni Zelanda	124
3.4.4.31. Polonya.....	125
3.4.4.32. Portekiz	126
3.4.4.33. Slovakya.....	127
3.4.4.34. Slovenya.....	128
3.4.4.35. İsveç	129
3.4.4.36. Amerika Birleşik Devletleri	130
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	131
KAYNAKÇA	138
DİZİN.....	149

TABLÖLER LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1.: Kümeler Halinde OECD Ülkeleri.....	61
Tablo 2.2.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisi Oranları (Birinci Küme)	62
Tablo 2.3.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisi Oranları (İkinci Küme)	64
Tablo 2.4.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisi Oranları (Üçüncü Küme)	65
Tablo 2.5.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisi Oranları (Dördüncü Küme).....	67
Tablo 2.6.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı (Birinci Küme)	69
Tablo 2.7.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı (İkinci Küme).....	71
Tablo 2.8.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı (Üçüncü Küme).....	72
Tablo 2.9.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı (Dördüncü Küme)	74
Tablo 3.1.: CIPS Kritik Değerler	88
Tablo 3.2.: Yatay Kesit Bağımlılık Test Sonuçları	91
Tablo 3.3.: CIPS Birim Kök Test Sonuçları	92
Tablo 3.4.: Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	94
Tablo 3.5.: Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	94
Tablo 3.6.: Türkiye Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	95
Tablo 3.7.: Türkiye Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	95
Tablo 3.8.: Avustralya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	96
Tablo 3.9.: Avustralya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	96
Tablo 3.10.: Avusturya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	97

Tablo 3.11.: Avusturya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	97
Tablo 3.12.: Belçika Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	98
Tablo 3.13.: Belçika Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	98
Tablo 3.14.: Kanada Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	99
Tablo 3.15.: Kanada Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	99
Tablo 3.16.: İsviçre Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	100
Tablo 3.17.: İsviçre Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	100
Tablo 3.18.: Şili Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	101
Tablo 3.19.: Şili Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	101
Tablo 3.20.: Çek Cumhuriyeti Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	102
Tablo 3.21.: Çek Cumhuriyeti Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	102
Tablo 3.22.: Almanya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	103
Tablo 3.23.: Almanya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	103
Tablo 3.24.: Danimarka Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	104
Tablo 3.25: Danimarka Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	104
Tablo 3.26.: İspanya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	105
Tablo 3.27.: İspanya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	105
Tablo 3.28.: Estonya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	106
Tablo 3.29.: Estonya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	106
Tablo 3.30.: Finlandiya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	107
Tablo 3.31: Finlandiya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	107
Tablo 3.32.: Fransa Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	108
Tablo 3.33.: Fransa Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	108
Tablo 3.34.: Birleşik Krallık Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	109
Tablo 3.35.: Birleşik Krallık Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	109

Tablo 3.36.: Yunanistan Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	110
Tablo 3.37.: Yunanistan Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	110
Tablo 3.38.: Macaristan Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	111
Tablo 3.39.: Macaristan Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	111
Tablo 3.40.: İrlanda Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	112
Tablo 3.41.: İrlanda Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	112
Tablo 3.42.: İzlanda Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	113
Tablo 3.43.: İzlanda Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	113
Tablo 3.44.: İsrail Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	114
Tablo 3.45.: İsrail Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	114
Tablo 3.46.: İtalya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	115
Tablo 3.47.: İtalya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	115
Tablo 3.48.: Japonya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	116
Tablo 3.49.: Japonya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	116
Tablo 3.50.: Güney Kore Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	117
Tablo 3.51.: Güney Kore Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	117
Tablo 3.52.: Litvanya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	118
Tablo 3.53.: Litvanya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	118
Tablo 3.54.: Lüksemburg Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	119
Tablo 3.55.: Lüksemburg Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	119
Tablo 3.56.: Letonya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	120
Tablo 3.57.: Letonya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	120
Tablo 3.58.: Meksika Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	121
Tablo 3.59.: Meksika Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu.....	121
Tablo 3.60.: Hollanda Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	122

Tablo 3.61.: Hollanda Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	122
Tablo 3.62.: Norveç Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	123
Tablo 3.63.: Norveç Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	123
Tablo 3.64.: Yeni Zelanda Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	124
Tablo 3.65.: Yeni Zelanda Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	124
Tablo 3.66.: Polonya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	125
Tablo 3.67.: Polonya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	125
Tablo 3.68.: Portekiz Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	126
Tablo 3.69.: Portekiz Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	126
Tablo 3.70.: Slovakya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	127
Tablo 3.71.: Slovakya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	127
Tablo 3.72.: Slovenya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	128
Tablo 3.73.: Slovenya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	128
Tablo 3.74.: İsveç Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	129
Tablo 3.75.: İsveç Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	129
Tablo 3.76.: Amerika Birleşik Devletleri Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	130
Tablo 3.77.: Amerika Birleşik Devletleri Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu	130

GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa

Grafik 1.1.: Likidite Tercihi ve Likidite Tuzağı	21
Grafik 1.2.: Monetarist Yaklaşım Uzun Dönem Phillips Eğrisi ve Doğal İşsizlik Oranı	26

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	Araştırma ve Geliştirme
DİBS	Devlet İç Borçlanma Senetleri
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
KVK	Kurumlar Vergisi Kanunu
LPC	Uzun Dönem Phillips Eğrisi
NAIRU	Doğal İşsizlik Oranı
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SPC	Kısa Dönem Phillips Eğrisi
VUK	Vergi Usul Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu

TEZ METNİ

GİRİŞ

Mali olayların ne zaman ortaya çıktığı bilimsel olarak kesin bilinmemekle beraber mali olaylar, bireylerin kabile ya da devlet teşkilatını oluşturmalarıyla birlikte doğal ve zaruri bir mesele olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir. Mali olaylar yüzyıllar içerisinde çeşitli gelişimlere uğramıştır. Özellikle iktisadi düşüncelerin ortaya çıkmasıyla beraber mali olaylarında etkisi ve işlevinde gelişmeler yaşanmış ve literatüre mali gelenekçilik adıyla anılmaya başlanmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında artan borçlar ve harcamalar gibi nedenlerden kaynaklanan mali ekonomik sorunlar oluşmuş ve bu duruma çözüm üretemeyen klasik görüş eleştirilerek ve mali gelenekçilik iflası gerçekleşmiştir. Keynes'in 1936 yılında "İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi" adlı eserini yayımlamasıyla birlikte yeni bir ekonomik ve maliye teori ortaya çıkmıştır. Keynes böylelikle mali gelenekçiliğin yerine, devletin ekonomik ve sosyal hayatta var olarak müdahale edeceği, daha da gelişen ve olgunlaşan maliye politikasını ileri sürmüştür. Maliye politikası, Keynes'ten sonra ortaya çıkan iktisadi yaklaşımlarında maliye politikasına katkılarda bulunarak günümüzde de etkin bir politika olarak kullanılmaktadır.

Maliye politikası kavramı esasen devletin hedeflemiş olduğu amaçlara ulaşması için mali araçları kullanması olduğundan, vergilerin ekonomi üzerindeki etkisi gün geçtikçe artmıştır. Vergi mali olayların türevlerinden biri, vergi politikası da maliye politikasının en etkin aracı niteliğini taşımaktadır. Vergilerin ekonomik etkinliği ve maliye politikası amacı olarak ekonomik büyümenin etkinliği sıkça tartışılır hale gelmiştir. Ekonomik büyüme belirli bir dönemde meydana gelen üretim miktarındaki artışı ifade etmektedir. Temel amacı ise ülkede yaşayan vatandaşların gelir düzeylerinin artırılması ve yaşamlarını refah içinde sürmelerinin sağlanmasıdır. Bu nedenle büyüme kısa dönemli bir süreci değil uzun dönemli bir süreci kapsamaktadır.

Gelir üzerinden alınan vergi türlerinden olan Kurumlar Vergisi, sanayi devriminin etkisiyle devletlerde yaşanan kurumsallaşma çabaları sonucunda 19. yüzyılda gündeme gelmiştir. Kurumlar Vergisi'ne ihtiyaç duyulduğuna dair fikirler ortaya atılmış ve Kurumlar Vergisi'nin gerekliliği ya da gerekli olmadığına dair görüş ayrılıkları olmuştur. Geline aşamada Kurumlar Vergisi'nin varlığı kabul edilmiştir. Kurumlar Vergisi, kurumsallaşma sürecini tamamlayan şirketlerin elde etmiş oldukları karların net

kazançları üzerinden alınmaktadır. 20. yüzyılda şirket ve işletmelerin kurumsallaşma sürecinde ilerleme kaydetmiş olan gelişmiş ülkelerde vergi türleri arasına girmiş, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında küreselleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte hızlı bir gelişim sağlayarak birçok ülkenin vergi sistemleri arasına girmiştir.

İlk olarak ABD, Almanya, Japonya, İngiltere ve Fransa gibi gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan Kurumlar Vergisi uygulamaları Türkiye’de 1950 yılında 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile uygulanmaya başlanmıştır. Küreselleşmenin etkisiyle, Kurumlar Vergisi’nin önemi her geçen gün artmakta, ülkeler için önemli bir gelir kaynağı olarak görülmektedir. Artan vergi rekabetiyle birlikte Kurumlar Vergisi, devletlerin en önemli maliye politikası aracı olarak görülmesini sağlamıştır. Vergi rekabetleri nedeniyle birçok ülkede Kurumlar Vergisi oranlarını düşürmüştür.

Çalışmamızda Kurumlar Vergisi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki analiz edilecektir. Birinci bölümde maliye politikasının gelişim süreci, araç, amaç ve etkinliği incelenecektir. İkinci bölümde, Kurumlar Vergisi’nin tarihsel gelişimi, varlık nedeni ve yansıması incelendikten sonra OECD ülkelerinde Kurumlar Vergisi oranları ve toplam vergi gelirleri içindeki yüzdesi tablolar eşliğinde verilecektir. Maliye Politikası’nın amaç, araç ve etkinlik üzerine ekonomik büyüme amacının vergi politikası arasındaki ilişkiye, vergi politikası özelinde de Kurumlar Vergisi’nin etkileşimi ve ilişkisi kapsamında Kurumlar Vergisi ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiye değinilecektir. İkinci bölüm sonunda ekonomik büyüme modellerine değinilerek üçüncü bölümde ekonometrik analiz yöntemleri ile Kurumlar Vergisi gelirleri ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki araştırılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM
MALİYE POLİTİKASI

1.1.MALİYE POLİTİKASI KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Kamu maliyesi; fiskal ve ekstra fiskal fonksiyonların yerine getirilebilmesi bakımından; kıt kamu kaynaklarının kullanımı, yönetimi, etkinliği, ilgili politikaların şekillendirilmesi, hükümleri, teorileri, ilkeleri, tekniği ve olayları kapsayan bir araştırma alanıdır (Sümen, 2014: 4). Bir başka ifadeyle “*Kamu maliyesi; gelirlerin toplanması, harcamaların yapılması, açıkların finansmanı, kamunun varlık ve borçları ile diğer yükümlülüklerinin yönetimini kapsar*” (5018 Sayılı Kamu Malî Yönetimi Ve Kontrol Kanunu, 2003: 4). Bu bağlamda; kamu maliyesi devletin yerine getirmiş olduğu faaliyetlerini, harcamalarını, gelirlerini, borç yönetimini çeşitli teknik, ilke ve tarihsel tecrübelerine dayanarak inceleyen bir bilim dalıdır.

İktisadi düşünceler tarihine bakıldığında iktisadi düşüncelerdeki değişme ve gelişmelerin etkisiyle maliye biliminde önemli gelişmeler olduğu görülmektedir. Maliye bilimi; devletin ekonomik yaşamdaki etkinlik rol ve yerinin seviyelerine göre ekonomi tarihinde yerini almıştır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 1).

Kamu maliyesi ya da maliye bilimi, tarihin eski zamanlarında, günümüzdeki tanımı ve fonksiyonu gibi anlaşılmamaktaydı. Bu sebeple maliye bilimi çok çeşitli evrelerden geçmiş ve birikimiyle günümüze değin ulaşmıştır. İlk önceleri maliye diye bir bilim yok iken sonraları maliye politikası kavramının ve uygulamalarının da gelişmesiyle ayrı bir bilim dalı olarak kabul görmüştür.

Tarihsel süreç içerisinde çeşitli gelişmelerle günümüze değin gelen iktisadi düşünceler 20. yüzyıla gelindiği zamanda, Maliye Politikasının iktisadi ekollere yön vermesiyle birlikte geçmişteki mali gelenekçi anlayışa göre fikişsel ve yapısal olarak gelişim yaşamıştır. Bu durum, maliye biliminin gelişimine ve ayrı bir bilim dalı olmasına büyük katkı sağlamıştır.

Maliye bilimi, tarihi şartlar içerisinde birçok değişikliklere ve gelişmelere uğramıştır. Maliye biliminin konusunu oluşturan mali olaylar, devletin oluşumuyla birlikte ortaya çıkmıştır (Özbilen, 2010: 1). Devlet denilen olgunun tam olarak ortaya çıkış tarihi net olarak bilinmediğinden maliye bilimini oluşturan mali olaylarında ilk

olarak ortaya çıkış tarihi bilinmemektedir. Ancak bilinen bir gerçek vardır ki; mali olaylar devletin varlığıyla birlikte var olan ve tarihi birikimleri bulunan bir bilim dalıdır.

Mali olayların konusunu devletin mali işlem ve hareketleri oluşturduğundan maliye biliminin de birçok bilim dallarıyla doğrudan ya da dolaylı irtibatı bulunmaktadır. Esasen maliye bilimi 20. yüzyılın ilk çeyreğine değin farklı bilim dallarının bir parçası olarak görülmüştür. Maliye bilimini hukuki, iktisadi, sosyolojik, kamu yönetimi, siyaset vb. bilim dallarında inceleyen teorisyenlerde bulunmaktadır. Maliye biliminin birçok bilim dalıyla etkileşim halinde bulunması tarihsel gelişimi, tecrübesi, kapsamı, etkinliği ve mali araçların etkisinin genel kabul gördüğünü gösteren tespitlerdir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 1-3).

Kamu maliyesinin ilerleyen süreç içerisinde ortaya çıkan iktisadi ekollerle sıkı bağları bulunmuştur. Gelişen iktisat bilim dalı ile girmiş olduğu bu ilişkilerde hem iktisadi ekolleri etkilemeye hem de iktisadi ekoller içinde bir politika olarak yerini almıştır. Esas itibarıyla kendisini tarihi-teknik ayrıntıların incelenmesine vakfeden kamu maliyesi bilimi de, tecrit edilmiş durumundan kurtarılıp iktisat biliminin diğer dalları ile sıkı temas haline getirilmiştir (Özbilen, 2010: 23).

Maliye biliminin bugüne değin yaşamış olduğu gelişmeler bilhassa 1929 Büyük Buhranı neticesinde ortaya çıkan sonuçlar itibarıyla iki safhada incelenmesi gerekmektedir.

1.1.1. Birinci Safha (16.yy-1929)

Mali konulara ilk yer veren iktisadi ekol merkantilistlerdir. Merkantilistlerin mali konular üzerine en çok durdukları hususların başında, vergilerin ekonomik etkilerini ilk olarak kavramış ve inceleme yapmış olmaları gelmektedir. Merkantilizm; müdahaleci, ve parasalcı bir doktrindir. Merkantilizm devletin, iktisadi faaliyetlere müdahale etmesini ve iktisadi faaliyetlerin devletin kontrolünde olması gerektiğini savunan bir ekoldür. Çeşitli savları bulunan merkantilizmin en önemli özelliklerinin başında, parasalcı olmaları nedeniyle para miktarının artırılması gerektiği görüşüne sahip olmaları gelmektedir. Değerli madenlerin (altın, gümüş vs.) çokluğunu ülkenin zenginliği olarak görmüşlerdir. Dış ticarete önem vermişler ve ihracatın ithalattan büyük olması gerektiğini

ve bu dengenin sağlanması için ithal edilen mallara karşı gümrük vergisi uygulanması gerektiği gibi doktrinleri bulunmaktadır (www.canoktan.org, t.y.).

Merkantilistlerin mali konular üzerine; ülke idarecilerinin (krallar, sultanlar, padişahlar, hükümdarların vb.) vergileme yetkileri ve sınırları ile bu yetkilerin ve sınırların nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği, devletin borçlanması gerekliliği olup olmadığı, borçlanmanın niteliği, yapısı ve sınırları, devlet borçlarının ödenmemesi durumunda karşılaşılabilecek sorunlar, tehlikeler ve çözümleri, devletin ekonomide himayeci politika olarak izlemesi gereken gümrük vergileri, büyüklüğü ve sınırları gibi gerek siyasi gerekse ekonomik meselelerle ilgili konular üzerine inceleme ve çalışma yapmışlardır. Bilhassa gümrük vergileri üzerinde daha detaylı çalışmalarda bulunmuşlardır. Bu yönleriyle vergilerin ekonomik etkileri üzerine ilk olarak merkantilistler çalışma yapmışlardır (Çakır, vd., 2009: 4).

Merkantilistlerin incelemiş oldukları mali konulara yaklaşımlarına bakıldığında çözüm, öneri ve fikirleri itibarıyla hükümdarlara bir nevi reçeteler yazmışlardır. Bu itibarla daha çok iktisadi amaçtan ziyade siyasi nedenlerle mali konular ele almış ve önerilerde bulunmuşlardır (Önder, vd., 2016: 11,12).

Fizyokratlar ise mali konuları merkantilistlerin aksine iktisadi yapı içerisinde ele almışlardır. Fizyokratlar daha çok verginin yansıması konusu üzerinde durmuş ve bunun tek bir vergiye indirgenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Fizyokratlara göre ziraat sektörü dışındaki tüm sektörler verimsizdir görüşü hakimdir. Bu sebepten ötürü vergiyi, fazla oluşturan tek sahaya yani ziraat sektörüne yönlendirilmesi gerekmektedir. Vergiler hangi sektörden alınırsa alınsın nihai olarak ziraat sektörüne dayanacağı ve yansıyan bu vergilerin yerine ziraat sektöründen alınacak “tek vergi” ile yerinde, en doğru ve verimli olacağı düşüncesi bulunmaktadır (Özbilen, 2010: 6,7).

Fizyokratlardan sonra Adam Smith’in kurucusu olarak anıldığı klasik iktisatçılar ortaya çıkmıştır. Klasik iktisatçılar da fizyokratlar gibi mali konuları iktisadi açıdan incelemişlerdir. Adam Smith’e göre mali konular araçları ve nitelik itibarıyla ekonomi biliminin devamı olarak görmektedir. Klasikler mali olayları harcama konusu olarak ele almış ve incelemişlerdir.

Klasik iktisatçılar döneminde maliye düşüncesi mali gelenekçilik adını almıştır. Klasikler devletin ekonomiye müdahale etmemesi gerektiğini, ekonomi tam rekabette

olmalı, her arzın kendi talebini yaratacağını bu nedenle piyasanın kendiliğinden dengeye gelerek tam istihdama ulaşacağını, üretilen her malın piyasa içinde değerini bulacağını ve satılacağını böylelikle fiyat istikrarının kendiliğinden sağlanacağını savunan bir görüştür. Bu düşüncelerinden dolayı mali konularında ekonomi içinde müdahaleci yönünün olmaması gerektiği fikrini savunmuşlardır. Mali gelenekçiler belirlemiş oldukları bazı temel prensipleri benimsemişlerdir (Çakır, vd., 2009: 5,6).

1.1.1.1.Kamu Harcamalarının Hacimce Küçük Olması Prensibi

Maliye biliminin konusu, uzun yıllar boyunca toplum içinde yaşayan insanların ihtiyaçlarını karşılamaktır. Guston Jéze'nin deyimiyle maliye ilmi "kamu harcamalarının karşılığını bulma" ilmidir (Türk, 1997: 2). Mali gelenekçilere göre kamu harcamalarının vergi ile finanse edilmelidir. Borçlanma ise olağanüstü bir gelir türüdür. Kamu harcamalarının artışı devletin ekonomiye müdahalesini artırmış olacaktır. Vatandaşından ise daha çok vergi alacağı manasına gelmektedir. Bu yüzden dolayı kamu harcamaları sınırlı değildir ve kamu harcamaları reel harcamalardan olmalı ki ekonomik ve sosyal yaşantıda etkisiz kalabilsin.

1.1.1.2.Devlet Bütçesinin Denk Olması Prensibi

Mali gelenekçilere göre ideal devlet bütçesi denk olmalıdır. Aile bütçesinde nasıl ki gelir ile gideri denkleştirme fikri varsa devlet bütçesinde de bu olması gerekmektedir. Bütçe açık ya da fazlasının ekonomide meydana getireceği birçok olumsuzluğu ve sakıncaları üzerinde duran mali gelenekçiler, bütçenin fazla vermesinin ekonomide durgunluğa, deflasyonist etkiye neden olmaktadır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 60). Buna binaen bütçe açıkları ise mali istikrarı bozucu, enflasyonist etkileri bulunmaktadır (Burkhead, 1956: 79). Bütçe açığının finansmanı için ya borçlanmaya başvurulacak ya da vatandaştan daha fazla vergi alınması gerekmektedir. Borçlanma özel sektörde verimli olan yatırımları finanse eden fonların devlet lehine geçmesi ve verimsiz bir hal almasına sebep olur. Borçlanma bütçeye yıllara yaygın olarak faiz yükü getirir ki bu da kamu maliyesine ciddi zarar vermesi demektir. Borçlanma bu yönüyle de vadesi gelmemiş vergilerin tahsilidir. Borçlanmanın ve verginin bu sayılan yönlerinden dolayı ekonomiye

müdahalede niteliği taşıdığından bütçenin denk olması gerektiğini savunmuşlardır (Türk, 1997: 2,3).

1.1.1.3.Kamu Giderlerinin Dolaylı Vergiler ile Karşılanması Prensibi

Kamu giderlerinin dolaysız vergilerden karşılanması, devletin ekonomik ve sosyal hayata direkt olarak müdahale etmesidir. Gelir ve servet üzerinden alınan vergiler yani dolaysız vergilerle ekonomiye müdahale etmek, ekonomideki dengeleri bozacaktır. Tasarrufları azaltıcı etkisi bulunmaktadır. Halbuki dolaylı vergiler harcamalar üzerinden alındığı için harcamada bulunmamakla vergiden kaçınmak mümkündür. Harcamadan kısmanın ise tasarrufa yönlendiren yanı olması itibariyle klasiklerin yatırım tasarruf eşitliğinde piyasa dengesini bulacaktır (Dikmen, 1958).

1.1.1.4.Bütçe Açıklarının Uzun Vadeli Borçlarla Karşılanması Prensibi

Mali gelenekçiler, zorunlu olunmadığı müddetçe olağanüstü harcamaların yapılması için borçlanmaya karşıdır. Ancak böyle bir zaruret hasıl olmuşsa, bunun kısa vadeli borçlanma ile değil uzun vadeli borçlanma ile yapılması gerekmektedir. Çünkü; genellikle kısa vadeli borçlar para piyasalarından, uzun vadeli borçlar ise sermaye piyasalarından elde edilir. Kısa vadeli borçlanma yani para piyasalarından borçlanmaya karşı olmalarının sebepleri şunlardır (Erginay, 1957: 8);

- i. Toplam para arzının artması suretiyle enflasyonist etki; bu piyasalar banka ve sigorta şirketleri ve kurumlarıdır. Bu kuruluşların bazıları toplam para arzını artırmak suretiyle enflasyonist etki yaparlar. Mali istikrar bozulur ve paranın satın alma gücü de günden güne sürekli olarak azalır. Örneğin; bankalardan borçlanıldığını varsayacak olursak. Bankaların kaydi para oluşturma gücü vardır. Bu da para arzını artırmak suretiyle ekonomide enflasyonist baskı meydana getirir.
- ii. Devletin mali itibarının korunması amacıyla; kısa vadeli borçların vadenin muaccel olduğu zamanın geçmesine rağmen ödenmemesi durumunda devletin

mali itibarı sarsılmış olacaktır ve bu da piyasaya ve ilişkilere olumsuz etki oluşturacaktır.

- iii. Kısa vadeli borçlanmada faiz hadlerinin yüksek olması sebebi; faiz hadlerinin yüksek olması devlet bütçesinde birçok olumsuz etkisi olacaktır. Bütçeye getireceği yük dolayısıyla ilerleyen yıllarda da bütçenin sürekli açık vererek devam etmesine sebep olacaktır.

Bu üç nedenden dolayı kısa vadeli borçlanmaya karşı çıkmışlardır. Bunun yerine uzun vadeli borçlanmayı yani sermaye piyasalarından borçlanmayı uygun bulmuşlardır. Sermaye piyasaları yatırımlara gidecek olan finansmanın bulunduğu piyasalardır. Uzun vadeli borçlanma da bu finansmanın devlete geçmesidir. Böylelikle harcamalar hacimce küçük kalacak ve sermaye piyasalarında arz-talep dengesi bozulmamış olacaktır (Duverger, 1957: 109-111).

1.1.2. Prensiplerin Altında Yatan Varsayımlar ve Nedenleri

Mali gelenekçiler yukarıda açıklamasını yaptığımız kamu maliyesinin fikri ve içtimai yöneliminde olmasına inandıkları prensiplerini bazı varsayımlar ve nedenler üzerine oturtmaya çalışmışlardır.

1.1.2.1. Tüketici Devlet Varsayımı

Mali gelenekçiler yani klasik iktisatçılar-maliyeciler devleti “zaruri bir fena” olarak ifade etmişlerdir. Devletin ekonomiye müdahale etmemesini savunduklarından devletin fonksiyonlarının ve görevlerinin sınırlı olmasını ve artmaması gerektiğini savunmuşlardır. Devletin görevlerini ülke içinde ve dışında güvenliğin sağlanması kolluk kuvvetleri, adalet ve bürokratik hizmetler olarak tanımlamışlardır. Bu nedenle devleti de tüketici olarak görmüşlerdir (Türk, 1997: 6).

1.1.2.2.Kamu Yatırımlarının Özel Yatırımlarından Daha Az Verimli Olması

J.B. Say'a göre devlet kötü bir müteşebbis, kötü bir aile reisi, kötü bir aşçıdır (Duverger, 1974: 47). Mali gelenekçilere göre devletin yapısı üretici değildir. Devletin tüketici yapısı nedeniyle yapacağı harcamalar ve yatırımların özel sektörün yapacağı yatırımlara nazaran verimsiz olacağını bu nedenle özel sektörün yatırımlarda ve girişimde bulunmasını daha verimli olarak görmektedirler. Devletin diplomatik ve bürokratik yapısı olduğundan durağandır. Halbuki özel sektörde bürokrasi olmaması nedeniyle dinamik bir yapıya sahiptir. Bürokratik engellerin bulunmaması sebebiyle de kararlar hızlı şekilde alınıp yatırımlarda hızlı olarak tamamlanmış olur. Öte yandan devletin kaynakları israf etme ve verimsiz kullanma gibi sakıncaları vardır (Özbilen, 2010: 35).

1.1.2.3.Tarafsız Vergi ve Tarafsız Kamu Harcamaları Varsayımı

Mali gelenekçilere göre ideal vergi, adil, verimli ve tarafsız vergidir. Ekonomik ve sosyal hayata müdahalede bulunmayan böylelikle piyasanın dengelerini bozmaması gerektiği inancındadırlar. Kamu harcamalarının da aynı şekilde ekonomik ve sosyal hayata müdahale etmemesi, küçük ve karşılıklı olması gerekir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 62).

1.1.3. Mali Gelenekçiliğin İflası

Mali konular üzerine ilerleyen süreç içerisinde birçok olay gelişti ve fikirsel alanda da birçok gelişme gerçekleşti. Meydana gelen olaylar (Türk, 1997: 7-11);

- i. Birinci Dünya Savaşı (1914-1918)
- ii. 1929 Büyük Buhranı
- iii. İkinci Dünya Savaşı
- iv. Refah Devleti Anlayışı'dır.

Meydana gelen bu olaylar neticesinde mali gelenekçiliğin varsayımları ve prensipleri yaşanan sıkıntılara ve problemlere çözüm üretememiştir. Süreç içerisinde fikirsel alanda oluşan gelişmelerle birlikte mali gelenekçilik fikri iflas etmiş yerini yeni bir maliye bilimi ve perspektifi almıştır. Yukarıda sayılan olaylar fikirsel alanda

değişiklerin yaşanmasına sebep olmuştur. Bilhassa 1929 yılında başlayan Büyük Buhran olarak adlandırılan dünya ekonomik krizi birçok varsayım ve prensiplerin değişmesine sebep olmuştur. 1929 buhranı üzerine John Maynard Keynes'in 1936 yılında yayımlanan "Para, Faiz ve İstihdamın Genel Teorisi" adlı eseriyle birlikte görüşlerini ortaya atmıştır. Keynes klasik iktisatçılara karşı çıkarak mali gelenekçilik doktrinlerinin çözüm üretemediğini fikişsel yanlışlarının olduğuna dikkat çekerek artık yeni bir iktisadi ve mali ekol ortaya koyarak öncülüğünü yapmıştır (Ulutan, 1978: 178).

Kamu harcamaları vatandaşların ve dolayısıyla toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için yapılmıyor aynı zamanda ekonomiye ve sosyal hayata müdahalede bulunmak için yapılmaktaydı. Vergiler ülke vatandaşlarından sadece kamu harcamalarının finansmanı için alınmıyor aynı zamanda talep dengelemesi oluşturma niyetiyle ekonomiye müdahale amaçlı alınmaktaydı. Borçlanma olağanüstü harcamaların finansmanını sağlayan bir kamu geliri olmaktan ziyade normal bir kamu geliri olarak kabul edilmektedir. Kamu borçlarının idaresi aynı zamanda ekonomideki toplam para arzını ve likiditeyi iktisadi şartlara göre yeniden düzenleme sorunuyla karşılaşmaktadır (Türk, 1997: 11,12).

Maliye politikası kurumlarında, yukarıda açıklanan ve gelişme süreci içerisinde meydana gelen birçok değişmelere sebep olan yenilikçi fikirler mali gelenekçiliğin varsayımlarını ve prensiplerini değiştirmiştir (Özbilen, 2010: 42). Bu gelişmeler aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

1.1.3.1. Tüketici Devletten Süzgeç Devlete Geçiş

Mali gelenekçilerin devleti fonksiyonel olarak tüketici devlet varsayımının yanlış olduğu ifade edilmiştir. Tüketici devlet varsayımı esasen devletin var oluş amacıyla ters düşen bir yaklaşımdır. Devlet memurunun maaşı, işçisinin ücreti, tahvil ve bonoların faiz gideri, ekonomik ve sosyal alana müdahale ederek kamu harcamalarının planlanması ve yapılması, üreticinin sübvansede edilmesi gibi birçok farklı görevleri bulunmaktadır. Tüm bu görevlerini yerine getirebilmesi için kamu gelirinde ihtiyacı vardır. Bunun da büyük bir çoğunluğunu vergi gelirleriyle elde etmektedir. Elde edilen gelirken tekrar vatandaşına hizmet, destek, karşılık vb. şekillerde geri dönmektedir (Türk, 1997: 12). İşte görüldüğü gibi her aşama da aslında devletin bir süzgeç görevi gördüğü kamu gelirlerinin

elde edilmesi kamu harcamalarının yapılmasında devletin hazinesinden süzülerek çıkmaktadır. Buda göstermektedir ki devletin hazinesi havuz değil bir süzgeçtir. Devletin hazinesinin gelir ve gider kalemleri arttıkça hazinenin yeniden dağıtma mekanizması oluşmuştur. Yeniden dağıtma mekanizması ile devlet, sosyal, ekonomik, reel ve transfer harcamalarını farklı şekillerde yerine getirmektedir (Özbilen, 2010: 43).

1.1.3.2.Kamu Yatırımlarının Özel Sektör Yatırımları Kadar Verimli Olabilmesi

Mali gelenekçi anlayışın devletin ekonomiye müdahale etmemesi fikri çerçevesinde özel sektör yatırımlarının her zaman için kamu yatırımlarından daha verimli olacağına karşı çıkmıştır. Kamu yatırımları özel sektör yatırımları kadar verimli olabileceği hatta yapılan harcama ve yatırım çeşidine göre daha da verimli olacağı anlayışı yerini almıştır. Örneğin; son zamanların en büyük başarılarından olan atom fiziği alanında yaşanan gelişmeler devlete ait laboratuvarlarda yapılmış ve devlet tarafından istihdam edilen uzmanlarca geliştirilmiştir (Duverger, 1974: 38).

1.1.3.3.Çağdaş Dünyada Tarafsız Kamu Harcaması ve Tarafsız Kamu Geliri

Anlayışının Olmaması

Çağdaş dünyada gün geçtikçe kamu harcamaları sürekli olarak artarak devam eden bir seyri vardır. Harcamalar, reel harcamalardan sosyal, transfer harcamalarına doğru yönelmiştir. Hatta teknoloji ve inovasyon yatırımlarla beraber milli savunmaya yönelik harcamalar günümüzde daha da fazla artmıştır. Bu da göstermektedir kamu harcamalarındaki artış aleni olarak gözükmemekte ve yapılan harcamaların tarafsız olması düşünülememektedir (Türk, 1997: 14,15).

Kamu gelirlerinin büyük bir bölümünü oluşturan vergilerinde tarafsız olması düşünülemez (Özbilen, 2010: 45). Kimi mükellefler vergi kaçırır, kimileri vergiden kaçınırlar, yansıtırlar, kimileri işini terk ederler, kimileri de vergiden dolayı daha çok çalışıp daha fazla kazanabilirler. İşte burada asıl mesele vergide adaletin sağlanmış olması gerektiğidir. Vergilemede adaleti sağlamak için kullanılan vergi tekniği, en az geçim indirimi, aile ödenekleri, asgari geçim indirimi (AGİ), ayırma kuramı, vergi oranı

tarifelerinde artan oranlı vergiler gibi müdahaleci bir özellik taşımaktadır (Neumark, 1951: 190-196). Buda göstermektedir ki, tarafsız kamu geliri düşünülemez.

1.1.4. İkinci Safha (1929 Sonrası Dönem)

Klasik iktisat düşüncesi olan mali gelenekçilik zaman içerisinde geçerliliğini yitirmiştir. 1914 yılında meydana gelen Birinci Cihan Harbi dünya genelinde mali ve iktisadi sıkıntılar doğurmuştur. Cihan harbi devamında 1929 yılında tüm dünyayı etkileyen Büyük Buhran olarak adlandırılan Dünya Ekonomik Krizi baş göstermiş ve mali gelenekçi doktrin bütün bu olayların neden olduğu problemlere karşı çözüm üretememiştir. Tüm bu yaşananlarla beraber mali gelenekçi doktrinin varsayımları ve prensipleri tartışılır hale gelmiştir.

1929 Büyük Buhran sonrası dönemde İngiliz ekonomist John Maynard Keynes'in 1936 yılında yayımladığı "Para, Faiz ve İstihdamın Genel Teorisi" adlı eseri ile iktisat ve maliye bilimlerine yeni bir çığır açmıştır. Keynes ortaya atmış olduğu yeni fikirleri ile akademi dünyasında maliye bilim dalının kurucusu unvanını almıştır. Maliye bilimi Keynes'e kadar diğer bilim dallarıyla ilişkilerde bulunmuş, hatta bazı bilim insanlarınca başka bilim dallarının bir kısmı olarak görenler olmuştur. Keynes ortaya atmış olduğu bu teoremiyle birlikte maliye bilimine yeni bir çağ açmıştır. Fikri anlamda birçok farklılıklar ortaya koyan Keynes, "maliye politikası" kavramıyla yeni bir oluşum ve ekol başlatmıştır (Özbilen, 2010: 46,47).

Kamu maliyesinin genişliğinin artması, mali olayların ekonomik olayları, ekonomik olayların da mali olayları karşılıklı olarak etkilemesine neden olmuştur (Türk, 1997: 15).

Kamu kesiminin tarihsel gelişim süreci içinde üstlendiği fonksiyonların gelişerek bir ekonomide belirlenen makro ekonomik hedeflere ulaşmak için sahip olduğu mali araçların kullanılması, diğer deyişle kamu gelir ve giderlerinin aracılığıyla kamunun ekonomiye müdahalesi maliye politikası meydana getirmiş ve maliye politikası iktisat politikası açısından önemli bir araç olmuştur (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 1,2).

Maliye politikası, belirli ekonomik amaçlara ulaşabilmek için kamu maliyesi araçlarının kullanılmasıdır (Pınar, 2012: 32). Geniş anlamda maliye politikası, devletin

tüm vergi ve harcama araçları ve kamu teşebbüsleri ile girdiği ekonomik faaliyetlerdir (Önder, vd., 2016: 1). Özetle maliye politikası, devletin vergi, kamu harcamaları, bütçe ve borçlanma gibi mali araçları kullanarak ekonomiye ve sosyal hayata müdahale etmesidir.

Artık maliye politikasının kısa dönemde arz ve talep arasındaki dengeyi sağlamak, uzun dönemde ise, yatırımları artırmak, insan gücünü geliştirmek gibi fonksiyonları gerçekleştirebilmek amacıyla kullanılabileceği fikri yaygınlaşan bir görüş olmuştur (Ataç, 2006: 3).

Keynes deklare etmiş olduğu bu teorisiyle devletin ekonomiye müdahale etmesi gerektiğine değinmiştir. Devletin ekonomiye müdahalede en önemli araç olarak maliye politikası olması gerektiğini savunmuştur. Böylelikle Keynes, klasik iktisatçıların görüşü olan “Laissez Faire, Laissez Passer (Bırakınız yapsınlar, bırakını geçsinler)” anlayışına yönelik eleştirini de ortaya koymuştur. Keynes klasik iktisadi görüşe birçok eleştiride bulunmuştur. Bunların bazıları kısaca şunlardır (Pınar, 2012: 14-19);

- i. Ekonomide devlet müdahalesi gereklidir.
- ii. Fiyatlar ve Ücretler esnek değil, rijittir.
- iii. Ekonomide her zaman tam istihdam diye bir şey olamaz. Eksik istihdam, aşırı istihdam ve tam istihdam koşullarının hepsi görülebilir.
- iv. Say yasasında (Mahreçler Kanunu) belirtilen her arz kendi talebini oluşturur fikri yanlıştır. Piyasada önemli olan arz değil Toplam Taleptir. Talep arzı oluşturur.
- v. Yatırım ve tasarruf eşitliği geçerli değildir vb.

Bu eleştiriler neticesinde maliye biliminde fikirsel değişikliklerde meydana gelmiş oldu.

Keynes'ten önceki dönemlerde maliye politikasının izlerine rastlanır ufak tefek çalışmalar yapılmış olsa da ilk defa Keynes ile birlikte sistematik bir çalışma ortaya konulmuş oldu.

Keynes'ten sonraki dönemlerde küreselleşmenin de etkisiyle Neo-liberal görüşün teorileri genel olarak uygulanmış oldu. Böylelikle maliye politikasının yerini para politikası almış oldu. Yine devamında gelişen yeni keynesyenler ile maliye politikası etkinliğine dair teoriler geliştirildi. Ancak dünya genelinde liberal görüşler daha çok söz

sahibi oldu ve tercih edildi. İlerleyen zaman içerisinde geline en son noktada 2008 yılında ABD’de başlayan ve tüm dünyada sirayet eden Küresel Finans Krizi ile dünya yeni bir ekonomik krizi ile tekrar karşılaşmış oldu. Küresel Finans Krizi bir kez daha tüm dünyaya, maliye politikaları ile devletin ekonomiye müdahale etmesi gerektiğinin göstermiştir. Ekonomiye devlet müdahalesi olmadan yaşanan krizler ve problemler aşılammakta eninde sonunda liberal sistem bir çıkmaza girmektedir. Böylelikle Küresel Finans Krizi maliye politikalarının önemini tekrar göstermiştir.

1.2.MALİYE POLİTİKASINA DAİR YAKLAŞIMLAR

Maliye politikasının tarihsel ve kavramsal gelişim sürecinden de değinildiği üzere birçok gelişme uğrayan maliye bilimi, son olarak Keynes’in Genel Teorisi ile birlikte yeniden disipline edilmiş oldu. Ayrıca Genel Teori ile birlikte ayrı bir ana bilim dalı olarak genel kabul gördü.

Bu bölümde maliye biliminin disipline edilmesiyle birlikte ortaya çıkan mali araçların kullanımına dair ifade edilen maliye politikası kavramının iktisadi ekollerce nasıl karşılık bulduğunu, nasıl yorumlandığını, etkilerinin nasıl gerçekleştiği incelenecektir.

Bu bölümde 2 temel ekonomik yaklaşım üzerinde gelişen, 8 farklı iktisadi ekolün maliye politikasına yaklaşımları incelenmektedir.

1.2.1. Klasik Yaklaşım

Klasik terimini bugün ki kullandığımız manasıyla ifade eden kişi Keynes’tir. Esasen klasikler 1930 yılı öncesi dönem için Klasikler ve Neo-klasikler olarak iki farklı teorik dönem olsa da bu farklılık mikro ekonomik teoriden kaynaklanmakta olduğundan Keynes, makro ekonomik teori açısından bir farklılık göremediğinden kendisinden önceki dönemi klasik ekonomistler ve klasik yaklaşım olarak ifade etmiştir (Yıldırım, Karaman ve Taşdemir, 2010: 118).

18. yüzyıl sonları ile 19. yüzyıl başlarında, başta İngiltere olmak üzere birçok Avrupa ülkelerinde, önemli iktisadi, sosyal, politik, teknolojik ve düşünsel olarak

değişimler yaşanmıştır (Özbilen, 2010: 147). Özellikle, teknolojik gelişmenin hızlanması sanayi devrimi (industrial revulation) olarak adlandırılan çağı başlatmıştır. İngiltere’de sanayi devriminin yaşanması klasik iktisat yaklaşımının da ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 56).

1723 ile 1790 yılları arasında yaşayan Adam Smith, 1776 yılında “Milletlerin Zenginliği (The Wealth of Nations)” adlı kitabıyla modern ekonominin temelini atmıştır. Bu yüzden A.Smith ekonomik çevrelerde modern iktisat biliminin kurucusu olarak kabul edilir. Esasen bir ahlak filozofu olan A.Smith sonraları politik iktisatla ilgili çalışmalarda bulunmuştur. D.Ricardo, T.Malthus, J.S.Mill gibi bazı iktisatçıları katkılarıyla birlikte Klasik İktisat Teorisi geliştirilmiştir (Albrecht, 1986: 63-67).

Klasikler bütün piyasalarda tam rekabet koşullarının geçerli olması, her arzın kendi talebini oluşturması, faiz, ücret ve fiyatların esnek olduğu, miktar kuramının geçerli olması gibi varsayımları olan bir teoridir. Bununla bağlantılı olarak ekonomiye de dair fikirleri, öneri ve politikaları da vardır (Ataç, 2006: 5). Klasiklere göre, piyasada oluşan arz, talep, sermaye birikimi, fiyatlar ve yatırımlar gibi olgular ekonomideki kaynakların optimum kullanılmasını sağlayacak şekilde otomatik olarak işlemektedir (Devrim, 1983: 90). Bu işleyiş neticesinde, ekonomik ve sosyal hayatta yaşanan aksaklıklar, sorunlar geçicidir ve piyasa bu aksaklıkları ve sorunları giderecek güce sahip olduğu için ekonomiye ve sosyal hayata müdahalede bulunulmasını faydasız olarak görürler.

Klasiklerde devlet pasif ve küçük devlet yapısıdır. Bu yapı çerçevesinde devletin görev ve yetkilerini de bu nispette sınırlı olarak görmüşlerdir. Devletin 3 ana vazifesi vardır. Bunlar; adalet, savunma ve güvenliktir. Devlet bunları sağlamakla meşgul olmalıdır. Devletin faaliyetlerinin sınırlı tutulması sonucu olarak devlet bütçesinin olabildiğinde küçük olması ve denk bütçenin sağlanmış olmasını gereklidir. Kamu harcamaları küçük olmalı ve transfer harcamaları yapılmamalı bunun yerine reel harcamalar yapılmalıdır. Vergi tarafsız ve nötr olmalıdır. Borçlanma ise olağanüstü bir gelir türüdür ve zorda kalınmadıkça borçlanmadan uzak durulması gerektiğini düşünürler. Zira borçlanma devlet bütçesine dolayısıyla kamu harcamalarına ve gelirlerine etki edeceğinden ekonomik ve sosyal hayata müdahalede bulunmak olarak görmüşlerdir.

Klasik iktisat teorisi ekonominin işleyişine devlet müdahalesine karşı olmakla beraber çok gerekli bir durumla karşılaşılırsa müdahale aracı olarak para politikasını

tercih etmiştir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 58). Klasiklere göre paranın iki işlevi vardır. Birinci işlevi değişim aracı olması, ikinci işlevi servet biriktirme aracı olmasıdır (Önder, vd., 2016: 5). Klasik iktisatçılar parayı bir tül, perde olarak algılamışlardır. Yani paranın miktar kuramı ile parasal büyüklerdeki artışların fiyatlar genel düzeyini artıracağını, parasal büyüklüklerle reel büyüklükler arasında bir bağlantının olmadığını söylemişlerdir. Bunuda dikotami varsayımı olarak ifade etmişlerdir (Ataç, 2006: 6,7).

Klasik yaklaşım bir önceki başlıkta belirtildiği üzere mali gelenekçi yapının öncüleri ve savunucularıdır. Mali gelenekçiliğe hâkim olan belli başla prensipler ve bu prensiplerin oluşumuna etki eden varsayımları bulunmaktadır. Önceki bölümde detaylı anlatıldığından bu bölümde sadece belirtmekle yetineceğiz.

Mali gelenekçi-Klasik Yaklaşım hakim olan temel prensipler şunlardır;

- i. Kamu Harcamalarının Hacimce Küçük Olması Prensibi
- ii. Devlet Bütçesinin Denk Olması Prensibi
- iii. Kamu Giderlerinin Dolaylı Vergiler ile Karşılanması Prensibi
- iv. Bütçe Açıklarının Uzun Vadeli Borçlarla Karşılanması Prensibi

Klasik yaklaşım, yukarıda sözü edilen temel prensiplerden bahsederken bazı varsayımlardan etkilenecek hareket etmiştir. Bu varsayımlar ise;

- i. Tüketici Devlet Varsayımı
- ii. Kamu Yatırımlarının Özel Sektör Yatırımlarından Daha Az Verimli Olması
- iii. Tarafsız Vergi ve Tarafsız Kamu Harcamaları Varsayımı

Bu temel prensipler ve varsayımların yanında A.Smith tarafından geliştirilen ve ileri sürülen vergileme ilkeleri de bulunmaktadır. Bu vergileme ilkeleri, klasik yaklaşımın ortaya atmış olduğu mali gelenekçi yapının işleyişini destekleyici ve tüm prensipleri ve varsayımları da aynı ölçüde bağlantılı olarak ileri sürülmüştür. Bu ilkeler, eşitlik, belirlilik, ödeme kolaylığı ve tahsilat maliyetinin ekonomik olmasıdır (Özbilen, 2010: 149).

1.2.2. Keynesyen Yaklaşım

Birinci Dünya Savaşının üç kıtada süren uzun süreli savaşlar öncesinde ve neticesinde kamu harcamalarında artış (özellikle silahlanma harcamaları) ve devlet

bütçelerinde büyük açıklar meydana getirmiştir. Bununla beraber Birinci Dünya Savaşı sonrasında yoksulluk ve işsizlik ortaya çıkmıştır.

1929 yılına gelindiğinde tüm dünyayı etkisi altına alan Büyük Buhran, büyük bir işsizlik ve üretimin düşmesine sebebiyet vermiştir ve böylelikle klasik iktisadi yaklaşıma duyulan güveni sarsmıştır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 62). Büyük Buhran kapitalist ekonomilerde meydana getirdiği ekonomik kriz, yoğun işsizlik oluşturarak derin sosyal sorunlara yol açmıştır. Gerek ABD’de gerekse Avrupa ülkelerinde birçok kişi işsiz kaldı ve sefalete sürüklendi (Önder, vd., 2016: 8).

1929 Büyük Buhranın hemen akabinde J.M. Keynes ekonomi bilgisi ve kamu bürokrasisinde olması nedeniyle kamu tecrübesinden de faydalanarak 1936 yılında yayımlanmış olduğu “İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi” adlı kitabını yazmıştır. Keynes bu kitabıyla, bu büyük krizden nasıl kurtulacağının yollarını ortaya koymuştur. Keynes’in ortaya atmış olduğu fikirleri sadece klasik yaklaşımın zaafalarını ortaya koymakla kalmamış aynı zamanda kendinden sonra geliştirilen makro ekonomik teorilerinde iskeletini oluşturmuştur (Yıldırım, Karaman ve Taşdemir, 2010: 145). Keynes’in bu kitabı altı kısım ve yirmi dört bölümden oluşmaktadır. İlk kısımda giriş ile birlikte genel teori, klasik iktisadın önermeleri ve efektif talep ilkesi anlatılmıştır. İkinci kısımda tanımlara yer veren Keynes, birimlerin seçimi, çıktı ve istihdamın belirleyici bir unsuru olarak beklenti, gelir, tasarruf ve yatırımın tanımı ile tasarruf ve yatırımın anlamı üzerine ilave düşüncelerden oluşur. Üçüncü kısımda, tüketimin eğiliminde nesnel ve öznel faktörler ile marjinal tüketim eğilimi ve çarpan yer vermiştir. Dördüncü kısma gelindiğinde yatırımın uyarılması ana başlığıyla alt başlıklarda sermayenin marjinal etkinliği, uzun dönem beklentisi, faiz oranı genel teorisi, klasik faiz oranı teorisi, likiditeye yönelik psikolojik ve ticari teşvikler, sermayenin doğasına ilişkin birkaç gözlem, para ve faizin temel özellikleri, genel istihdam teorisinin yeniden ele alınmasına değinmiştir. Beşinci kısım parasal ücretler ve fiyatlar başlığı altında parasal ücretlerdeki değişimler, istihdam fonksiyonu ve fiyat teorisi konularını ele almış ve altıncı ve son kısımda genel teorinin ele aldığı kısa notlar başlığıyla, ticaret çevrimleri üzerine notlar, merkantilizm, tefecilik kanunları, damgalı para ve eksik tüketim teorileri üzerine notlar ve genel teorinin neden olabileceği sosyal felsefe üzerine son notlar olarak kitabını tamamlamıştır (Keynes, 2010). Adından ve içeriğinden de anlaşılacağı üzere kitapta teoriye ağırlık verilmiş ve maliye politikasının bilimsel temelini oluşturmuş bir kitaptır

(Eker, Altay ve Sakal, 2002: 63). Keynes bu özelliğiyle maliye biliminin kuruculuğu yapmıştır.

Keynes klasik yaklaşıma yapmış olduğu eleştiriler önceki bölümde ifade edildiği üzere, yatırım ve tasarruf eşitliğinin yani klasik faiz politikasının yanlış olduğu, fiyatların ve ücretlerin esnek değil rijit olduğu, ekonomiye her zaman tam istihdamdan bahsedilemeyeceğini eksik, aşırı ve tam istihdamında görülebileceğini bu dengesizliklerin ve problemlerin çözümü içinde devletin ekonomiye müdahalede bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Keynes Genel Teorinin içeriğinde esas olarak “efektif talep”, “likidite tercihi” ve “sermayenin marjinal etkinliği” kavramları üzerinde durmuştur (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 63).

Keynes teorisini talep odaklı kurmuştur. Üretim ve istihdamı belirleyen arz değil taleptir (Pınar, 2012: 16). Klasiklerin temel kanunlarından olan Say Yasasına(Mahreçler Kanunu) karşı çıkan Keynes, her arzın kendi talebini oluşturduğu fikrinin ekonomide sızmalar meydana getirdiğini buna bağlı olarak efektif talep talep yetersizliği olduğunu ileri sürmüştür. Toplam arzın değil talep talebin önemli olduğunu ve talebin hedeflenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Keynes ekonominin klasiklerin ileri sürdüğü gibi otomatik olarak her zaman için tam istihdam da dengede olamayacağını ifade etmiştir. Keynes’e göre ücretlerin azalma yönünde esnek olmaması tam istihdamda dengeye ulaşmaya engel olmaktadır (Ataç, 2006: 8). Ekonomi klasiklerin iddia ettiklerinin tersine kendi haline bırakılacak olursa, işsizlik ve duraklama gibi bunalımlara sürüklenecektir (Özbilen, 2010: 150). Bir ekonomide işsizlik olgusu meydana geldiği zaman, düşen ücretler tam istihdamı sağlayamayacaktır. Çünkü; ücretlerdeki düşüş gelirin azalmasına sebep olacaktır ve böylelikle toplam talepte azalma oluşacaktır. Klasik yaklaşıma göre, piyasa ekonomisinin kendiliğinden milyonlarca bireysel ekonomik kararları koordine edeceğini böylelikle toplam talep düzeyinin tam istihdam düzeyini sağlayacağını beklemek mümkün olamaz. Keynes’e göre, devlet tam istihdamı sağlamak için kamu harcamaları ve vergileri kullanarak ekonomiye müdahale ederek toplam talebi yeterli düzeye çıkarabilir (Ataç, 2006: 8,9). Keynes’in bahsetmiş olduğu talep, kamu talebi ile destekli efektif taleptir.

Keynes teorisinde ayrı bir önem verdiği konuda belirsizliktir. Keynes’e göre kapitalist bir ekonomide belirsizliğe yer verilmeyen iktisat politikası mümkün olamaz

(Eker, Altay ve Sakal, 2002: 64). Kişilerin en büyük sorunu belirsizliktir ve hiç kimse bir malın fiyatının ya da faiz oranlarının on yıl, yirmi yıl sonra ne olacağını bilememektedir. Bunun yanında ekonomik kararların alınması gereklidir. Bu durum ise bireylerin geleceğe dair tahminlerine göre belirlenir ancak bu tahminler her an değişebilmektedir. Bu nedenle geleceğin belirsizliği sermayenin marjinal etkinliğini, yatırımlara ilişkin kararları ve para miktarını da etkilemektedir (Özbilen, 2010: 150,151). Keynes'e göre bu durum uzun süreli olduğu için depresyona işaret etmektedir ve depresyonda kurtulmanın tek çaresi ise ekonomik sisteme dışarıdan müdahale ile mümkündür. Çünkü, depresyonun bir ekonomide bulunması ancak toplam talepteki yetersizlikten kaynaklıdır ve kaynakların etkin kullanılmaması olduğundan talebi canlandırıcı politikalar ile dış müdahalede bulunmak zaruridir.

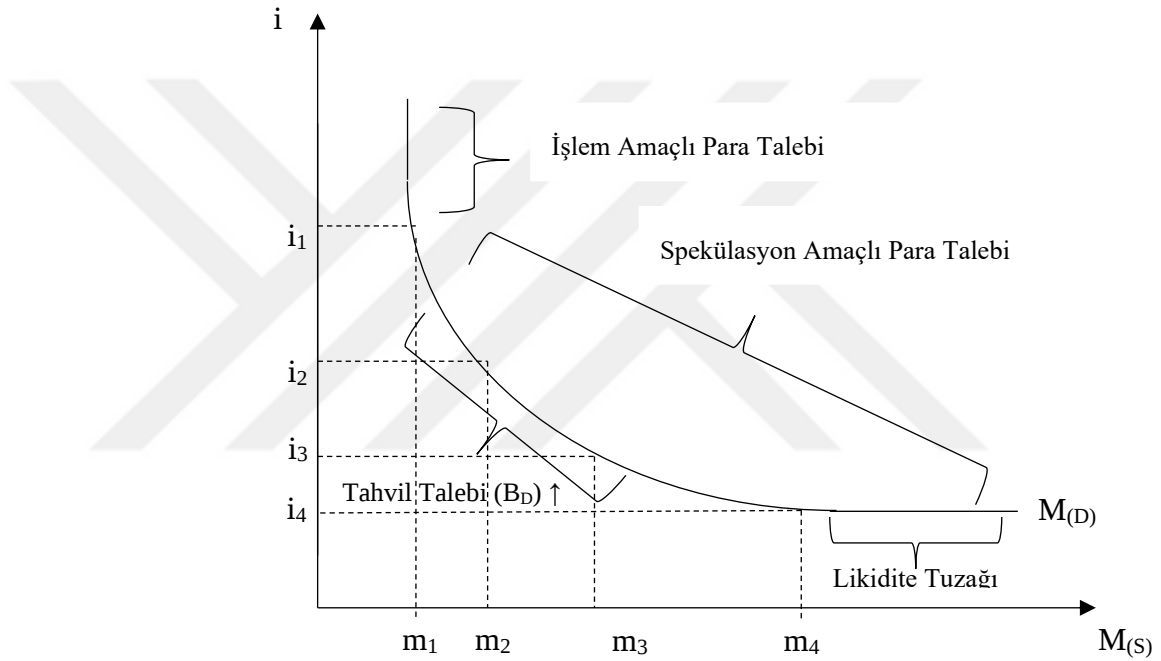
Faiz fonksiyonu klasiklerin ileri sürdüğü gibi yatırımların ve tasarrufların dengeye ulaşması değildir. Bir defa ekonomide tasarrufta bulunan kişilerle yatırım yapan kişiler birbirinden farklı birimlerdir. Faiz oranı hem yatırımcıları hem de tasarrufçuları yönlendiren değişken değildir. Tasarrufları belirleyen ana etken gelir düzeyidir (Yıldırım, Karaman ve Taşdemir, 2010: 147). Keynes'e göre faiz, para arzı ile talebinin arasındaki dengeyi sağlamaktadır. Buna göre faiz tasarruf sahiplerinin likiditeden uzaklaşmalarının bedelidir (Ergin, 1972: 138-142). Faiz haddi yükseldiğinde likidite tercihi azalırken faiz haddi düştüğünde ise likidite tercihi artmaktadır. Toplam para arzında meydana gelen artışlar faiz haddini düşürür. Yatırımlar sadece faiz haddine bağlı değildir, yatırımları kar beklentisi gibi etkileyen başka bir unsurda vardır bu da sermayenin marjinal verimliliğine de bağlıdır. (Özbilen, 2010: 41).

Keynesyen yaklaşımın bir önemli teorisi de para hakkındaki görüşleridir. Keynesyen yaklaşıma göre insanların ellerinde tuttıkları kaynaklar para ve değerli kağıt(tahvil, bono) olarak ifade etmiştir. Bu döneme kadar klasiklere göre paranın işlem ve servet biriktirme işlevi bulunurken, Keynes bununla ilgili fikirlerinde paranın üç işlevi bulunduğunu ileri sürmüştür. Üçüncü işlev olarak paranın spekülatif işlevi olduğunu ifade etmiştir. Keynes paranın dolaşım hızını sabit kabul eden klasiklere "Likidite Tercihi Kuramı" ile karşı çıkmıştır. Keynes'in para talebiyle ilgili düşüncelerini anlatan bu kuram, para talebinin ve dolaşım hızının faizden ve beklentilerden etkilenebileceğini vurgulamaktadır. Keynes paranın dolaşım hızını istikrarsız olarak kabul etmiştir. Keynes'e göre, faiz oranı düştüğünde para talebi artarken elde tutulmak istenen para

miktarı artacağından paranın dolaşım hızı düşecektir. Milli gelir ekonomik konjonktürlere bağlı olarak değiştiğinden paranın dolaşım hızı da konjonktür dalgalanmalarıyla değişiklik gösterecektir. Dolayısıyla paranın dolaşım hızı istikrarsızdır. Para talebi şu 3 güdünün toplamından oluşur;

- i. İşlem güdüsü
- ii. İhtiyat güdüsü (gelecekteki belirsizlikler ve beklentiler)
- iii. Spekülasyon güdüsüdür.

Grafik 1.1.: Likidite Tercihi ve Likidite Tuzağı

Kaynak: (Türk, 1997, s. 11) yararlanarak tarafımdan düzenlendi.

Grafikte Keynes'in Likidite Tercihi ve Likidite Tuzağı gösterilmektedir. Grafikte yatay eksen $M_{(S)}$ ile reel para miktarı, dikey eksen ise i ile faiz oranı, grafik içindeki eğride ise $M_{(D)}$ para talebi eğrisi üç durum üzerinde gösterilmiştir. Bu durumlar para talebinin faize olan duyarlılığının sıfır olduğu yani işlem amaçlı para talebi evresi, ikincisi para talebinin faize duyarlılığının olduğu evre bura spekülasyon amaçlı para talebinin bir kısmında ifade etmektedir. Diğer ise para talebinin faize duyarlılığının sonsuz olduğu spekülasyon amaçlı para talebinin en etkin olduğu evredir.

Keynes paranın dolaşım hızını sabit kabul eden klasiklere Likidite Tercihi Teorisi ile karşı çıkmıştır. Keynes'in para talebiyle ilgili düşüncelerini anlatan bu teori,

para talebinin ve paranın dolaşım hızının faizden ve beklentiden etkilenebileceğini ifade etmektedir. Keynes’e göre ekonomik birimlerin kabul ettiği minimum bir faiz oranı vardır. Faizler buraya gerilediğinde ekonomik birimler faiz oranlarının tekrar yükseleceği beklentisi içine girerler. Yükselen faiz oranları tahvilin talebini de yükseltmektedir (i_2 ve i_3 faiz seviyesinde) ve ekonomik birimler tahvile yönelmektedir. Ekonomik birimler tahvil fiyatlarının maksimum olduğunu ve düşeceğini düşünürler. Dolayısıyla faiz oranları düşebileceği minimum düzeydeyken yani grafikte i_4 seviyesindeyken tahvilin talebi sıfırdır, para talebi ise sonsuzdur. Para talebinin faize duyarlılığının sonsuz olduğu bu duruma “Likidite Tuzağı” denilmektedir. Sonuç olarak faiz oranlarının düşük olması spekülative para talebini artırmaktadır. Öyleyse, piyasa faiz oranı ile spekülative para talebi arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. İşlem amaçlı para talebinde i_1 faiz oranında m_1 reel para miktarında tercih edilmektedir. Keynes’e göre modelde para bankadan hiçbir şekilde çıkmadığını ifade etmiştir ve bu nedenle benim modelimde enflasyon yoktur demektir. Aynı şekilde ekonomi likidite tuzağında olduğundan dolayı devletin borçlanma talebinin artması piyasa faiz oranlarının yükselmesine neden olmayacak bu durumda da benim modelimde dışlama etkisi yoktur demektir (Türk, 1997: 9-11; Yıldırım, Karaman ve Taşdemir, 2010: 196-228).

Keynes, para talebinin faize duyarlılığının sonsuz olduğunu yani spekülative para talebinin faiz esnekliği sonsuz olduğu durumda devletin genişletici maliye politikası uygulamak suretiyle gelir üzerinde genişletici etki yapacağını ifade etmiştir.

Keynes’e göre para politikasının etkin olmamasının iki nedeni vardır. Bunlar; likidite tuzağı ve gelecek hakkında olumsuz beklentilerdir. Bu iki nedenden dolayı Keynes para politikasını etkin kullanmaya çalışmanın beyhude bir çaba olduğunu ve bununla vakit kaybetmeye gerek olmadığını ifade etmiştir.

Keynes teorisinde ekonomiyi ve yapısını şu şekilde formüle etmiştir;

$$Y = (C+I) + (G-T) + (X-M)$$

Bu formülde; Y milli geliri, C tüketim, I yatırım, G kamu harcamaları, T vergiler, X ihracat, M ithalatı simgelemektedir. Parantez içlerinde belirtilen, (C+I) ile özel kesim, (G-T) ile kamu kesimi ve (X-M) ile de dış ticaret dengesi (net ihracat) ifade edilmektedir. Bu üç kesimin toplamı, ekonominin tamamını ifade etmektedir.

Keynes, ortaya koymuş olduğu Genel Teorisiyle birlikte klasik yaklaşımın şekillendirdiği ekonomiye dair fikri yapılara adeta devrim yapmış ve değişmesine neden olmuştur. Klasik yaklaşım varsayımları da yenilenmiş ve revize edilerek devlet ve ekonomiye bakış açısı değişmiştir. Bunlar;

- i. Tüketici Devletten Süzgeç Devlete Geçiş
 - a. Hazinesin Paranın İstikrarını Sağlama ve Koruma Fonksiyonu
 - b. Hazinesin Ekonomiye Düzenleme Fonksiyonu
 - c. Hazinesin Gelir Sağlama Fonksiyonu
- ii. Kamu Yatırımlarının Özel Sektör Yatırımları Kadar Verimli Olabilmesi
- iii. Çağdaş Dünyada Tarafsız Kamu Harcaması ve Tarafsız Kamu Geliri Anlayışının Olmaması, şeklinde yeni bir ekonomik anlayış benimsenmiş oldu.

Keynesyen yaklaşımın teorileri 1960'lı yıllara kadar genel kabul gördü ve uygulandı. 1960'lı yıllarda ortaya çıkan ekonomik istikrarsızlık nedeniyle "Monetarist Yaklaşımca" eleştirildi ve yeni bir ekonomik fikirler ortaya atıldı.

1.2.3. Monetarist (Parasalcı) Yaklaşım

Keynesyen teorinin ortaya çıkışı politikalarda uygulanmaya başlamasıyla bir süre kapitalist ekonomilerde sistemin rahat şekilde işlemesine katkı sağlamıştır. Monetarist iktisadi yaklaşımın öncülerinden olan Milton Friedman dahi 1963 yılında Keynesyen teorinin görüşlerine sahip olduğunu söylemiştir (Önder, vd., 2016: 11). Ancak 1960'lı yıllardan başlayarak ve 1970'li yılların başında artan enflasyon ve işsizliğin beraber görüldüğü stagflasyon olgusu baş göstermiş ve birçok ekonomide olumsuz sonuçlara yol açarak ciddi bir tehdit oluşturmuştur (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 73). Bu dönemlerde ABD'de Milton Friedman önderliğinde birçok ekonomist, Keynesyen yaklaşımı ağır bir şekilde eleştirmiş, Keynesyen yaklaşımın yerine yeniden piyasa ekonomisinin etkin olduğu bir ekonomik politika içinde para arzını önemseyen yeni bir teori ortaya atmışlardır (Ataç, 2006: 12).

Monetarist yaklaşım, 1963 yılında Milton Friedman ve Anna Schwartz tarafından ABD ekonomisinde yapılan araştırmalar neticesinde, ekonomide daralma

dönemlerinde çıktılardaki azalmaya para arzındaki daralmalarında eşlik ettiğini ortaya koymuşlardır (Yıldırım, Karaman ve Taşdemir, 2010: 327). Klasik teorinin modernize hale getirilmesiyle oluşan monetarizmin adlandırılması ilk olarak 1968 yılında monetarist görüşün temsilcilerinden olan Karl Brunner tarafından yapılmıştır. M. Friedman öncülüğünde geliştirilen ve Anna Schwartz ile birlikte ABD ekonomi tarihinde 1867-1960 yılları dönemlerinin incelenmesi ile neticelenen ve ortaya atılan bu düşünceye Monetarist görüş denilmiştir (Samuelson ve Nordhaus, 2009: 491-492). Monetarist yaklaşım 1970’ler ve 1980’lerin başlarında hem akademik çevrelerde hem de siyasi-politik çevrelerde karşılık görmeye başlamış ve fikirlerini yaymaya başlamıştır. Bilhassa 1970’lerin sonları ve 1980’lerin başlarında monetarist yaklaşım politikaları çoğu sanayi ülkelerinde uygulanan iktisat politikalarına yön vermiştir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 73,74).

Monetarizm’in birçok tanımlamaları olmasıyla beraber genel bir tanımla ifade edilecek olunursa; Monetarizm, para politısında ortaya çıkan değişmelerin göstergesi olarak “faiz oranının yerine” para arzında meydana gelen değişmeleri (dar para arzı(M1), geniş para bazı) dikkate alan bir iktisadi politikadır (Özbilen, 2010: 158).

Monetarist yaklaşıma göre, ekonomideki istikrarsızlığın ve daralmaların nedeni, para arzındaki düzensiz konjonktür dalgalanmalardan kaynaklanmaktadır. Keynesyen politikalar kısa dönemde para arzında meydana gelen artışlar geçici bir gelir artışını sağlayabilir (Friedman, 1970). Ancak uzun dönemde ise para arzında meydana gelen bir değişikliğin temel etkisi gerçek üretim ve dolayısıyla gelir üzerinde değil, fiyatlar genel düzeyi üzerinde etkisi olacaktır (Friedman, Nobel Lecture: Inflation and Unemployment, 1977).

Tüm iktisadi yaklaşımlarda olduğu gibi Monetarist yaklaşımında ortaya koymuş olduğu fikirleri ve diğer yaklaşımlardan farklılıkları bulunmaktadır. Monetarist yaklaşımın özellikleri;

- i. Para arzı, nominal milli gelir büyüklüğünün temel belirleyicisidir,
- ii. Fiyatlar ve ücretler rijit değil, esnektir,
- iii. Özel sektör istikrarlıdır,
- iv. Ekonomide doğal bir işsizlik oranı bulunmaktadır,

olarak ifade edilmiştir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 75).

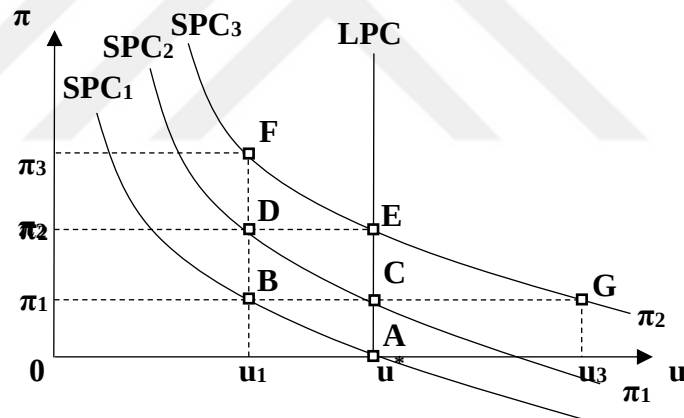
Monetaristlerde Keynesyen yaklaşım gibi toplam talebin önemli olduğunu ve asıl hedeflenmesi gerekenin toplam talep olduğunu savunmuşlardır. Ancak keynesyen yaklaşımdan farklı olarak para arzının toplam talebi etkileyeceğini ve bununla birlikte para arzının, üretim, istihdam, ve fiyatlar genel seviyesinide etkilediğini ileri sürmüşlerdir (Özbilen, 2010: 159).

Keynes, tüketimi cari gelirin fonksiyonu olarak görmektedir. Bireyler elde etmiş oldukları gelirlerinin belli bir bölümünü tüketime ayırmaktadır. Gelir arttıkça tüketime ayıracakları kısımda artacaktır demektedir. Bu nedenle Keynes, devletinde kamu harcamalarını artırmasıyla bireylerin gelirlerini artırmakta dolayısıyla toplam talebi artıracaklarını varsaymaktadır. Keynesyen yaklaşımın ileri sürmüş olduğu bu varsayım ya vergi indirimleriyle ya da tüketim harcamalarının artırılması suretiyle toplam talebin artacağı dolayısıyla milli gelirin artıracaktır. (Yıldırım, Karaman ve Taşdemir, 2010: 546-553). Friedman ve arkadaşlarına göre milli gelirin temel belirleyicisi olan tüketim, kullanılabilir cari reel gelirin fonksiyonu değil, gelecekteki gelir tahminleri olarak söz edilen uzun dönem sürekli gelirin bir fonksiyonudur (Ataç, 1981: 80-87). İşte bu nedenle, Keynesyen yaklaşımın bu tezine karşın monetaristler sürekli gelir(perpetual income) ve ya yaşam boyu gelir(life time income) hipotezi ile reddetmiştir. Hipoteze göre bireyin bir dönemdeki tüketim harcamaları sadece o dönemdeki gelirinin değil, yaşam boyu elde etmeyi planladığı tahmini gelirin ortalama fonksiyonudur. Bu hipotezin varsayımı altında tüketim harcamalarını artırmak için yapılacak olan vergi indirimi yaşanan dönemdeki önemli bir etkisinin olmasıyla birlikte yaşam boyu gelir üzerindeki etkisi zayıf kalacak ve vergi indiriminden beklenen harcama artışı dolayısıyla da toplam talep ve milli gelir artışında beklenen gelişme olmayabilecektir (Önder, vd., 2016: 13). Monetaristlerin bu düşünceleri açıkça göstermektedir ki, bir ekonomide istikrarı sağlamak için kullanılabilir cari reel gelirden yapılacak vergi indirimlerinin toplam talep düzeyi üzerindeki etkisi yok denilecek kadar az olacaktır. Bu durumda ise, maliye politikasının ekonomik ekonomide istikrarı sağlamaya fonksiyonu kaybolmakta ve uygulama alanı çok sınırlı kalmaktadır (Ataç, 1981: 80-87).

Monetaristler Keynes'in ekonomiye aktif müdahalede bulunulması fikrinin yanlış olduğunu ve Keynesyen yaklaşımın tam tersi olarak ekonomiye müdahalede bulunulmadığı durumda piyasanın kendiliğinden dengeye gireceği fikrini savunmuşlardır (Önder, vd., 2016: 11,12). Anlaşılacağı üzere Monetaristler, maliye ve para politikasının

kullanımına karşıdır ve bu politikaların uygulanmaktansa özel sektörün serbest hareket etmesi gerektiğini, ekonominde kendiliğinden istikrara gireceğini ileri sürmüşlerdir. Friedman'a göre işsizlik ve enflasyon arasında uzun dönemde ters yönlü ilişki bulunmamaktadır. Enflasyon uzun dönemde artmış olsa dahi işsizlikte doğal işsizlik oranı bulunmaktadır ve işsizlik bu oranın altına düşmemektedir. “Doğal işsizlik oranı, emek verimlilik artışının sıfır ve ortalama reel ücret haddinin sabit olduğu, sonuç olarakta fiyat düzeyinde sabit kalabildiği koşuldaki işsizlik oranıdır (Önder, vd., 2016: 12,13).” Monetaristler doğal işsizliği friksiyonel işsizlik ve yapısal işsizlik olarak görmektedirler. Bu nedenle işsizliğin önlenmesi için piyasaya müdahale ederek dengesini bozmaya gerek olmadığını ve ekonominin kendiliğinden dengeye gireceğini ifade etmişlerdir. Bu denge ise tam istihdamın gerçekleşmiş olduğu durumu göstermektedir (Arasıl, 1989: 54). Bu durumu grafik üzerinde inceleyecek olursak;

Grafik 1.2.: Monetarist Yaklaşım Uzun Dönem Phillips Eğrisi ve Doğal İşsizlik Oranı

Kaynak: (Yıldırım, Karaman ve Taşdemir, 2010: 391) yararlanarak tarafımda düzenlenmiştir.

Grafikte yatay eksen u işsizlik değişkenini, dikey eksen ise π ile fiyatlar genel seviyesini yani enflasyonu göstermektedir. Grafikte görüldüğü üzere; SPC_1 eğrisi üzerindeki A noktasında, u^* doğal işsizlik oranında ve gerçekleşen enflasyon beklenen enflasyona eşittir. Hükümetin işsizliği azaltmayı ve işsizlik seviyesini u_1 seviyesine düşürmeyi hedeflediğini varsayalım. Bunu için hükümet, ekonomide üretim seviyesini artırıp istihdamı seviyesini yükseltmeyi planladığı bir genişletici bir politika uyguladığını düşünelim. Böyle bir genişletici politika neticesinde toplam talepte artış meydana gelecektir. Ekonomi SPC_1 eğrisi üzerinde B noktasına gelecek ve buna bağlı olarak mal

piyasasında fiyatlarda yükselerek π_1 seviyesine gelecek, firmaların işgücü talebi artarken işsizlik oranı da u_1 seviyesine düşecektir. İşçiler gerçekleşen enflasyonun π_1 seviyesine gelmek suretiyle arttığını dikkate alarak ücretlerinde gerçekleşen enflasyon oranınca artırmak için emek arzlarını azaltacaklardır. Böylelikle SPC_1 eğrisi sağa kayarak SPC_2 eğrisi üzerinde yeni bir dengeye ulaşacak ve işsizlik eski düzeyi olan u^* doğal işsizlik seviyesine geri dönecektir. Hükümet işsizlikle mücadeleyi sürdürmekte ısrarcı olduğu takdirde yeni bir genişletici politika uygulayabilir. Ancak böyle bir durumda beklenen enflasyon oranı π_2 düzeyine yükselmiştir ve SPC_2 eğrisi üzerinde D noktasında u_1 düzeyindeki işsizlik seviyesine gelmesi için π_2 düzeyine gelmekle mümkün olabilecektir. Sonrasında SPC_2 eğrisi tekrar sağa kayarak SPC_3 eğrisi üzerinde doğal işsizlik oranında dengeye gelecektir. Ancak enflasyon oranı ise π_3 seviyesinde bulunacaktır (Önder, vd., 2016: 128-131; Yıldırım, Karaman ve Taşdemir, 2010: 389-393). Bu süreç içerisinde işçilerin enflasyon karşısında reel ücretleriyle ilgili net algılama yapamamasına para yanılması adı verilmektedir (Önder, vd., 2016: 13).

Sonuç olarak, uzun dönemde Phillips eğrisi dikey görünüm alacak ve doğal işsizlik oranını sabit bir düzeyde tutacaktır. İşsizliği doğal oranın altına indirme çabası enflasyonun daha da hızlanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle Monetaristler ekonomiye müdahalede bulunulmaması gerektiğini ve ekonominin kendiliğinden dengeye gireceğini savunmuşlardır (Ergül, 2012).

Monetaristlerin Keynesyen maliye politikasına getirmiş olduğu bir diğer eleştiri ise, devletin borçlanma suretiyle yapmış olduğu yatırımların, faiz oranlarını yükseltmesine ve özel sektör yatırımlarının marjinal getirilerini azaltması piyasa dışına itilmesine sebebiyet verdiğinden kamu yatırımları çarpan etkisinin işlemesine engel olacağıdır. Friedman'a göre; kamu harcamalarında meydana gelecek artışın kısa dönemde pozitif etki oluşturacağını ancak uzun dönemde ise çarpan değerinin sıfıra ineceğini savunmuştur. Monetaristler bu durumu maliye politikasının etkinsiliği olarak görmektedirler ve ortaya atmış oldukları bu etkiye “Crowding-out(dışlama etkisi)” adını vermişlerdir (C.Andersen ve M.Carlson, 1970). Diğer bir ifadeyle; iç borçlanma ile finanse edilen kamu harcamaları faiz oranlarının yükselmesine sebebiyet vermektedir. Faiz oranlarında meydana gelen artış, özel harcamaları bilhassa da yatırımları olumsuz etkileyip azalmasına neden olmaktadır. Bu nedenlerle oluşan olguya ise “Crowding-Out Etkisi” adı verilmektedir (Dornbusch ve Fisher, 1998; Uysal ve Mucuk, 2003).

Friedman'a göre kamu harcamalarında ki artışı Merkez Bankası'ndan borçlanmak yoluyla finanse edildiği takdirde kamu harcamalarının milli gelir üzerindeki genişletici etkisinin daha fazla olacağını benimsemişlerdir. Böyle bir politika genellikle faiz oranlarının düşmesine ve yatırımlarının marjinal getirisinin azalmasına sebep olmadığından özel sektör yatırımlarında artmasını sağlamaktadır.

Yukarıdaki bilgiler altında Monetarist görüş, ekonomiyi istikrara kavuşturmak için aktif para ve maliye politikalarının uygulanmasına karşı çıkmaktadırlar (Ataç, 2006: 16). Bu uygulamaların yerine özel sektörün serbestçe hareket edebileceği bir ortamın bulunması gerektiğini ifade etmektedirler. Özetle, monetarist yaklaşım paranın istikrar için önemli olduğunu ve istikrarla mücadele için para politikasının kullanılmasının en iyi yol olduğunu ifade etmişlerdir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 77). Ancak para politikasının aktif olarak kullanılmasına karşı çıkmışlar ekonomik istikrarın sağlanabilmesi için para arzının sabit oranda yani üretim artışının sağlanacağı ve milli gelirdeki artış neticesinde ekonomik büyüme oranınca artırılması gerektiğini önermişlerdir (Önder, vd., 2016: 12).

1.2.4. Yeni Klasik Yaklaşım

1970'li yıllarda Robert Lucas, Frederic Miskin, Edward Prescott, Thomas J.Sargent, Neil Wallace ve Robert Barro gibi isimlerin temsil ettiği ve klasik yaklaşım tezleri üzerine geliştirilmiş bir iktisadi yaklaşımdır (Özbilen, 2010: 79; Önder, vd., 2016: 14,15).

Yeni klasik yaklaşımın temel amacı, ekonomide dönemsel olarak değişen birçok etkenin, üretim, istihdam, enflasyon vb. meselelerde meydana gelen dalgalanmaları ve değişikliklerin nedenini birtakım varsayımlarla açıklamaktır. Bu bağlamda bu yaklaşımın iki temel varsayımı bulunmaktadır. Bunlar; rasyonel beklentiler kuramı(aynı zamanda yeni klasik yaklaşımın eş anlamlı ismi olarakta kullanılır) ve marketing clear yani piyasa temizlenmesidir (Ataç, 2006: 17).

Rasyonel beklentiler kuramını ilk kez ele alan kişi Jhon F.Muth'dur (F.Muth, 1961). Ancak daha sonrasında Robert Lucas, Thomas J.Sargent ve Neil Wallace gibi ekonomistlerin yapmış oldukları çalışmalar neticesinde daha çok önem kazanmıştır (Sargent, 1976; Lucas, 1972; Lucas, 1975). Rasyonel Beklentiler, bireylerin ekonomik

değişkenlerle ilgili bilgilerin tamamını kullanmak suretiyle göstermiş olduğu davranış ve beklentilere söylenmektedir (Önder, vd.; 2016: 14).

Beklenti kavramı hem Keynes için hemde Monetaristler içinde önemlidir. Keynes'e göre beklenti, üreticilerin alacakları yatırım kararında ileriye dönük beklentilerin önemli olmasıdır. Monetaristlerde ise, uyumlu beklentiler olarka adlandırdıkları kişilerin geçmişteki tecrübelerini kullanarak gelecek hakkında tahminde bulunması olarak görmektedir (Ergül, 2012).

Yeni Klasik ekonomistlere göre rasyonel beklentiler kavramı ise farklı bir yapısı bulunmaktadır. Ekonomik birimler ekonomi hakkında tam bilgiye sahiptirler. Bireyler, tüm bilgilerden rasyonel olarak yararlanarak beklentilerini oluşturmaktadır. Verileri sağlam bilgilere dayandırmaktadır. Bu kurama göre hata hiç yapılmadığını değil, aynı tür hataları bir daha yapmadıklarını ifade etmektedir. Çünkü; kişilerin gerekli bilgiye sahip olduğunda uzun vadede tekrarlamayacakları ileri sürmektedir (Ataç, 2006: 18).

Yeni Klasik yaklaşıma göre ikinci varsayım olarak piyasa temizlenmesi (marketing clear) olarak belirtilmiştir. Bu yaklaşıma göre piyasa tam rekabettir. Böyle bir piyasada ücret ve fiyatların esnek olmasından dolayı ekonomide her zaman denge oluşacaktır ve tam rekabet koşulları altında denge sağlandığında da piyasanın temizlenmiş olduğunu ifade etmişlerdir. Klasiklerle olan bu benzerliğiyle beraber iki konuda farklılık göstermektedirler. Birincisi, gerek mal ve hizmet gerekse faktör esnekliği ve fiyat ücret esnekliğinin eşanlı olmasıdır. İkinci konu ise, klasiklerde ki tam istihdam durumunun yerine yeni klasiklerde doğal işsizlik oranı düzeyinde dengenin sağlanması olarak savunmalarıdır. (Ataç, 2006: 18,19).

Yeni klasikler, ekonomiye para ve maliye politikalarını kullanmak suretiyle aktif müdahalede bulunmanın ekonomi ve bireyler için olumlu bir etkisi olmadığını ve hatta ekonomik dalgalanmalara, istihdam sorunu oluşturduğunu ifade etmektedir. Ekonomiye istikrarda tutabilmek için aktif müdahale yerine, istikarlı politikalara devam edilmesi gerektiği savunulmuştur. Ayrıca Monetaristlerin ileri sürdüğü gibi kamunun ekonomiye müdahalesi kısa dönemde etkindir uzun dönemde etkin değildir görüşünde karşı çıkmışlar ve kısa dönemde de uzun dönemde de etkin olmadığını ileri sürmüşlerdir (Önder, vd., 2016: 18,19).

Yeni klasiklere göre istihdam ile üretim ve istihdam ile enflasyon arasında herhangi birini tercih yapılmamaktadır. Her düzeydeki enflasyonist açığı kapatmak ve ekonomik istikrarı sağlamak amacıyla para ve maliye politikasını uygulamanın anlamı yoktur (Parasız, 1985).

Ekonomik birimlerin politika değişiklikleri ile ilgili ön bilgi sahibi olmadıkları bir durumda hatalar yapmalarına sebep olur ve bu durumda arz fonksiyonunda dalgalanmalara neden olmaktadır (Önder, vd., 2016: 14).

Sonuç olarak, yeni klasik model temsilcilerine göre, bir ekonomideki dalgalanmalar kişilerin ön bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Ancak hatalar tesadüfidir, sistematik hatalar değildir. Aktif maliye ve para politikası uygulanmasına karşıdırlar. Aktif politikar yerine istikrarlı politikaları uygulanması gerektiğini vurgulamışlardır. İstikrarlı politikadan kasıtları ise devletin politikalarını önceden belirlemesi gerektiği ve bunları sık sık değiştirmemesidir (Ataç, 2006: 20).

1.2.5. Yeni Keynesyen Yaklaşım

Bu görüşün başlıca temsilcileri, G.Mankiw, A.Okun, J.Stiglitz, J.Yellen, A.Blinder, G.Akerlof gibi ünlü ekonomistlerden oluşmaktadır (Önder, vd., 2016: 15). Yeni keynesyenlerin temel amacı, Keynes'in nominal ücret varsayımını içeren temiz olmayan piyasalarla benzer olarak modellerini ücretlerin ve fiyatların çok yavaş uyum sağladığı ve makro sorunların temelinde mikro olaylardan kaynakladığının araştırılmasıdır (Ergül, 2012).

Yeni Keynesyen yaklaşıma temiz olmayan piyasa modelide denilmektedir. Piyasaların temiz olmamasının en başlıca nedeni, ücretlerin ve fiyatların yapışkan olmasıdır. Ücret ve fiyatların yapışkanlığına neden olan etkenler; zımni sözleşmeler, etkin ücretler, içerdekiler- dışarıdakiler, vb durumlardır. Zımni sözleşme işçi ve işveren arasında yapılan anlaşmadır. Bu anlaşmada işçinin alacağı ücret hem emeğinin bedeli hemde gelir dalgalanmalarından etkilenmeyecek düzeyde belirlenmektedir. Bu durumda işçinin alacağı ücret, temiz piyasa koşullarının üzerindeki bir reel ücret düzeyinde bulunmaktadır. Etkin ücretler ise, arz ve talep şoklarıyla karşılaşan işverenin işçisine vermiş olduğu ücretin fazla olmasına karşın ücretinde azaltma yapamaması durumudur.

İçerdekiler-dışarıdakiler durumunda ise, işveren ekonomide meydana gelen herhamgi bir ekonomik kriz neticesinde bazı işçilerin işten çıkarabilir. Bu durumda işten çıkarılan işçi dışarıdakiler konumunda işten çıkarılmayan çalışan işçi ise içerdekiler konumunda olacaktır. Ekonominin yeniden hareketlendiği ve canlandığı bir durumda içerdekiler konumundaki işçi kendi ücretlerinin yükseltilmesi durumunda daha fazla çalışacağını ifade ederek dışarıdakilerin yeni işe alınmasını engelleyebilir (Ataç, 2006: 24-26).

Ücret ve fiyat yapışkanlığı, katılığının bir diğer nedeni ise katalog maliyetleridir. Bu etkene göre piyasadaki fiyatlarda meydana gelen değişmelerin belirli bir düzeyi sürece fiyatların bu düzeyde tutulduğu durumdur. Katalog maliyetine göre fiyatların değiştirilmesi ve tüketicilerin bu değişiklik karşısında bilgilendirilmesi beraberinde belirli miktarda harcama yapılmasını gerektirmektedir. Bu duruma göre katalog, menü, liste, etiket vs değişmesi ancak marjinal getirinin marjinal maliyeti aştığı durumda yapılması gerekmektedir (Önder, vd., 2016: 16).

Yeni Keynesyen yaklaşım makro ekonomik politikaları tekrar ön plana çıkarmaya çalışmaktadır. Bu yaklaşıma göre, temiz olmayan piyasaların olduğu durumda sürekli olarak eksik istihdam oluşacaktır. Bu nedenle de genişletici makro politikaların reel çıktı ve istihdam üzerinde etkileri olacaktır. Aksi durumda ekonomik denge oluşmayacak ve sürekli şoklardan etkilenen bir yapı oluşacaktır (Ataç, 2006: 26).

1.2.6. Post Keynesyen Yaklaşım

1960'lı yıllarda ortaya çıkan 1970'li yıllarda da etkisini sürdüren stagflasyon olgusuna Keynesyen Teorinin çözüm üretememesine karşın birçok eleştirilere maruz kalmıştı. Bu eleştirenlerden biride kendilerini Keynesyen ekolün devamı olarak gören ve Keynesyen modele yapmış oldukları eleştirilerle yeni makro ekonomik modellerle gelişim sağlayan Post Keynesyen Yaklaşımda bulunmaktadır. Post Keynesyen Yaklaşım özellikle, kendilerini Keynesyen modelle klasik yaklaşımın sentezi olarak gören Neo-Klasik yaklaşıma eleştiriler getirmişlerdir. Post Keynesyen Yaklaşımın gelişimine en büyük katkıları sağlayan iki önemli iktisatçı J. Hicks ve P.A. Samuelson'dur. Geliştirmiş oldukları bu modelle iktisadi politikalara yeni bir perspektif ve vizyon kazandırmışlardır. Literatürde bu modelin ismi aynı zaman "IS-LM Analizi" ve "Gelir ve Harcama Teorisi" olarak da anılmaktadır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 69).

1970’li yıllarda Keynesyen görüşün etkinliğinin azaldığı sırada Neo-Klasik görüşün iktisadi düşünceye hakim olma çabaları Keynesyen görüşü benimseyen ve kendilerini Post Keynesyenler olarak tanıtan ekonomistleri harekete geçirmiştir. Birçok konuda Neo-Klasik yaklaşıma eleştirilerde bulunan Post Keynesyen iktisatçılar aynı zamanda Keynes’in fikirlerini farklı yönleriyle ele almakta ve farklı fikirler ileri sürmektedir. Farklılıkların nedeni Post Keynesyen iktisatçıların piyasa bozukluğuna ve ekonomide oluşan sonuçlara bakış açılarından kaynaklanmadır (Ataç, 2006: 26,27). Esasen Post Keynesyenler Keynes’in Genel Teorisinin yanlış yorumladığını ve basitleştirildiğini iddia ederek hem bu duruma karşı çıkmakta hem de bu yanlışlığı düzeltmek için farklı görüşlerle Keynesyen Teori arasında değerlendirme yapmışlardır (Tekeoğlu, 1987).

Piyasa işleyiş ve bozukluğu ile ekonomik sorunlara dair çeşitli görüşler ortaya atmışlardır. Post Keynesyenler’in yoğunlaştıkları ve ortaya atmış olduğu 3 temel konu bulunmaktadır. Bunlar; “ekonomik büyüme”, “gelir dağılımı” ve “fiyatlama”dır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 70).

Ekonomik büyüme ve gelir dağılımını etkileyen unsurun yatırım oranı olduğunu ileri sürmüşler ve yatırımları anahtar belirleyici olduğuna dikkat çekmişlerdir. Neo-Klasik iktisat görüşünün temelindeki nisbi fiyatların yerini Post Keynesyenlerde yatırımlar almıştır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 70). Toplam talepteki değişmeler nisgî fiyatlardaki değişmelerden daha çok gelirdeki değişmeleride ilgilendirdiğinden gelir etkisinin önemini ifade etmişlerdir (Ataç, 2006: 27,28).

Ekonomiyi sürekli olarak dinamik bir süreç olarak ele alan Post Keynesyenler, geçmiş dönemlerde yaşananlardan tecrübeler elde edildiğini ancak gelecek hakkında belirsizliğin olduğunu ifade etmişlerdir. Buna bağlı olarak kişilerin geleceğe dair beklentilerinin farklı olacağını ve bu farklılıkların her kişi için farklı kararlar ve tercihler olarak ortaya çıkacağını ileri sürmüşlerdir (Özbilen, 2010: 155).

Post Keynesyen iktisatçılar için yatırım ekonominin olmazsa olmazı temel değişkenidir. Ekonomik istikrarsızlık ancak yatırım ile açıklanabilir. İstihdam ve gelir dağılımıda bu kavrama bağlıdır (Kregel, 1978).

Post Keynesyen iktisatçılara göre son dönemlerin en önemli ekonomik sorunu olan stagflasyon olgusunun klasik maliye ve para politikalarıyla çözülemeyeceğini

enflasyona sebep olan asıl unsurun talep fazlalığı olmadığını ifade etmişlerdir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 71). Geleneksel para ve maliye politikası araçları ekonomik faaliyet düzeyini düşürerek dağıtılacak gelir ve üretim çıktı miktarını azaltır ve enflasyonist sürecin sebep olduğu sosyal çatışmaların artmasını sağlar (Ataç, 2006: 119-132). Monetasitlerin toplam talebi kırmak görüşüne, işsizliği artırıp, büyümeyi yavaşlattığı için karşı çıkmışlardır. Ayrıca toplam talep politikaları stagflasyonu önlemede tek başına yeterli değildir. Bu nedenle bu geleneksel politikaların yanında mutlaka gelir politikasının aktif olarak kullanılmalıdır (Arasıl, 1989).

Post Keynesyenlere göre ekonomik yapıya şekil veren iki tür piyasa vardır. Bunlar; tam rekabet piyasası ve fiyatların esmek olmadığı oligopol piyasalardır. Ekonominin geleceği açısından asıl önemli olan piyasa ise oligopol piyasalardır. Çünkü; bu piyasaların ağırlıklı büyüklüğü, nihai olarak karlarının büyüklüğünü yatırım miktarları ve enflasyonun değeri belirlemektedir (Galbraith, 1978).

Post Keynesyen yaklaşıma göre; ekonomik istikrarı sağlamak için ücretlerde kontrol mekanizmasının bulunması gerekmektedir. Ücret maliyeti, enflasyonun talep çekmesine göre değil maliyet itişisi ile ilgili olduğunu gösterdiği için önemlidir. Ücretlerin kontrolünde önemli olan eşitlik ilkesidir. Politik yönden de bu kontrolü sağlayabilmek için firmaların yatırım finansmanına sevk edecekleri kar miktarı sınırlanmalıdır. Bunu sağlamak içinde firmalarda kar geliri ile şirket maaşlarını ücret geliri ile uyumlu olmasını sağlayacak vergileme politikasına ihtiyaç vardır (Cornwall, 1979).

Post Keynesyen görüş 1940'larda Harrod ve Domar'ın büyüme teorileri ile makrodinamik bir teori haline gelmiştir. Yatırıma verilen önem bu teorinin en önemli özelliğidir. Yatırım gelir yaratıcı ve kapasite artırıcı etkileri nedeniyle ekonomik büyümenin temelini oluşturmaktadır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 72).

Post Keynesyen görüşte para politikası istikrar sağlayıcı bir unsur olarak görülmektedir. Ayrıca kredi krumlarının işleyişi ve kredi sınırlamaları yapılmalı ve zaman zaman uluslararası katılımlarında olacağı uygun bir kredi mekanizması oluşturulmak suretiyle ekonomik büyümeye yardımcı olunması gerektiğini vurgulamışlardır (Önder, vd., 2016: 16).

1.2.7. Neo Klasik(Arz Yönlü) Yaklaşım

Arz yönlü iktisatçılara kadar gelen süreç içerisinde birçok farklı yaklaşımlar ve bunların görüşleri incelendi. Gerek Keynesyen model gerekse Monetarist model görüşlerini toplam talep üzerinden açıklamışlardır (Önder, vd., 2016: 16). Arz yönlü iktisat, talep yönlü Keynesyen iktisat anlayışına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Genel olarak teorik bir içeriği bulunmayan bu yaklaşım, fiyat kuramının makro ekonomik büyüklüklere uygulanmasından ibarettir (Roberts, 1984).

Bu yaklaşım ABD’de J.Wannishi isimli bir gazetecinin politika önerilerine dair sık sık yazması conucunda politik çevrelerde yankı yaparken sonralarda da akademeik çevrelerde incelenen ampri bir çalışma olarak ortaya çıkmıştır. Arz yönlü yaklaşımı, ABD başkanı Ronald Reagan tarafından 1981-1989 yılları arasında, İngiltere’de ise 1979-1989 yılları arasında başbakan Margaret Thatcher tarafından politikaları yönlendirmiş ve geniş anlamda uygulanmıştır. Uygulama sahası ve seçim kampanyalarında kullandıkları için bu yaklaşıma Reaganomics ve Thatcherizm adları verilmiştir. Bu yaklaşımın önde gelen savunucuları ise, Arthur Laffer, Jude Wannishi, Paul Craig Roberts, Norman Ture’dır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 89).

Arz yönlü iktisat yaklaşımı talebi önceleyen yaklaşımlara karşı çıktığı için insanları tasarrufa teşvik etmek amacıyla arz yönlü politikalara ağırlık vererek, vergi oranlarında büyük indirimlere gidilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Vergi oranlarındaki indirim ile birlikte, ekonomik büyüme hızlanacak ve verimlilik artırılabilir. Bu iktisat yaklaşımına vergi indirimleri politikalarına ağırlık verdiğinden arz yönlü vergi politikası ya da arz yönlü maliye politikası olarakta bilinmektedir (Savaş, 1984: 172).

Devlet harcamalarına sınırlama getirmek suretiyle toplam talebi azaltıp para arzında meydana gelen artışı kontrol altına alması ve tasarruf ile sermaye birikimine olumsuz etkisi bulunan vergi politikalarına yönelik vergi yüklerini hafifletici yönleri olan arz yönlü iktisat yaklaşımının akademik ve politik çevreler açısından ilgi görmesinin asıl nedeni sahip olduğu bazı özelliklerden kaynaklanmadır (Samuelson ve Nordhaus, 2009). Bunlar;

- i. Keynesyen tercihlerden vazgeçilmesi,
- ii. Arz etkileri ve teşviklerin uygulamada ön plana çıkarılması,

iii. Çok büyük vergi indirimlerinin savunulmasıdır.

Arz yönlü yaklaşımda devletin ekonomik faaliyetlerinin ilk etkisini nisbi fiyat değişikliklerinde gerçekleştirmektedir. Bu durumla ilk önce ekonomide kaynak dağılımı değişmekte, daha sonra da gelir değişiklikleri ortaya çıkmaktadır (Feldstein, 1981). Bu yaklaşımda odaklar gerçek gelir ve toplam arz arasındaki ilişki üzerindedir. Ekonomide gerçek gelirin artması toplam arza bağlıdır ve devletin cari gelir ve harcama politikaları ile bağlantılı olarak karşılıklı etkileşim halindedir (Ataç, 2006).

Neo-Klasik yaklaşıma ve klasik yaklaşıma sert eleştirilerde yapılmıştır. Bu eleştiriye yapanların farklı ekonomik yaklaşımları benimseyen akademisyenler olsalar da en sert eleştiriye yapısalci yaklaşım fikrini benimseyen iktisatçılardan gelmiştir. Bu yaklaşıma göre devletin ekonomiye müdahalesinin kaçınılmaz olduğunu, klasik ve neo-klasik liberal düşüncenin sonunun geldiğini ve devletlerin yapısalci yaklaşıma yönelmelerinin kaçınılmaz bir son olduğunu ifade etmektedirler. Yapısalci yaklaşım iktisatçıları dünya genelinde sol cenahı benimseyen siyasi partileri tarafından temsil edilmektedir. Bu nedenle yapısalci yaklaşım için Marksist-sosyalist iktisat ekolünün yenilenmiş hali olduğunu ifade eden iktisatçılarda bulunmaktadır. Yapısalci yaklaşım devletin ekonomiye müdahalesini devletin olağan bir görevi olarak görmekte ve ekonomi devlet kontrol ve yönlendirmesiyle gelişeceğini ifade etmektedir. Küreselleşen dünyanın eninde sonunda her ülkenin kendi sınırlarına çekileceğini ve kapalı ekonomik model benimseyecektir. Buda yapısalci yaklaşımın kaçınılmaz gerçekliği olarak görülmektedir (Abdelal, 2009: 62-76)

1.2.8. Kamu Tercihi (Anayasal İktisat) Yaklaşımı

1929 yılında meydana gelen Büyük Buhran sonrasında tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik kriz sonrasında piyasa başarısızlığına (market failure) tepki olarak kamunun ekonomide etkin bir rol üstlenmesi gerektiği anlayışı yerleşti. Kamunun ekonomide yol gösterici, telafi edici, düzenleyici rolleriyle birlikte müdahaleci devlet anlayışı hakimiyet kazanmış oldu. Sonrasında İkinci Dünya Savaşı ülkeler üzerinde ağır kayıplar oluşturmuştur. Savaş sonrası tahribatın giderilmesi maksadıyla yapılan çalışmalar neticesinde kamu harcamalarının artmasına sebep olmuştur. 1960'lı yıllardan sonra kendilerini "Kamu Tercihi" olarak adlandıran ya da "Virginia Okulu" teorisyenleri

olarak bilinen bir grup kamunun ekonomide üstlenmiş olduğu rolün sınırlarına dair farklı bir bakış açısı getirmiştir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 93,94).

Teorinin gelişiminde iki önemli düşünce okulu etkili olmuştur (Akçagüngüz, 2010). Bunlardan biri kamu tercihi teorisinin gelişimine katkı sağlamak amacıyla 1957 yılında J. Buchanan ve G. Warren Nutter'in birlikte Virginia Üniversitesi'nde kurduğu Thomas Jefferson Politik İktisat Araştırma Merkezi (Thomas Jefferson Center of Studies in Political Economy)'dir. Daha sonra 1963 yılında Buchanan, G. Tullock ve Charles Goetz ile birlikte Virginia Politeknik Enstitüsü ve Devlet Üniversitesi adını taşıyan üniversiteye bağlı bir birim olarak Kamu Tercihi Araştırma Merkezi'ni (Center for Study of Public Choice) kurmuştur. Burada uzun yıllar süren çalışmalardan sonra araştırma merkezi 1982 yılında Virginia Eyaleti'ndeki bir başka üniversiteye taşınmıştır. Günümüzde dünyadaki en önemli araştırmaların yapıldığı yerlerden biri olarak kabul edilip Virginia Politik İktisat Okulu olarak anılan merkez, bilim adamlarınca hala büyük ilgi görmekte ve önemli çalışmalara sahne olmaktadır (<http://www.canaktan.org>, 2000). Diğer Anthony Downs ve George Stigler'in bu alanda yaptığı önemli çalışmalarıyla temsil ettiği Chicago Okulu'dur (Kızılboga, 2012); (Akçagüngüz, 2010). 1965 yılında Buchanan ve Tullock tarafından "Kamu Tercihi Topluluğu" kurulmuştur (Hill, 1999).

Kamu Tercihi yaklaşımı özel sektöre kıyasla kamu sektöründe tercihlerin nasıl yapıldığını açıkladığından dolayı "Kollektif Karar Alma Sürecinin Analizi" olarak anılmaktadır (Miller, 1988: 120). Bu yaklaşımın temel mantığında fertlerin politik süreçte kendi kişisel çıkarlarını, refahlarını maksimum yapacakları varsayımı vardır (Mueller, 1976).

Kamu tercihi teorisinin temel ilkeleri üç başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; "Metodolojik Bireysellik", "Rasyonalite ve "Maximand" ve "Politik Mübadele" ilkesidir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 94-96).

i. Metodolojik Bireysellik;

Toplumda bütün ekonomik ve sosyal kararlar birey tercihlerine göre belirlenir. Kamu kurumları, kamu teşebbüsleri kısaca devleti oluşturan organların kararları temelde birey tercihlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Kamu tercihi teorisi, politikanın ekonomik analizini yaparken bu ilkedен hareketle kamu ekonomisinde alınan kararların

özel ekonomide olduğu gibi tamamen birey tercihlerine dayalı olarak gerçekleştiğini varsaymaktadır (Moğol, 2011).

ii. Rasyonalite ve Maximand İlkesi;

Bireyler, rasyonel ve tutarlı tercihlere sahiptirler. Birey, kamu ekonomisinde karar alma sürecinde, piyasa ekonomisindeki davranış motivasyonunun bir benzerini rasyonel seçimler yaparak gösterir. Buna göre, bireyler çıkarlarını maksimize edici insanlar olarak modelleşmiş olurlar (Buchanan, 1989: 19). Bu ilkeye göre, seçmen hizmetin muhatabı olduğundan rasyonel davranış gösterirse hizmet sunan kamu ekonomisini yöneten de rasyonel davranmaya özen gösterecektir (Ersoy, 1986: 301). Özel ekonomide olduğu gibi kamu ekonomisinde de “Homo Economicus” ilkesi geçerlidir. Kamu ekonomisi literatüründe bu “Homo Economicus” motifiyle siyasal karar alma sürecinde rol alan aktörlerin -seçmenlerin “fayda maksimizasyonu”, siyasal partilerin “oy maksimizasyonu”, bürokrasinin “bütçe maksimizasyonu”, çıkar ve baskı gruplarının “rant maksimizasyonu”- çıkarlarını maksimize etmeye çalışmalarıdır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 95-97; <http://www.canaktan.org>, 2000).

iii. Politik Mübadele(Catallaxy);

Kamu Tercihi yaklaşımına göre, “Catallaxy; politika karmaşık bir mübadele türüdür” olarak tanımlanan en önemli metodolojik temel olarak ele alınmıştır (<http://www.canaktan.org>, 2000). Anayasal bir düzende politik mübadele kavramsal bir sözleşme olarak kendiliğinden kurulur. Politik mübadele ekonomik yönden ziyade toplumun her kesimini kapsaması gerekmektedir (Buchanan, 1975).

1.3.MALİYE POLİTİKASI ARAÇLARI

Maliye politikası, belirli ekonomik amaçlara ulaşabilmek için mali araçların kullanılmasıdır (Pınar, 2012: 32). Maliye politikasının, farklı etkilere, özelliklere ve her birinin kendine özgü teknik uygulama yapısı olan mali araçları bulunmaktadır. Bu araçları kullanarak devletin piyasaya ne şekilde müdahale edeceği ve hangi amaçla müdahale edeceğine etki etmektedir. Devlet mali araçlarını, genişletici ya da daraltıcı politikalar uygulamak suretiyle kullanır. Maliye politikasının araçları şunlardır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 43);

- i. Harcama Politikası Aracı
- ii. Vergi Politikası Aracı
- iii. Borçlanma Politikası Aracı
- iv. Bütçe Politikası Aracı

Sırayla bu araçları detaylı bir şekilde aşağıda inceleyelim.

1.3.1. Harcama Politikası Aracı

Bir ekonomide kamu sektörünün büyüklüğünü kamu harcamalarının miktarı ve bileşimine bakılarak tespit edilebilir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 43). Bilindiği üzere 1929 Büyük Buhranı ve akabinde yaşanan İkinci Dünya Savaşı neticesinde ekonomide kamunun daha aktif rol üstlenmesi gerektiği zarureti ortaya çıkarmış ve önemli ekonomik, sosyal ve politik gelişmeler devletin alanının genişlemesini sağlamıştır (Eckstein, 1974: 8,9). Kamu harcamaları, devletin kamu kurum ve kuruluşlarıyla, mal ve hizmet alımı için yapmış olduğu harcamalardır. Kamu harcamaları devletin sosyal yaşantıyla ekonomik faaliyetlerindeki rolünü ve devleti karakterize eden gücünü ifade etmektedir (Tosunoğlu, vd., 2014: 84-105).

Kamu Harcamaları 3 grupta sınıflandırılmaktadır. Yönetsel(idari) sınıflandırmada, devletin kurum ve kuruluşları göz önüne alınmaktadır. Fonksiyonel(işlevsel) sınıflandırmada, kamu harcamalarının amaçlara yönelik hizmetler bazında sınıflandırılmasıdır. Örneğin; eğitim, sağlık, turizm, adalet vb. gibi. Son sınıflandırma türü ise Ekonomik sınıflandırmadır. Kamu harcamalarının ekonomik etkileri bu sınıflandırma ile ilgilidir. Ekonomik sınıflandırma, yapılan harcamaların toplam hasılaya yani milli gelire katkısı bazında değerlendirilmesidir (Pınar, 2012: 34-37). Ekonomik sınıflandırmada kendi içinde 4 gruba ayrılmaktadır. Reel harcamalar devletin tüketim harcamalarıdır. Bu harcama türü devlete, üretim faktörlerine ya da mülkiyetine dair kullanma hakkı sahip olabilme imkanına sağlamaktadır. Cari harcamalar ise, bir dönem içinde mevcut üretim kapasitesini, mal ve hizmet bedellerinden oluşmaktadır. Cari harcamalar özel tüketime benzer şekilde genişletici bir etkisi bulunmaktadır. Bir diğer harcamala türü ise Yatırım harcamalarıdır. Bu harcamalarda cari harcamalara benzer etkiler doğurmaktadır. Üretim kapasitesini artırmak, üretim faktörlerinin verimliliğini bir yıldan daha fazla süreye yaymak için yapılan yatırımları kapsamaktadır. Son

sınıflandırma ise Transfer Harcamalarıdır. Bu harcamada kendi içinde 4 gruptan meydana gelmektedir. Bu harcama türü ise kişilerin satın alma güçlerinin artırılmasını hedefleyen harcamalardır. Etkileri ise yapıldıkları anda mal ve hizmetlerde ek talep oluşturmamakla beraber yapılan harcama türüne göre etkileri değişkenlik göstermektedir. Örneğin; borç faiz ödemeleri iç ve dış borç ödeme olarak ekonomi üzerinde etkisi değişken olmaktadır. Hakeza mali sübvansiyonlar ise desteği alacak olan grubun, kişinin ya da firmanın bu sübvansiyonu nerede, nasıl kullanacağına göre daraltıcı yada genişletici etkileri değişkenlik gösterecektir (Pınar, 2012: 34-37; Tosunoğlu, vd., 2014: 84-105).

1.3.2. Vergi Politikası Aracı

Maliye politikasının en etkin ve önemli araçlarından biri de vergilerdir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde çok etkin bir araç olarak görülmektedir. Vergi, devletin kamusal hizmetleri yerine getirebilmek amacıyla egemenlik gücünü kullanmak suretiyle kişi ya da kurumlardan cebri olarak tahsil ettiği gelir kaynağıdır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 44). Vergi kamu harcamalarını finanse özelliği dışında farklı yönleride bulunmaktadır. Ekonomi açısından belirli kararları etkilemek amacıyla da kullanılmaktadır. Bir malın tüketimini azaltmak amacıyla o mala ilişkin yüksek vergiler koymak, yine korumak ve geliştirilmek istenen alanlarla ilgili muafiyet ve teşviklerde bulunmak gibi yöntemlerle etkin olabilmektedir. Aynı zamanda vergi ekonomik ve sosyal hayatta ahlaki bazı amaçları da yerine getirmektedir (Edizdoğan, 1991: 62-67).

Vergileri çeşitli açılardan sınıflandırılmaktadır. Vergini kaynağı açısından, gelir, harcama, servet vergileri olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre, gelir kaynağı açısından vergi türleri, kişiler üzerinden alınan gelir vergisi ve kurumlar üzerinden alınan kurumlar vergisidir. Harcamalar kaynağına göre vergi türleri ise, mal ve hizmet üzerinden alınan katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, özel iletişim vergisi vb. örnek olarak verilmektedir. Servet kaynağına göre vergi türlerinde ise, motorlu taşıtlar vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, veraset ve intikal vergisi, emlak vergisidir. Ekonomik faaliyetlerle olan ilişkisi açısından da dolaylı ve dolaysız vergiler olarak sınıflandırılmaktadır. Genellikle gelir ve servet üzerinden alınan vergiler dolaysız, harcamalar üzerinden alınan vergiler ise dolaylı vergilerdir. Verginin yansıması özelliği açısından bu ayrım daha net olarak ortaya çıkmaktadır. Yansıması kolay olan vergiler

dolaylı vergiler, yansıması daha sınırlı ve zor olan vergiler ise dolaysız vergilerdir. Bu iki ayrıma örnek olarak, dolaysız vergiye en belirgin vergi türü gelir vergisidir. Dolaylı vergiye örnek olarak verilecek en uygun vergi türü ise katma değer vergisidir (Pınar, 2012: 37-40).

Vergi politikası açısından her vergi türünün özelliklerini kullanmak suretiyle ekonomiye çeşitli yöntemlerle yönlendime yapılabilir. Bilhassa etkin olarak kullanılan uygulamada yatırımların teşviki, tasarruf ve sermaye birikimini sağlamak amacıyla kullanılan vergi politikası vergi indirim, istisna ve muafiyetleridir. Dolaylı vergilerde yapılacak olan bir indirimde, vergi mal ya da hizmetin fiyatı içinde gizli olduğundan hem fiyat düşmesine etki ederek toplam talepte canlanma olmasını sağlayacak hemde kişisel gelir seviyelerinde artış oluşturacaktır. Bunun tam tersi bir durumda yani dolaylı vergilerin artırılmasında ise toplam talepte ve tüketim hacminde azalma meydana gelecektir. İçki-sigara gibi ürünlere yapılacak bir vergi artışında ise toplum tarafından daha az tüketilmesi amacıyla verginin sosyal amacı uygulanmış olacaktır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 44-46).

Dolaysız vergilerde yapılacak olan indirimler dolaylı vergilere nazaran farklı ekonomik sonuçlar meydana getirmektedir. Dolaysız vergilerde yapılacak olan bir indirim tasarruf ve yatırımları teşvik yönünde etki oluşturabilecektir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kalkınma açısından önemli olarak görülen sektörlerde vergi istisna ve indirimlerini uygulayarak teşvik edici hamleler yapılabilir (Özbilen, 2010: 62).

Dolaylı ya da dolaysız vergilerin azaltarak veya artırarak ekonomiye müdahale edilmesi vergi teorisinde ayırma, farklılaştırma veya diskriminasyon uygulaması olarak bilinmektedir (Türk, 1992: 151). Bunun yanı sıra, gelir vergisinde artan oranlı tarife uygulamasından kaynaklı yüksek gelir elde edenlerden daha fazla gelir alınması gelirin yeniden dağılımında düzeltici etkisi gibi sosyal amaçlı vergileme politikasında bulunmaktadır (Pınar, 2012: 37-40).

Özetle ifade edilecek olunursa, verginin ekonomik açıdan amaçları olarak, üretim yada tüketimi teşvik etmek yada kısıtlamak, ödemeler dengesini düzenlemek, tasarruf ve yatırımları teşvik etmek, toplam talebi artırmak yada azaltmak, ekonomide istikrarı sağlamak veya ekonomik yapıyı değiştirmek gibi etkileri sayılabilir. Bunun

yanısıra sosyal amaçları olarakta, gelir ve servet dağılımında adaleti etkin kılmak, sosyal güvenliğin sağlanması, nüfus politikası, sağlık politikası gibi amaçları bulunmaktadır. Bu ve benzeri amaçları gerçekleştirebilmek için her vergi türünün özelliklerine göre vergi politikaları uygulanabilmektedir.

1.3.3. Borçlanma Politikası Aracı

Bir diğer üçüncü maliye politikası aracı borçlanmadır. Borçlanma kelime manası itibariyle, belirli bir sürede ödenmek üzere nakdi ya da benzeri değerli bir şey üzerinden ödünç alınmasıdır (Tosunoğlu, vd., 2014). Burada bizi ilgilendiren ise devlet borçlanmasıdır. Devlet borçlanması, devlet ya da devlet yapısına ait kamu kurum ve tüzel kişilerce belirli bir amacı gerçekleştirmek için bir bedel karşılığında alınan borcu ifade etmektedir.

Maliye politikası kavramı ve tarihsel gelişimi başlığı ile Klasik maliye yaklaşımı başlığında da ifade edildiği üzere, klasik maliyecilere göre borçlanma olağanüstü bir gelir olarak görülmekte ve sakıncalı bulunmaktadır. Borçlanma klasik maliyecilere göre, bugün alınması gereken vergilerin geleceğe ertelenmesi olarak görülmektedir. Ancak sonraları Keynes ile gelişen modern maliye yaklaşımına göre ise devlet borçlanması ekonomiye müdahale etmek amacıyla kullanılan bir maliye politikası aracı olarak görülmüştür. Bu gelişme ile gerek gelişmiş ülkelerde gerekse gelişmekte olan ülkelere devlet borçlanmasının önemi her geçen gün artmıştır. Devletin borçlanmasının belirli nedenleri bulunmaktadır. Bunlar; bütçe açığını finansmanı, kalkınmanın yönelik yatırımların finanse edilmesi, olağanüstü nedenlerden oluşan giderlerin finansmanı, kamu gelirlerinin zaman bakımından denkleştirilmesi, borcun röfinansmanı ve maliye politikası aracı olarak kullanılması amaçları ile ifade edilebilir (Saygılıoğlu, vd., 2012: 3-22).

Maliye politikası aracı olarak borçlanma, ülkelerin hedeflediği sosyal ve ekonomik gelişmelerini sağlayabilmesi, uluslararası ekonomik ve mali ilişkilerinin gelişmesi ve bununla muteber iç ve dış alanda fonksiyonlarını yerine getirmesi amacıyla kullanılmaktadır. Örneğin; ekonomik ve sosyal gelişmelerin sağlanması ya da düzenlenmesi amacıyla, enflasyonist bir dönemde devlet borçlanma politikasını kullanmak suretiyle piyasadan likidite çekecektir. Bu ise toplam talebi kısma açısından etki oluşturacaktır. Likiditenin çekilme amacı ekonomide yükselen likidite tercihinin

düşürülerek atıl durumda bulunan fonların ekonomiye kazandırılmasıdır. Böylelikle borçlanma politikası tüketim üzerinde daraltıcı etki meydana getirecektir. Bunun tam tersi bir durumda yani ekonomide daralmanın, durgunluğun olduğu bir dönemde ise borçlanma politikası tüketimi artırıcı etkisiyle genişletici maliye politikası aracı olarak kullanılabilir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 46-48).

Borçlanma vadesine göre kısa ve uzun vadeli borçlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Kaynak bakımından ise iki türde sınıflandırılmaktadır. Birincisi iç borçlanma diğeri ise dış borçlanmadır. Devletin yurtiçindeki fon, finans piyasalar gibi kaynaklardan elde edilen borçlanmaya iç borçlanma denilmektedir (Saygılıoğlu, vd., 2012: 32-26). Bu işlemi devlet iç borçlanma senetlerinin (DİBS) satılmasıyla yapılmaktadır. Kısa vadeli borçlanma hazine bonosu, uzun vadeli borçlanma ise devlet tahvili satışı yoluyla yapılmaktadır. Hazine tarafından ihraç edilen devlet iç borçlanma senetleri, özel şahırlar, bankalar, menkul kıymet yatırım ortaklıkları, sosyal güvenlik kurumları gibi finans kuruluşlarına satılabilir. Her bir finans kuruluşunun borçlanmadaki etkisi farklılık göstermektedir. Yukarıda enflasyonist dönemdeki bir ekonomiye dair vermiş olduğumuz örnekte eğer ki o ülke bankalardan borçlanmış olsaydı neticesi beklenen aksi olarak gerçekleşecektir. Çünkü; bankalar kaydi para oluşturdıklarından dolayı enflasyonist etki yapmaktadırlar. Durgunluğun olduğu dönemde ise böyle bir borçlanma tercih edilebilir. (Pınar, 2012: 40-42). Borçlanma politikası sonucunda elde edilen kaynakların kullanımı ve sonuçları büyük önem arz etmektedir. Kaynakları devletin yüklenmiş olduğu fonksiyonları gerçekleştirmek doğrultusunda ekonomiye dahil edilen mal ve hizmetler alanında olduğu takdirde genişletici etki oluşturacaktır (Akdoğan, 1989: 355).

Borçlanmanın bir diğeri kaynağı ise dış borçlanmadır. Dış borçlanma, diğeri ülkelerden ya da uluslararası finans kuruluşlarından fon temin edilmesi ya da yabancı kaynak transferinin sağlanmasıdır (Umutlu, Alizadeh ve Erkılıç, 2011). Dış borçlar bir ülkenin belli bir sonunda anapara ve faizini geri ödemek koşuluyla alınmaktadır (Saygılıoğlu, vd., 2012: 36). Dış borçlanmaya, dış ticaret ve bütçe açığının giderilmesi, savunma harcamalarının finansmanı, olağanüstü harcamalar, borçların çevrilmesi, büyük ölçekli yatırımlar, sanayileşme ve kalkınma yatırımları gibi nedenlerle başvurulmaktadır (Uysal, Özer ve Mucuk, 2009). Maliye politikası açısından dış borçlar ülke içindeki finans piyasasına ek kaynak girişı olarak görüldüğünden dolayı açıdan genişletici etki meydana getirmektedir. Dış borçların net etkisi, borcun hangi şartlarda kullanıldığı ve

nerede kullanılacağına bağlıdır. Dış borç bütçe açığının kapatılmasında kullanılmışsa kısa vadede rahatlama meydana getirirken uzun vadede ise geri ödenmesi ve faiz yükü nedeniyle ekonomide baskı oluşturacaktır. Eğer ki dış borç verimli yatırımlara sevk edilmesi halinde kısa dönemde genişletici etki oluştururken uzun dönemde de ekonomin büyümesini artıracığından dolayı geri ödenmesinde ekonomi üzerinde bir yük oluşturmayacaktır (Pınar, 2012: 40-42).

Yukarıda bahsedilenlerden anlaşılacağı üzere borçlanmanın ve elde edilen finansmanın hangi şartlarda ve nerede kullanılacağı, borçlanmadaki amacın iyi bir şekilde planlanması ve öngörülmesi gerekmektedir. Borçlanma ile hedeflenen amaca ulaşabilmek için etkin bir borç yönetimi gerekmektedir. Borç yönetimi, bir ülkenin ekonomi politikasına yardımcı olmak için kamu borçlarının miktarında ve bileşenlerinde değişiklikler yapılmasıdır (İnce, 1976: 187-193). Borç yönetiminde etkin olabilmek için o ülkede para ve maliye politikalarının uyum içinde olması gerekir. Çoğu gelişmekte olan ülkeler büyük dış borç yükü altındadır. Bu ülkelerde etkin borç yönetimi uygulanmadığı için borcun aslının ya da faizinin ödenmesinde sıkıntılarla karşılaşmaktadırlar (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 46-48). Bu olumsuzluklar nedeniyle birçok gelişmekte olan ülkelere krediler bir projeye bağlı olarak verilmektedir. Azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde gerek iç borçlanma gerekse dış borçlanma verimli ve üretken yatırımlara yönlendirilerek milli geliri artırıcı etkide bulunması sağlanmalı böylelikle de ekonomi üzerinde yük olmasının önüne geçilmesi gerekmektedir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 48).

1.3.4. Bütçe Politikası Aracı

Maliye politikası araçlarının dördüncü ve sonuncusu bütçe politikasıdır. Bütçe, belli bir dönemde toplanacak olan gelirlerle yapılacak olan giderlerin tahminini karşılaştırmasını gösteren bir hesap cetvelidir. Bütçeleme politikası ise, bütçedeki makro ekonomik hedeflere ulaşılması yönünde gösterilen gayrettir (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 48).

Bütçe kavramı klasik yaklaşımın dar kapsamlı yapısından çıkıp modern maliye anlayışı ve çağdaş bütçeleme sistemleri ve gelişen ekonomik modeller neticesinde kapsamı daha da genişlemiştir. Bu anlamda Prof. Dr. Gülay Coşkun'un bütçenin çağdaş özelliklerini de içeren geniş kapsamlı bütçe tanımına göre, "Bütçe en geniş ulusal

amaçlara hizmet etmek gayesiyle kaynakların kamu ve özel sektörlere dağılımını yapar; ulusal ekonominin gelişmesi, tam çalışma, fiyat istikrarı ve ödemeler dengesinin olumluya gidebilmesi için devletin harcamalarını ve gelirlerini aksettiren ekonomik bir belgedir; mevcut veya yeni iş programlarına ödenek sağlanması ve gelirlerdeki (vergiler) hukuki değişiklikleri için yürütmenin yasama organından taleplerini teşkil eder; hükümetin geçmiş yıllarda yaptıkları harcamaların yasama organı ve kamuoyunda hesabını veren bir rapordur.” olarak ifade etmiştir (Dülger, vd., 2014: 3-5). Buradan da anlaşılacağı üzere bütçe, maliye politikası aracı, hükümetin kamu fonlarını nasıl ve nerede kullanacağını yasama organına ve vatandaşlarına sunduğu mali bir rapor, yasama organından gerekli kararların alınması için bir istek, ulusal hedefleri ve onlara ilişkin verileri bir araya toplayan belge, hükümet programlarının daha verimli ve etkin bir biçimde çalışmasını sağlayan bir araç niteliğindedir (Dicle, 1973: 26).

Bir maliye politikası aracı olarak bütçe açık, fazla ve denge aracı olarak kullanılabilir. Örneğin, ekonomik daralma dönemlerinde bütçede oluşturulan açıkla ekonomik faaliyetler desteklenerek toplam talepte bir artış sağlanarak ekonomi canlandırılabilceği gibi yine enflasyonist dönemlerde de bütçe fazlası vermek suretiyle ekonomide talebin kısılmasını sağlayarak daraltıcı bir etki oluşturulabilir (Pınar, 2012: 40).

1.4.MALİYE POLİTİKASININ AMAÇLARI

Maliye politikası bir ekonomide belirli temel ekonomik amaçlara ulaşmak için araçların kullanılmasını ifade etmektedir. Maliye politikasının en genel amacı ise bir ülkedeki ekonomik refahı maksimize etmektir (Pınar, 2012: 25). Ancak maliye politikasının amaçları her ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasi yapısına göre birbirinden farklılık göstermektedir (Chelliah, 1960: 17). Amaçlar her ülke koşulları ve siyasi iktidarların tercihlerine göre değişmekte olsa dahi genel olarak, ekonomik istikrarı sağlamak, tam istihdamı gerçekleştirmek, ekonomik kalkınma ve büyümeyi sağlamak ve hızlandırmak ve adaletli gelir ve servet dağılımı oluşturmak olarak özetlenebilir (Tanzi, 1991: 9-12).

1.4.1. Ekonomik İstikrarı Sağlamak

Ekonomik istikrarın sağlanması maliye politikasının kısa dönemli amacıdır. Bir ekonomide ekonomik istikrarın sağlanabilmesi için iki unsurun eş anlı olarak gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlar fiyatlar genel seviyesinde istikrarın sağlanması ve tam istihdam seviyesinde çalışma durumudur. Ancak ekonomik istikrarın sağlanması için bu iki unsurun eş anlı olarak gerçekleşmesi pek mümkün olamamaktadır. Çünkü iki amaç arasında bir çelişki mevcuttur. Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik istikrarın sağlanması ve korunması çok önemlidir. Ancak belirtilmelidir ki, gelişmekte olan ülkelerin genelinde, fiyat istikrarı ve tam istihdam seviyesi sorunsalı ve ikisinin bir arada oluşturulması sorunsalı bulunmaktadır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 38,39).

Aşağıda ekonomik istikrarın sağlanması için gereken fiyat istikrarı ve tam istihdam çalışma düzeyi konuları incelenecektir.

1.4.1.1.Fiyat İstikrarı

Günümüzde ülkelerin ekonomideki en büyük sorunu ve maliye politikasının en önemli amacı dengeli ve istikrarlı bir fiyat düzeyine ulaşılması ve bunun devam ettirilmesidir. Dengeli ve istikrarlı bir fiyat düzeyi ekonomideki sürekli dalgalanmalardan etkilenmemesi anlamına gelmektedir. Fiyatlar üzerinde meydana gelen sürekli dalgalanmalar, fiyatlar genel seviyesinin ya sürekli yükselmesi ya da sürekli düşmesi olarak iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Birinci durum enflasyonu ikinci durum ise deflasyonu ifade etmektedir. Ekonomide meydana gelen bu eğilimlere, konjonktürel dalgalanmalar ismi verilmektedir. Günümüzde çoğunlukla enflasyonel konjonktürel dalgalanmalara rastlanmaktadır. Deflasyonist dalgalanmalara sıklıkla rastlanmadığından kuramsal alanda tartışılmaktadır. Ancak enflasyonist dalgalanmaları hepimiz hissetmekteyiz. Bu nedenle günümüzde fiyat istikrarının sağlanması amacı büyük ölçüde enflasyonla mücadele anlamını gelmektedir (Ataç, 2006: 37,38).

1.4.1.2. Tam İstihdam

1930'lu yıllarda baş gösteren işsizlik sorunu maliye bilim dalının ilgi alanına giren konuları etkilemesi sebebiyle maliye politikası kavramının gelişmesine neden olmuştur. Klasiklerin üzerinde durmuş olduğu tam istihdam denge seviyesinden uzaklaşmış ve büyük bir sorun olarak ekonomilerin karşısına çıkmıştır. Günümüzde de maliye politikasının temel amaçlarından birisi olan tam istihdamın sağlanması, ekonomiyi büyük oranda etkilemektedir. Bu amaca ulaşamaması halinde milli gelir seviyesinde azalma ve ekonomik büyümede düşüşler yaşanmaktadır (Ataç, 2006: 38,39).

Tam istihdam geniş anlamda, bir ekonomide bütün üretim faktörlerinin tam kapasiteli olarak kullanılması manasına gelmektedir. Buradaki asıl konu ise işgücü arzının tam kapasiteli kullanımıdır. İşgücü istihdamı ise, çalışma istek ve kabiliyetinde olan nüfusun cari ücret seviyesi üzerinde çalışmasını ifade etmektedir (Başol, 1984: 186).

Günümüzde bir ekonomide tam istihdamın sağlanması, kişilerin verimli alanlarda istihdam edilmesi, milli gelir düzeyinin artması ve böylelikle ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanmış olması demektir. Tam istihdam düzeyin yüzde yüz kaynak kullanımı olarak ifade edilmesi yanlış olur. Ekonomistlerce geçici ve yapısal işsizliğin toplamı olarak ifade edilen friksiyonel işsizlik oranını makul seviye olarak kabul etmişler ve bu düzeyi doğal işsizlik oranı olarak belirlemişlerdir. Tam istihdam ve fiyat istikrarı arasındaki uyumsuzluğun neticesinde tam istihdam hedeflemesi yapan bir ülke ekonomisinde enflasyon baş gösterebilir. Böyle bir duruma Yeni Keynesyenler enflasyonu hızlandırmayan işsizlik oranı (NAIRU) kavramını kullanmışlardır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 40).

1.4.2. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma

İkinci dünya savaşı sonrasındaki yıllarda hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler açısından maliye politikasının ekonomik büyüme ve kalkınma amacı büyük önem taşımaktadır. Gelişmekte olan ülkeler için kalkınma çabaları önem arz ederken, gelişmiş ülkeler içinde dengeli büyümenin sağlanması ve korunması amaçlanmıştır. Ekonomik büyüme ve kalkınma maliye politikasının uzun dönemli amacıdır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 40,41).

Maliye politikası araçlarından harcamalar, vergiler ve borçlanma etkin bir şekilde doğru olarak kullanılırsa ekonomik büyüme açısından büyük ölçüde etkisi olacaktır. Alınan bir dış borcun verimli ve üretime yönelik alana tahsis edilmesi ile uzun dönemde milli gelirden artışa ve ekonomik büyümeye katkısı olacaktır. Aynı şekilde vergilerde yapılacak olan sektörel ya da genel teşvikler (her ülke ekonomisinin yapısına göre değişiklik gösterir) ülke ekonomisinin büyümesini ve kalkınmasını sağlamaktadır. Borçlanma ile atıl fonlar piyasa çekilmiş olmakta ve ekonomik canlılık sağlanabilir (Pınar, 2012)

Kalkınmayı sadece üretim, tasarruf ve yatırım olarak ele almak yanlış olur. Kalkınma aynı zamanda eğitim, sağlık, turizm, teknoloji, vb. konuları da kapsamaktadır. Bu minvalde ekonomik kalkınma sosyal hayat ile kuvvetli bağı bulunmaktadır (Türk, 1997: 19,20).

1.4.3. Gelir ve Servet Dağılımında Adalet

Maliye politikasının bu amacı, özel sektöre yani piyasa ekonomisine bırakılmayacak kadar önemli ve sosyal adaleti içinde bulunduran, devletin direkt olarak ekonomiye müdahalesini gerektirmektedir. Toplum oluşturulan kesimler arasındaki kaynak ve gelir dağılımı maliye politikası araçları ile hemen etkilenebilir. Bir toplumda gelir ve servet dağılımında dengesizlik bulunuyorsa o toplumda huzur ve refahtan bahsedilemez. Bu nedenle maliye politikası sadece gelir ve servet dağılımında adaleti sağlamak amacıyla değil aynı zamanda toplumsal refah ve huzurunda sağlayıcısı durumundadır (Eker, Altay ve Sakal, 2002: 42).

Gelir ve servet dağılımında adalet amacının gerçekleştirilebilmesi için maliye politikası araçlarından olan kamu harcamaları ve kamu gelirlerine(vergiler) ihtiyaç bulunmaktadır. Devlet harcamalar ve vergiler üzerinde değişiklik, sübvans, oranlarda artış ya da azalış yaparak gelir ve servetin adil dağılımı amacını gerçekleştirmesini hedeflemektedir. Vergi devletin cebri bir gelir kaynağı olduğu için gelirin yeniden dağılımında da etkinliği bulunmaktadır. Örneğin; gelir vergisinin artan oranlı tarife üzerinden vergilendirilmesi gelir ve servet dağılımındaki adaletsizliği ve dengesizliği giderebilir. Yüksek geliri olanlara daha yüksek orandan vergi alınması düşük ve yüksek gelirli kesimler arasındaki sosyal dengesizliğin azalmasını sağlamaktadır. Bir diğer

maliye politikası aracı olan harcamalar ile de gelir ve servet dağılımındaki dengesizliğe etkide bulunulabilir. Transfer harcamaları ile mağdur ve muhtaç durumda bulunan kesimler sübvansede edilerek sosyal denge sağlanmaya çalışılacaktır. Kişilerin yanı sıra değişik sektörler arasında adil bir kaynak dağılımının sağlanması da transfer harcamaları ile mümkün olabilmektedir. Bunun yapılmasındaki asıl amaç ise piyasadaki girişim cesaret ve hacminin artırılmasıyla birlikte ekonomik büyüme ve kalkınmaya böylelikle katkı sağlanmasıdır.

İKİNCİ BÖLÜM
KURUMLAR VERGİSİ TEORİSİ VE EKONOMİK BÜYÜME

2.1.KURUMLAR VERGİSİ TARİHÇESİ VE TANIMI

2.1.1. Verginin Tarihsel Süreci ve Tanımı

Tarih boyunca devlet ile vatandaşlar arasındaki en büyük bağlardan biri vergidir. Devletler yapacağı harcamaları karşılamak istemiş bunun içinde vergiyi finansal kaynak olarak görmüşlerdir. Tarihi dönem içerisinde vergilere karşı direnmelerde görülmüştür. 1215 yılında İngiltere Kralı John koymuş olduğu ağır vergilere karşı halk isyan etmiş ve bunun neticesinde Magna Carta Libertatum sözleşmesi imzalanarak krala ait vergilendirme yetkileri sınırlandırılmıştır. Vergi hem devlet hem de vatandaşlar(bireyler) için önemlidir. Devlet almış olduğu vergiler ile kamu harcamalarını finanse etmekte ve halkın ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Wendel'in ifade ettiği gibi “Vergiler medeni bir toplumda yaşamak için ödediğimiz bedellerdir” (Çelikkaya, vd., 2013)

Vergi, devlet teşkilatının ortaya çıktığı zamandan günümüze değin var olmuştur (Stiglitz, 1994: 474). Verginin bilinen ilk tarihi Mezopotamya ve Mısır uygarlıklarında görülmektedir. Milattan önceki 3500’lerde Sümerlilere ait tabletlerde vergiye ilişkin kayıtlara erişilmiştir. Paranın kullanımının yaygın olmadığı dönemlerde vergiler aynı olarak ödenmiştir (Çelikkaya, vd., 2013: 5).

İnsanlık tarihinin büyük bir bölümünde ise vergiler genellikle, idarecileri ve zengin sınıfları desteklemek amacıyla köylüler ve köleler tarafından ödenmekteydi. Milattan önce Mısır Firavunları döneminde halktan beşte bir oranında vergi alınmaktaydı. Antik çağlara gelindiğinde Roma İmparatorluğu döneminde devletin mülkü her ne kadar çok olsa dahi ihtiyaçlar karşılanmadığı gerekçesiyle halktan veraset ve baş vergisi alınmıştır. Jül Sezar döneminde %1 oranında satış vergisi uygulanmıştır (Çakır, vd., 2009: 167-168).

Ortaçağ feodal sistem döneminde ve öncesi dönemlerde de kilise tarafından alınan vergilerde bulunmaktaydı. Bu vergiler kilisenin ve ruhban sınıfın ihtiyaçlarının karşılanması için alınmaktaydı (Stiglitz, 1994: 474). Kilisenin aldığı vergiler dışında vergilere az yer verilmiştir. Krallar, soylular ve derebeyler arazilerin büyük çoğunluğuna sahiptiler. Bu nedenle gelir belirli kısmın elinde bulunmakta halk ise ya bu kişilere hizmet

etmekte ya da köle olarak çalıştırılmaktadır. Bu nedenle kilise dışındaki vergilere az rastlanmaktadır. Ortaçağ toplumunun çökmesiyle birlikte özel mülkiyet gelişti ve toprak zenginliğin kaynağı konumuna gelmiştir. Dolayısıyla da verginin kaynağı konumundadır. Fransa da *taille* adı verilen tarım vergisi, İngiltere de ise arazi yüzölçümleri üzerinden vergiler alınmıştır. İlerleyen dönemlerde İngiltere kolonilerinden aldığı arazi vergilerini genişleterek servet vergisine dönüştürmüştür (Çakır, vd., 2009: 167-168).

17. ve 18. yüzyılda İngiltere ve Fransa sömürsünde olan bugün ki ABD topraklarında vergiye karşı çeşitli isyanlar çıkmıştır. İngiltere ve Fransa arasında süren 7 yıl savaşları sonrasında savaşı kaybeden Fransa Amerika'daki kolonilerini İngiltere'ye bıraktı. İngiltere uygulamış olduğu vergilere karşı halk tarafından tepkiler gösterildi. ABD'nin kuruluşunun nedenlerinden olan vergi isyanları 1765 yılı Pul Vergisi İsyanı ve 1773 yılında Boston Çay Vergisi İsyanıdır. İsyanlar neticesinde ABD'nin bağımsızlığı elde edilmiş oldu (Skogland, 2015; Colonial America, t.y.).

İngiltere'de başlayan Sanayi Devrimi neticesinde vergi sisteminde de önemli değişikliklere neden olmuştur. Modern ekonomik sistemlerinde gelişmesiyle birlikte gelir kaynakları değişmiş ve bununla bağlantılı olarak vergilendirmelerde de önemli değişiklikler meydana gelmiştir (Çakır, vd., 2009). İlk modern vergi sistemi ise İngiltere'de 1799 yılında kabul edilen gelir vergisi sistemidir. Bu sistem Napolyon savaşlarının en önemli finans kaynağı olmuştur (Çelikkaya, vd., 2013: 6).

İslam tarihi açısından da verginin yeri bulunmaktadır. Kuran-ı Kerim'de vergiyi nitelendiren kelimeler (zekat, cizye, fey',harac) bulunmakla birlikte tam kapsamıyla vergiyi ifade eden bir kelime bulunmamaktadır. Bu terimleri vergi olarak kabul eden etmeyen görüşlerde bulunmaktadır. Ancak ilerleyen dönemlerde İslam Devletlerinin büyümesi sonucunda devletin vatandaşlarına karşı can güvenliğini sağlama ve hizmet sunabilmesi maksadıyla vergisel gelişmelerde yaşanmıştır. Hadislerde ise bu terimlerin yanı sıra İslamiyet öncesi Cahiliye döneminin haksız uygulamaları arasında bulunan gümrük ve pazar yeri vergisi anlamında kullanılan meks terimi yer almaktadır. Bu ve benzeri halka zorluk veren vergilerin uygun görülmediği ifade edilmiştir (Kenanoğlu, 2013). Anlaşılacağı üzere İslam dininde, vergi sisteminde de adalete önem verilmektedir. Osmanlı Devleti zamanında öşür adı altında toplanan vergi bulunmaktadır. Bu vergi

türünün konusu zekat konusu ile aynıdır. Türkiye Cumhuriyeti kuruluş yılları vergileri arasında da olan Öşür vergisi 1925 yılında kaldırılarak yeni bir vergi getirildi.

İktisadi düşüncelerde verginin tarihsel gelişimine etkisi bulunmuştur. 1662 yılında İngiliz iktisatçı William Petty'nin yaptığı incelemesi sonucunda vergilerin savunma, adalet vb. kamu hizmetlerinin finansmanını sağlanması için kaçınılmaz bir finansman aracı olduğunu ileri sürmüştür. John Locke ve Thomas Hobbes ise devletin varlığının nedeni olarak bireylerin mülkiyetini koruması olduğunu ifade etmişler ve bireylerde devletin sunmuş olduğu bu hizmetin karşılığında devlet harcamalarına katkıda bulunması gerektiğini vurgulamışlardır. Görüleceği gibi burada faydacı bir yaklaşım söz konusudur. Fizyokratlar ise zenginliğin kaynağını toprak olarak görmüşlerdir. Ülkede değer oluşturan tek faaliyet olan tarım üzerinden alınacak “tek vergi”yi savunmuşlar. Tek vergi kavramı daha sonraları ABD’li iktisatçı Henry George tarafından da dile getirilmiştir. Klasik iktisadın kurucusu olarak kabul edilen Adam Smith vergilendirmede riayet edilmesi gereken temel ilkeler üzerine çalışma yapmış ve temel ilkelere sadık kalınarak vergi alınması gerektiğini vurgulamıştır. Daha sonraları Ricardo 1817 yılında yayınladığı “Ekonomi Politikin ve Vergilendirmenin İlkeleri” adlı kitabında sermaye oluşumunu azaltacak vergilere karşı çıkmış verimsiz tüketim üzerinden vergi alınması gerektiğini ifade etmiştir (Çelikkaya, vd., 2013: 168-170).

19. ve 20. yüzyıllara gelindiğinde gelişen ekonomik sistem ve değişen devlet yapıları ile çeşitli vergi türleri ortaya çıkmıştır. Vergileme sistemi daha modern hale getirilmiştir. Bu dönemde dünya savaşlarından kaynaklı vergi gelirlerinde ve dolayısıyla yüklerinde büyük artışlar meydana gelmiştir. ABD’de gümrük, alkol ve tütün vergilerinin yanı sıra gelir vergisi uygulaması yürürlüğe konmuştur. Türkiye’de ise modern vergi sistemi 1950 yılında gelir vergisi ile başlamıştır (Çelikkaya, vd., 2013: 6).

Dünya genelinde artan sosyal harcamalar ve diğer gelişmeler vergileme tekniğini ve sisteminin gelişmesini sağlamıştır.

Görüldüğü üzere vergi tarihsel süreç içerisinde farklı uygulamalar ve farklı amaçlar kapsamında alınmıştır. Vergi kavramı tarihin her döneminde hissedilmiştir. Günümüzde vergiler daha sistemli hale getirilmiş ve ekonominin, sosyal hayatın bir parçası olmuştur.

Vergiye ekonomik, siyasi, mali ve sosyal amaçlar kapsamında başvurulmaktadır. Verginin modern anlamda tanımını yapacak olursak; Vergi, kamusal hizmetlerin gerektirdiği giderler ile kamu borçları dolayısıyla ortaya çıkan yükleri karşılamak amacıyla, devletin egemenlik gücüne dayanarak, karşılıksız olarak, gerçek ve tüzel kişilerden cebri olarak aldığı iktisadi değerlerdir (Büyükçulcu, 2006: 4). Bir başka tanımda ise; Haller'e göre vergi, kamu hizmetleri ile herhangi bir şekilde ilişki haline getirilmeksizin zorunlu bir malî yüküm olarak tahsil edilen ve siyasî karar sürecinde çoğunluğun çıkarına göre belirlenen devlet görevlerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunan bir araçtır (Turhan, 1998: 20,21).

Tanımlardan anlaşılacağı üzere verginin belirli özellikleri bulunmaktadır. Bunları aşağıda şöyle sıralayabiliriz: (Çakır, vd., 2009: 154,155)

- i. Devlet ya da devletin yetkilerini devrettiği kurum ve kuruluşlarca alınır.
- ii. Kamu harcamalarının finansmanı amacıyla alınmaktadır.
- iii. Gerçek veya tüzel kişilerden alınır
- iv. Karşılıksızdır.
- v. Kesindir.
- vi. Devletin egemenlik hakkına dayanılarak alınması dolayısıyla cebridir.
- vii. Kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.
- viii. Parasal iktisadi bir ödemedir.

Günümüz dünyasında vergilerin farklı kapsamlar doğrultusunda sınıflandırılmaktadır. Türlerine göre vergiler üçe ayrılmaktadır. Bunlar; gelir üzerinden alınan vergiler, harcamalar üzerinden alınan vergiler ve servet üzerinden alınan vergilerdir. Konumuz olan Kurumlar Vergisi gelir üzerinden alınan vergiler sınıfında yer almaktadır.

2.1.2. Kurumlar Vergisi'nin Tarihsel Süreci, Tanımı ve Genel Teorisi

Yukarıda verginin tarihsel sürecinden bahsettik. Kurumlar vergisi diğer vergi türlerine nazaran daha yeni bir vergi türü olması nedeniyle tarihsel geçmişi çok bulunmamaktadır.

Ekonomik sistemlerin gelişmesi, ülke ekonomilerinde gelişen sistemlerle beraber yaşanan dünya savaşları, ülke nüfuslarındaki artışlar, halkın ihtiyaçları, kamu harcamalarındaki artış, küreselleşme vs. durumlar nedeniyle vergi sistem ve tekniği de gelişmiştir. Gelişen ve değişen ekonomik hayat ve şartlar kurumlar vergisinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

18. yüzyılın ikinci yarısında İngiltere’de başlayan çoğu Avrupa ülkesini ve tüm dünyayı etkileyen Sanayi İnkılabı sonrasında sayıları hızla artmaya başlayan şirket benzeri yapılanmaları tüm dünyada yaygınlaşmaya başladı. Ülkelerin bu tarz şirketlere yönelik geliştirmiş oldukları bazı vergisel mevzuatlar tam olarak kapsamlı ve sistemli olmamasına karşın Birinci Dünya Savaşı sonrasında artan kamu giderleri neticesinde daha sistemli bir vergi yapısı oluşturulmuştur. İlk olarak 1909 yılında ABD’de federal bazda sermaye şirketlerinin vergilendirilmesiyle Kurumlar Vergisi ortaya çıkmıştır. Sonraları 1920 yılında Almanya’da sadece tüzel kişileri kapsayan Kurumlar Vergisi yürürlüğe girmiş, 1940 yılında Japonya’da Kurumlar Vergisi ile Gelir Vergisi birbirinden tamamen ayrıştırılmıştır. Tam manasıyla ilk Kurumlar Vergisi ise 1947 yılında İngiltere’de uygulanmaya başlanmış, bunu takiben Fransa’da 1948 yılında Kurumlar Vergisi’ni uygulamaya koymuştur (Kızılot, 1990: 6).

Türkiye’de ise Cumhuriyetten önceki Osmanlı Dönemi’nde uygulanan vergiler, genel olarak şer’i vergilerden oluşuyordu. Bunların arasında Müslüman tebaadan alınan zekât, öşür, Müslüman olmayan tebaadan alınan haraç, cizye vergileri bulunmaktaydı (Bilici, 2005: 143). 1907 yılında kabul edilen 1914 yılında yürürlüğe konulan temettü vergisinde, yükümlüler arasında gerçek ve tüzel kişi ayrımı yapılmamıştı. 1863 yılından 1914 yılına kadar olan dönemde, yabancıların ticarethaneleri, ister tüzel kişi olsun isterse gerçek kişi kapitülasyonlar nedeniyle temettü vergisine tabi tutulmamaktaydı. Ancak Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti tarafından kapitülasyonların tek taraflı olarak lağvedilmesiyle, 1914 yılında yürürlüğe giren temettü vergisi yabancı kişi ve kurumları ayrı tutmamış ve onları da temettü vergisi mükellefiyetine tabi tutulmuştur (Büyükcücu, 2006: 32).

Osmanlı Devleti sonrasında Cumhuriyetin kabulüyle 1923 yılında öşür, temettü (gelir), musaffakat (bina), ağnam gibi vergilerden oluşan basit bir sistem yürürlükteydi (Bilici, 2005: 143). Sonrasında 1925 yılında aşar vergisi kaldırılmış ve yerine 1926

yılında Kazanç Vergisi Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu vergide gerçek ve tüzel kişi ayrımı yapmaksızın tüm ticari kazanç sahiplerine uygulanmaktaydı (Büyükçulcu, 2006: 32).

1950 yılına geldiğimizde ülkemizde ciddi bir vergi reformu gerçekleştirilmiştir. Türk Vergi Sisteminde köklü değişiklikler yapılmış ve vergi sistemi daha modern ve çağdaş bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu vergi reformundan Kurumlar Vergisi de etkilenmiştir (Edizdoğan ve Özker, 2003: 7). 1949 yılında Almanya’da yürürlüğe giren Alman Kurumlar Vergisi Kanunu’ndan yararlanılarak hazırlanan 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 1950 yılında yürürlüğe girmiştir (Bilici ve Gerçek, 2015: 129). Süreç içerisinde değişikliklere, gelişmelere, reformlara uğrayan Kurumlar Vergisi Kanunu 2006 yılına kadar temel çatısı aynı kalmıştır.

Türkiye’de de dünyada da kurumlar vergisi alanında önemli değişiklikler olmuştur. Kurumlar Vergisi tabanının yatırım teşviklerinin daraltılması ya da genişletilmesi ve bunun neticesinde kurumlar vergisi oranlarının düşürülmesi, ülkelerin ekonomik yapıları ve küreselleşmenin etkileriyle indirim, istisna gibi alanlarda önemli değişiklikler yaşanmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 1993).

Türkiye’de 2006 yılına gelindiğinde 5422 sayılı Kurumlar Vergisi yürürlükten kaldırılarak yerine 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanunu hazırlanmış ve yürürlüğe konmuştur. Böylelikle Türkiye’de Kurumlar Vergisi son haline kavuşmuştur. Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu ile vergi oranı %20’ye düşürülmüştür (Bilici ve Gerçek, 2015: 129).

Görüldüğü gibi Kurumlar Vergisi 19. yüzyılda ilk önce gelişmiş ülkelerde uygulanmaya başlamıştır. Bununla beraber kurumlaşma sürecine giren gelişmekte olan ülkelerinde vergi sistemlerinde de yerini alarak hızlı bir gelişme sağlamıştır (Yakar, 1995: 6).

Kurumlar Vergisi kurumlaşmasını tamamlamış olan bir işletmeden alınmaktadır. Kurumlaşmış bir işletme ile kurumlaşmamış işletme arasındaki en temel fark borçları dolayısıyla yüklendiği sorumluluktur. Özetle kurumların sınırlı sorumluluğu bulunmaktadır. Kurumun yatırımcısının kuruma sağladığı sermaye ölçüsünde kurumun borcundan aynı oranda sorumludur (Stiglitz, 1994: 694).

Kurumlar Vergisi, gelir üzerinden alınan vergiler kapsamına giren yasalarca belirtilen gelir unsurlarını içeren kurum kazançları üzerinden alınan bir vergidir (Edizdoğan, 1989: 184). İktisadi faaliyetleri neticesinde kar eden kurumların toplam net kazançları üzerinden alınan dolaysız bir vergidir (Turhan, 1998: 133).

Kurumların vergilendirilmesiyle ilgili iki görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilki Birleştirici (entegrasyonist) görüştür. Bu görüşe göre, vergilendirmede kullanılan yöntemin nasıl olduğu önemli değildir. Çünkü, eninde sonunda bütün yük gerçek kişilere kalacaktır (Musgrave ve Musgrave, 1989: 372). Bu nedenle gelir vergisinden ayrı bir kurumlar vergisi alınmasına gerek yoktur. Şayet ki bu yapılmadığı takdirde çifte vergilendirmeye neden olacaktır (Yakar, 1995: 9). Bu görüş sahipleri çifte vergilendirmenin adalet ilkesine uygun olmadığı bu nedenle ayrı bir kurumlar vergisinin olmadığı, tek bir gelir vergisi ile tüm kurum kazançlarının vergilendirilmesi gerektiğini savunmuşlardır (Turhan, 1998: 135). Diğer görüş ise ayrı bir tüzel kişiliğin bulunması ve bu tüzel kişiliğin kazançlarının ayrı bir kurumlar vergisince vergilendirilmesidir (Edizdoğan ve Çelikkaya, 2012: 121).

Ayrı bir Kurumlar Vergisi'nin varlığının nedenleri olarak, ayrı bir kişiliklerinin ve yapılarının bulunması ile her ülkenin farklı açıdan tanımış olduğu ayrıcalıklardan kaynaklanmaktadır. En büyük nedenlerden birisi de, Birinci Dünya Savaşı sonrasında yaygınlaşmasına etki eden unsur olarak mali amaç olarak görülmektedir. Çünkü artan kamu giderleri ve harcamaları ile gelişen ve değişen ekonomik sistemler devletlerin bu harcamaların finansmanını sağlamak amacıyla yeni gelir kaynakları arayışına sürüklemiştir. Kurumsal kimliklerin artması ve küreselleşmenin de katkısıyla ortaya çıkan çok ortaklı yapılar ve şirketler büyük bir finansman kaynağı olarak ortaya çıkmıştır (Nadaroğlu, 2000: 350).

2.2. KURUMLAR VERGİSİNİN GEREKLİLİĞİ

Gelir Vergisinden ayrı bir Kurumlar Vergisinin var olması gerektiğini ileri sürenler aynı zaman da Kurumlar Vergisi'nin niçin gerekli olduğuna dairde bazı teoriler geliştirmişlerdir. Çoğu ülkenin vergi sistemlerinde bulunan bu vergi bu teorik çalışmaların haklılığını da ortaya koymaktadır (Yakar, 1995: 10). Kurumlar Vergisinin gerekliliğine dair ileri sürülen teorileri şöyle sıralayabiliriz (Büyükcülcu, 2006: 25).

- i. İmtiyaz Bedeli Teorisi
- ii. Gayri Şahsi Ödeme Gücü Teorisi
- iii. Hizmet ve Sosyal Maliyetler Bedeli Teorisi
- iv. İktisadi ve Sosyal Denetleme Aracı Teorisi
- v. Gelir Vergisini Tamamlama Aracı Teorisi
- vi. Emek ve Sermayeden Elde Edilen Gelirleri Ayırma Teorisi
- vii. Uygun Gelir Kaynağı Olma Teorisi

2.2.1. İmtiyaz Bedeli Teorisi

Bir ortaklığın kurum hukuki statüsüne sahip olması, kanunların sağlamış olduğu bazı ayrıcalıklardan faydalanmaya hak elde etmesi demektir. Kurumlar Vergisi de kurum statüsüne girmekle beraber elde edilen ayrıcalığın bedelidir (Abaç, 1974: 7). Bununla beraber birde kurum ortaklarının ortaya koymuş oldukları sermaye nispetince sınırlı sorumlu olmaları ve bankalar ve diğer mali kuruluşlara başvuru yapmaksızın sermaye piyasalarından sermaye toplama avantajına da sahiptirler. Örneğin; sermaye piyasasında hisse senedi, tahvil ihraç etmek suretiyle sermaye sağlayabilmektedirler (Yakar, 1995: 10).

2.2.2. Gayri Şahsi Ödeme Gücü

Ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olması nedeniyle kuruma, kendisini oluşturan ortakların her birinden ayrı olarak, her birinden ve toplamlarından daha üstün bir iktisadi ve hukuki güce sahiptir (Musgrave ve Musgrave, 1989: 384).

2.2.3. Hizmet ve Sosyal Maliyetler Bedeli Teorisi

Devletin kamu harcamalarıyla sunmuş olduğu hizmetlerden faydalanmaları karşılığı olarak vergi ödediklerini ifade eden bu teori, devletin finansal işlemleri kolaylaştırması, pazarı genişletmesi, maliyetleri azaltması gibi hizmet ve sosyal maliyetleri karşılığı olarak kurumlardan vergi almaktadır (Musgrave ve Musgrave, 1989: 373). Devletin sağlamış ve yüklenmiş olduğu bu harcamalarla beraber kurumlar

faaliyetlerinden ötürü fiyatlandırılmayan çevre ve gürültü kirliliği gibi negatif dışsallıklar meydana getirmektedir. Bu negatif dışsallıkların oluşturduğu toplumsal maliyete katılım olarak kurumlar vergisi ile sağlanmaktadır (Sarıçimen, 2017: 18).

2.2.4. İktisadi ve Sosyal Denetleme Aracı Teorisi

Şirketler çağımızda çok geniş tabanlı bir finansman ağına sahip olduklarından sınırsız büyüme imkanına sahiptirler. Bu sınırsız büyüme şirketlerin git gide monopolleşmesine ya da oligopolleşmesine neden olabilmekte ve böyle bir durumda iktisadi ve siyasi anlamda gücünü daha da artırmaktadır. İşte bu sınırsız büyüme ve gücün önüne geçmek maksadıyla kurumlar vergisi alınmaktadır. Bu teori kurumlar vergisinin gerekliliğini tam olarak açıklamamaktadır (Büyükçulcu, 2006: 27).

2.2.5. Gelir Vergisini Tamamlama Aracı Teorisi

Gelir Vergisinin tam olarak ödenmesini sağlamak ve bütünlüğünü korumak amacıyla Kurumlar Vergisi gereklidir. Sermaye Şirketlerinde dağıtılmayan karlar gelir vergisinin konusuna girmemektir. Bununla beraber hisselerde ihtiyatlardan kaynaklı birikmeler neticesinde fiyatlarının artması ve bunların satışından elde edilen gelirin gelir vergisi kapsamına girmemesi nedeniyle kurumlar vergisinin gerekliliği haklı göstermektedir (Yakar, 1995: 13).

2.2.6. Emek ve Sermayeden Elde Edilen Gelirleri Ayırma Teorisi

Kurumlar Vergisi, ayırma ilkesini uygulamak ve vergide adaleti sağlamak maksadıyla alınmaktadır. Ayırma ilkesine göre emek gelirlerinden düşük, sermayeden elde edilen gelirden ise daha yüksek oranda vergilendirilmelidir. Maliyecilere göre kurumlar vergisi, sermayeden elde edilen kazançları ayrıca vergilendirerek emek gelirleri ile sermaye gelirleri arasında denge sağlamaktadır. Bu nedenle kurumlar vergisi vergide adaleti sağlamaktadır (Çakır, vd., 2009: 233).

2.2.7. Uygun Gelir Kaynağı Olma Teorisi

Devlette, en az dirençle ve en fazla ve yaygın bir gelir sağlama istediği vardır. Kurumların ayrı bir kişiliği olduğu için vergiye karşı tepkileri daha kısıtlıdır (Turhan, 1998). Stiglitz'e göre kurumların asıl vergi yükünü sırtlananların kim olduğu bilinmediğinden vergiye karşı tepkiler kısıtlıdır ve siyasiler tarafından kurumlar vergisi sevilmekte ve tercih edilmektedir. Bu nedenle Kurumlar Vergisi devlet için uygun bir gelir kaynağıdır (Stiglitz, 1994: 724).

2.3. KURUMLAR VERGİSİNDE VERGİNİN YANSIMASI

Vergi yükünün piyasa koşullarına bağlı olarak iktisadi bazı imkanlardan faydalanarak kısmen ya da tamamen başkalarının üzerine aktarılmasına vergi yansımaları denir (Çakır, vd., 2009: 217). Verginin yansımaları piyasa yapısı, piyasa koşulları, malın arz ve talep esnekliği, hukuki düzenlemeler vs. durumlarına bağlıdır (Çelikkaya, vd., 2013: 132). Kurumlar Vergisinin yansıtılmasına ilişkin analizler kısa ve uzun dönem yönünden yapılmaktadır.

Kısa dönemde Kurumlar Vergisi'nin yansımalarını etkileyen unsurların başında piyasa yapıları gelmektedir. Tam rekabet piyasa koşullarının geçerli olduğu bir durum altında arz koşulları kendiliğinden değişmediğinden ve mal, ürün fiyatları veri olarak kabul etmek zorunda olduklarından fiyatlarda da değişme yapamadıkları için verginin üreticilere ve tüketicilere yansıma olanağı bulunmamaktadır. Aksak (Eksik) rekabet piyasa koşullarının geçerli olduğu bir durumda ise vergi kolayca yansıtılabilmektedir. Yansımanın ne kadar olacağı ise aksak rekabet piyasa koşullarına bağlıdır. Monopol piyasa koşullarının geçerli olduğu bir durumda verginin yansımaları oldukça kolaydır. Özellikle talep esnekliği düşük olan bir mal üretildiğinde bunun tüketicilere yansıtılması çok daha mümkündür. Oligopol piyasa şartlarının geçerli olduğu bir durumda ise kurumlar vergisinin yansıtılıp yansıtılamayacağı piyasadaki firmaların aralarında anlaşma olup olmadığına göre değişmektedir. Eğer ki firmalar arasında fiyatların artırılması suretiyle verginin tüketicilere yansıtılması gibi bir anlaşma varsa kurumlar vergisi yansıtılabilir. Eğer böyle bir anlaşma mevcut değilse o zaman yansıma mümkün değildir (Çelikkaya, vd., 2013: 132,133).

Piyasa koşullarının yanı sıra mal ya da ürünün arz ve talep esnekliklerine göre verginin yansımaları değişmektedir. Arz ve talep esnekliğinin sıfıra yaklaştığı bir durumda verginin neredeyse tamamı tüketicilere yansıtılabilmektedir. Bunun tam tersi bir durumda da yani esnekliğin sonsuza doğru yaklaştığı bir durumda verginin tamamı firmanın üzerinde kalacaktır. Özetle buradan zorunlu tüketim mallarının tüketiciye kolaylıkla yansıtılabildiği, ancak ikame olanağı yüksek malların ise kurumlar vergisi firma üzerinde kalacaktır (Şenatalar, Kirmanoğlu ve Şener, 2010: 199).

Uzun dönemde firmaların sermayelerini ayarlayabilme imkanlarına sahiptirler. Bu nedenle yansıtılması uzun dönemde kolaydır.

Kurumlar vergisinin yansıtılmasına ilişkin çok sayıda araştırmalar bulunmaktadır. Ortaya çıkan sonuçlarda ise yansıtıldığına dair tespitlerde yansıtılmadığına dair tespitlerde ortaya konulmuştur (Yakar, 1995: 37). Bu saptamaları son derece zordur. Tutarlı sonuçlara ulaşılabilmesi için ülke genelinde ekonometrik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Yüksek enflasyon dönemlerinde yansımayı ölçmek oldukça güçtür. Ancak ortaya konan teorik ve ampirik analizlere bakıldığında ise kurumlar vergisinin yarı yarıya yansıtılmakta olduğu ifade edilmiştir. Özellikle tekelleşme olgusunun önemli olduğu ülkelerde kurumlar vergisini yansıtma olanağı çok yüksektir (Şenatalar, Kirmanoğlu ve Şener, 2010: 200).

2.4. OECD ÜLKELERİNDE KURUMLAR VERGİSİNE DAİR İSTATİSTİKLER

Bu bölümde Kurumlar Vergisinin OECD Ülkelerindeki oranları ve Toplam Vergi Gelirleri içindeki payının karşılaştırması yapılacaktır. Burada 36 OECD ülkesi incelenecektir. Tablolar oluşturulurken daha net anlaşılması için ülkeler alfabetik sıraya göre 4 kümede halinde, her kümede 9'ar ülke olacak şekilde toplamda 4 tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. 2.1.: Kümeler Halinde OECD Ülkeleri

Birinci Kümede Yer Alan Ülkeler	Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Şili, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya
İkinci Kümede Yer Alan Ülkeler	Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İsrail, İtalya, Japonya
Üçüncü Kümede Yer Alan Ülkeler	Güney Kore, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Meksika, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Polonya
Dördüncü Kümede Yer Alan Ülkeler	Portekiz, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri

Kaynak: (OECD, 2019) OECD Üye Ülkeler (<http://www.oecd.org/about/> sitesinden faydalanılarak kümeler ve tablo tarafınca oluşturulmuştur.)

2.4.1. Kurumlar Vergisi Oranları (2000-2018)

Kurumlar Vergisi oranlarını gösteren tablolar Tablo 2.1.'de yer alan kümeler dahilinde 4 tablo olarak hazırlanmıştır.

Tablolarda Kurumlar Vergisi Oranlarının yıllar içindeki değişimi gösterilmektedir. Kurumlar Vergisi oranlarının yıllar içinde değişkenlik gösterme nedenleri birçok ülkenin küresel ve ülkeleri içindeki ekonomik koşullarına ve vergi reformlarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 3. 2.2.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisi Oranları (Birinci Küme)

Ülke Yıl	Avustralya	Avusturya	Belçika	Kanada	Şili	Çek Cumh.	Danimarka	Estonya	Finlandiya
2000	34,00	34,00	39,00	29,12	15,00	31,00	32,00	26,00	29,00
2001	30,00	34,00	39,00	28,12	15,00	31,00	30,00	26,00	29,00
2002	30,00	34,00	39,00	26,12	16,00	31,00	30,00	26,00	29,00
2003	30,00	34,00	33,00	24,12	16,50	31,00	30,00	26,00	29,00
2004	30,00	34,00	33,00	22,12	17,00	28,00	30,00	26,00	29,00
2005	30,00	25,00	33,00	22,12	17,00	26,00	28,00	24,00	26,00
2006	30,00	25,00	33,00	22,12	17,00	24,00	28,00	23,00	26,00
2007	30,00	25,00	33,00	22,12	17,00	24,00	25,00	22,00	26,00
2008	30,00	25,00	33,00	19,50	17,00	21,00	25,00	21,00	26,00
2009	30,00	25,00	33,00	19,00	17,00	20,00	25,00	21,00	26,00
2010	30,00	25,00	33,00	18,00	17,00	19,00	25,00	21,00	26,00
2011	30,00	25,00	33,00	16,50	20,00	19,00	25,00	21,00	26,00
2012	30,00	25,00	33,00	15,00	20,00	19,00	25,00	21,00	24,50
2013	30,00	25,00	33,00	15,00	20,00	19,00	25,00	21,00	24,50
2014	30,00	25,00	33,00	15,00	21,00	19,00	24,50	21,00	20,00
2015	30,00	25,00	33,00	15,00	22,50	19,00	23,50	20,00	20,00
2016	30,00	25,00	33,00	15,00	24,00	19,00	22,00	20,00	20,00
2017	30,00	25,00	33,00	15,00	25,00	19,00	22,00	20,00	20,00
2018	30,00	25,00	29,00	15,00	25,00	19,00	22,00	20,00	20,00

Kaynak: (OECD, OECD.Stat, 2019); (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019), OECD Kurumlar Vergisi Oranları <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REVTUR#> sitesinden ve (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019) raporundan faydalanılarak tablo tarafımda derlenmiştir.

Tablo 2.2.'de görüldüğü üzere Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Şili, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya ve Finlandiya ülkelerine ait 2000-2018 yıllarını kapsayan kurumlar vergisi oranları bulunmaktadır. Avustralya ülkesinde kurumlar vergisi oranı 2000 yılında %34 iken 2001 yılında oran düşürülerek halen yürürlükte olan mevcut %30 olarak belirlenmiştir. Avusturya ülkesinde kurumlar vergisi oranı 2000 yılında %34 iken 2005 yılında oran düşürülerek halen yürürlükte olan mevcut %25 olarak belirlenmiştir. Belçika ülkesinde ise vergi oranı 2000-2002 dönemleri (dahil) arasında %39 olarak uygulanırken 2003 yılında %33 seviyesine düşürülmüş ve 2017 yılına kadar aynı seviyede uygulanmıştır. 2018 yılına gelindiğinde vergi oranı %29 seviyesine indirilmiştir. Kanada ülkesinde vergi oranları sürekli olarak düşüş seyrinde değişkenlik göstermektedir. 2000 yılında %29,12 olan oran 2005-2007 dönemleri hariç olmak üzere

her sene düşürülerek 2012 yılında %15 seviyelerine kadar indirilmiş ve halende %15 olarak uygulanmaktadır. Şili ülkesine bakıldığında is diğer ülkelerin tam tersi bir değişiklik görülmektedir. Şili’de 2000 yılında yürürlükte olan vergi oranı %15 iken oranlar yıllar içinde artırılarak 2017 ve 2018 yılında %25 olarak uygulanmaktadır. Çek Cumhuriyeti’nde ise 2000 yılında %31 olan vergi oranı yıllar içinde kademeli olarak azaltılarak en son 2010 yılında %19 olarak belirlenmiş ve halende %19 olarak uygulanmaktadır. Danimarka’da %32 olarak 2000 yılında uygulanan vergi oranı yıllar içinde kademeli olarak azaltılarak %22 seviyesine 2016 yılında düşürülmüştür ve halende bu oran geçerlidir. Estonya ülkesinde 2000 yılında vergi oranı %26 iken, Finlandiya ülkesinde bu oran %29 olarak uygulanmaktaydı. Yıllar içinde vergi oranları azaltılarak iki ülkede de şu anda %20 olarak uygulanmaktadır (OECD, Revenue Statistics, 2018; OECD, Tax Database Part II: Taxation of Corporate and Capital Income, 2019).

Tablo 3. 2.3.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisi Oranları (İkinci Küme)

Ülke Yıl	Fransa	Almanya	Yunanistan	Macaristan	İzlanda	İrlanda	İsrail	İtalya	Japonya
2000	37,76	42,20	40,00	18,00	30,00	24,00	36,00	37,00	30,00
2001	36,43	26,38	37,50	18,00	30,00	20,00	36,00	36,00	30,00
2002	35,43	26,38	35,00	18,00	18,00	16,00	36,00	36,00	30,00
2003	35,43	27,96	35,00	18,00	18,00	12,50	36,00	34,00	30,00
2004	35,43	26,38	35,00	16,00	18,00	12,50	35,00	33,00	30,00
2005	34,93	26,38	32,00	16,00	18,00	12,50	34,00	33,00	30,00
2006	34,43	26,38	29,00	17,33	18,00	12,50	31,00	33,00	30,00
2007	34,43	26,38	25,00	20,00	18,00	12,50	29,00	33,00	30,00
2008	34,43	15,83	25,00	20,00	15,00	12,50	27,00	27,50	30,00
2009	34,43	15,83	25,00	20,00	15,00	12,50	26,00	27,50	30,00
2010	34,43	15,83	24,00	19,00	18,00	12,50	25,00	27,50	30,00
2011	36,10	15,83	20,00	19,00	20,00	12,50	24,00	27,50	30,00
2012	36,10	15,83	20,00	19,00	20,00	12,50	25,00	27,50	30,00
2013	38,00	15,83	26,00	19,00	20,00	12,50	25,00	27,50	28,05
2014	38,00	15,83	26,00	19,00	20,00	12,50	26,50	27,50	28,05
2015	38,00	15,83	29,00	19,00	20,00	12,50	26,50	27,50	23,90
2016	34,43	15,83	29,00	19,00	20,00	12,50	25,00	27,50	23,40
2017	44,40	15,80	29,00	9,00	20,00	12,50	24,00	24,00	23,40
2018	34,40	15,80	29,00	9,00	20,00	12,50	23,00	24,00	23,20

Kaynak: (OECD, OECD.Stat, 2019); (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019), OECD Kurumlar Vergisi Oranları <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REVTUR#> sitesinden ve (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019) raporundan faydalanılarak tablo tarafımda derlenmiştir.

Tablo 2.3.'te ise Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İsrail, İtalya ve Japonya ülkelerinin 2000-2018 yılları arasındaki kurumlar vergisi oranları verilmiştir. Fransa'da yıllar içinde inişli çıkışlı dalgalı oran değişiklikleri gözlenmektedir. 2000 yılında %37,76 olan vergi oranı 2005 yılında %34,43 seviyesine düşürülmüş ve 2010 yılı dahil olmak üzere bu oran uygulanmıştır. 2011 yılında ise %36,10 seviyesine artırılmış son olarak 2018 yılında %34,40 olarak uygulanmıştır. Almanya'da ise 2000 yılında %42,20 olan vergi oranı 2001 yılında büyük bir düşüş gerçekleştirerek %26,38 seviyesine düşürülmüştür. 2018 yılına gelindiğinde vergi oranı %15,80 olarak uygulanmaktadır. Yunanistan ülkesinde de vergi oranı ilk olarak 2012 yılına kadar düşürülerek %20 olarak uygulanmış sonrasında artırılarak 2018 yılında %29 olarak uygulanmıştır. Macaristan, İzlanda ve İsrail'de vergi oranları genellikle azaltılmıştır.

Ancak her üç ülkede de farklı yıllarda oran artışları gerçekleşmiş sonrasında tekrar düşürülmüştür. 2018 yılında Macaristan'da vergi oranı %9, İzlanda'da %20, İsrail'de ise %23 olarak uygulanmıştır. Macaristan OECD ülkeleri içinde en düşük vergi oranına sahip ikinci ülkedir. İrlanda'da 2000 yılında vergi oranı %24 iken 2003 yılına gelindiğinde %12,50 seviyelerine kadar düşürülmüş ve halen aynı oran uygulanmaktadır. İtalya'da ise vergi oranı kademeli olarak azaltılarak 2018 yılında %24 olarak uygulanmıştır. Japonya ülkesinde 2000 yılında %30 olan vergi oranı, 2018 yılına gelindiğinde %23,20 olarak uygulanmıştır (OECD, Revenue Statistics, 2018; OECD, Tax Database Part II: Taxation of Corporate and Capital Income, 2019).

Tablo 3. 2.4.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisi Oranları (Üçüncü Küme)

Ülke Yıl	Güney Kore	Letonya	Litvanya	Lüksemburg	Meksika	Hollanda	Yeni Zelanda	Norveç	Polonya
2000	28,00	25,00	24,00	31,20	35,00	35,00	33,00	28,00	30,00
2001	28,00	25,00	24,00	31,20	35,00	35,00	33,00	28,00	28,00
2002	27,00	22,00	15,00	22,88	35,00	34,50	33,00	28,00	28,00
2003	27,00	19,00	15,00	22,88	34,00	34,50	33,00	28,00	27,00
2004	27,00	15,00	15,00	22,88	33,00	34,50	33,00	28,00	19,00
2005	25,00	15,00	15,00	22,88	30,00	31,50	33,00	23,75	19,00
2006	25,00	15,00	19,00	22,88	29,00	29,60	33,00	28,00	19,00
2007	25,00	15,00	18,00	22,88	28,00	25,50	33,00	28,00	19,00
2008	25,00	15,00	15,00	22,88	28,00	25,50	30,00	28,00	19,00
2009	22,00	15,00	20,00	21,84	28,00	25,50	30,00	28,00	19,00
2010	22,00	15,00	15,00	21,84	30,00	25,50	30,00	28,00	19,00
2011	22,00	15,00	15,00	22,05	30,00	25,00	28,00	28,00	19,00
2012	22,00	15,00	15,00	22,05	30,00	25,00	28,00	28,00	19,00
2013	22,00	15,00	15,00	22,47	30,00	25,00	28,00	28,00	19,00
2014	22,00	15,00	15,00	22,47	30,00	25,00	28,00	27,00	19,00
2015	22,00	15,00	15,00	22,47	30,00	25,00	28,00	27,00	19,00
2016	22,00	15,00	15,00	22,47	30,00	25,00	28,00	25,00	19,00
2017	22,00	15,00	15,00	20,30	30,00	25,00	28,00	24,00	19,00
2018	25,00	20,00	15,00	19,30	30,00	25,00	28,00	23,00	19,00

Kaynak: (OECD, OECD.Stat, 2019); (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019), OECD Kurumlar Vergisi Oranları <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REVTUR#> sitesinden ve (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019) raporundan faydalanılarak tablo tarafımda derlenmiştir.

Tablo 2.4.'te ise Güney Kore, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Meksika, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Polonya ülkelerinin 2000-2018 yılları arasındaki

kurumlar vergisi oranları verilmiştir. 2000 yılında Güney Kore’de %28, Letonya’da %25 olan vergi oranı yıllar içinde azaldığı görülmektedir. 2018 yılına gelindiğinde Güney Kore’de %25’e, Letonya’da ise %20’ye artırılmıştır. Litvanya, Lüksemburg ve Norveç’te vergi oranları yıllar içinde azaltılmış, artırılmış ve sonra tekrar azaltılmıştır. 2000 yılında Litvanya’da vergi oranı %24, Lüksemburg’ta %31,20 ve Norveç’te %28 iken, 2018 yılına gelindiğinde Litvanya’da bu oran %15’e, Lüksemburg’ta %19,30’a ve Norveç’te ise %23 seviyelerine düşürüldüğü görülmektedir. Meksika’da 2000 yılında %35 olan vergi oranı %28 oranına kadar düşürülmüş sonrasında %20 oranı çıkarılmış ve bu oranın 2018 yılında da uygulandığı görülmektedir. 2000 yılında Hollanda’da %35, Yeni Zelanda’da %33, Polonya’da %30 olan vergi oranı yıllar içinde azaltılarak 2018 yılında Hollanda’da %25, Yeni Zelanda’da %28 ve Polonya’da %19 olarak uygulandığı görülmektedir (OECD, Revenue Statistics, 2018; OECD, Tax Database Part II: Taxation of Corporate and Capital Income, 2019).

Tablo 3. 2.5.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisi Oranları (Dördüncü Küme)

Ülke Yıl	Portekiz	Slovakya	Slovenya	İspanya	İsveç	İsviçre	Türkiye	Birleşik Krallık	Amerika Birleşik Devletleri
2000	32,00	29,00	25,00	35,00	28,00	8,50	33,00	30,00	35,00
2001	32,00	29,00	25,00	35,00	28,00	8,50	33,00	30,00	35,00
2002	30,00	25,00	25,00	35,00	28,00	8,50	33,00	30,00	35,00
2003	30,00	25,00	25,00	35,00	28,00	8,50	30,00	30,00	35,00
2004	25,00	19,00	25,00	35,00	28,00	8,50	33,00	30,00	35,00
2005	25,00	19,00	25,00	35,00	28,00	8,50	30,00	30,00	35,00
2006	25,00	19,00	25,00	35,00	28,00	8,50	20,00	30,00	35,00
2007	25,00	19,00	23,00	32,50	28,00	8,50	20,00	30,00	35,00
2008	25,00	19,00	22,00	30,00	28,00	8,50	20,00	28,00	35,00
2009	25,00	19,00	21,00	30,00	26,30	8,50	20,00	28,00	35,00
2010	25,00	19,00	20,00	30,00	26,30	8,50	20,00	28,00	35,00
2011	27,00	19,00	20,00	30,00	26,30	8,50	20,00	26,00	35,00
2012	30,00	19,00	18,00	30,00	26,30	8,50	20,00	24,00	35,00
2013	30,00	23,00	17,00	30,00	22,00	8,50	20,00	23,00	35,00
2014	30,00	22,00	17,00	30,00	22,00	8,50	20,00	21,00	35,00
2015	28,00	22,00	17,00	28,00	22,00	8,50	20,00	20,00	35,00
2016	28,00	22,00	17,00	25,00	22,00	8,50	20,00	20,00	35,00
2017	28,00	21,00	19,00	25,00	22,00	8,50	20,00	19,00	35,00
2018	30,00	21,00	19,00	25,00	22,00	8,50	22,00	19,00	21,00

Kaynak: (OECD, OECD.Stat, 2019); (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019), OECD Kurumlar Vergisi Oranları <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REVTUR#> sitesinden ve (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019) raporundan faydalanılarak tablo tarafımda derlenmiştir.

Tablo 2.5.'te görüldüğü üzere Portekiz, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri(ABD) ülkelerine ait 2000-2018 yıllarını kapsayan kurumlar vergisi oranları bulunmaktadır. Portekiz, Slovakya ve Slovenya'nın yıllar içinde vergi oranlarında azalıp arttığını gösteren dalgalanmalar görülmektedir. 2000 yılında Portekiz'de vergi oranı %32, Slovakya'da %29 ve Slovenya'da %25 iken, 2018 yılına gelindiğinde ise bu oranlar Portekiz'de %30, Slovakya'da %21 ve Slovenya'da %19 olduğu görülmektedir. İspanya, İsveç ve Birleşik Krallık'ta vergi oranlarının sürekli olarak azaldığı görülmektedir. 2000 yılında vergi oranı İspanya'da %35, İsveç'te %28 ve Birleşik Krallık'ta %30 iken, 2018 yılında ise bu oranlar, İspanya'da %25, İsveç'te %22 ve Birleşik Krallık'ta %19'a düşürüldüğü görülmektedir. İsviçre'de vergi oranında herhangi bir değişiklik yapılmadığı ve istikrarlı

bir şekilde %8,50 olarak uygulandığı görülmektedir. İsviçre OECD ülkeleri içinde hem en düşük kurumlar vergisine sahip olan hem de vergi oranında değişiklik yapmayan tek ülkedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise uzun yıllar boyunca vergi oranı %35 olarak uygulanmış 2018 yılına gelindiğinde bu oranı %21 seviyesine düşürüldüğü görülmektedir. Türkiye'de ise 2000 yılında %33 olan vergi oranı 2003 ve 2005 yıllarında %30 olarak uygulanmıştır. 2004 yılında ise tekrar %33 olarak uygulandığı görülmektedir. 2006 yılında Kurumlar Vergisi kanununun yenilenmesiyle birlikte %20 seviyesine düşürülen vergi oranı 2018 yılına gelindiğinde artırılarak (3 yıllık süreçte) %22 olduğu görülmektedir. Vergi oranı %22 olarak uygulanacağı kararlaştırılsa da %20 olarak uygulanmaya devam edilmiştir. (OECD, Revenue Statistics, 2018; OECD, Tax Database Part II: Taxation of Corporate and Capital Income, 2019)

Kurumlar vergisi 2000 yılından başlayarak OECD ülkelerinde ve diğer dünya ülkelerinin birçoğunda kanuni vergi oranlarında indirimler yapmak suretiyle reformlar yapmışlardır. Bu yapılan reformlar ülke ekonomilerine olumlu katkılar sağlamıştır. Artan vergi rekabeti ile ülkeler bu reformları bir nevi gerçekleştirmek zorunda kalmışlardır. Reform paketlerinin içinde kurumlar vergisi kanuni vergi oranlarında indirimin yanısıra istisna, muafiyet ve kanunen kabul edilen indirilebilecek giderlerde de birçok yenilik ve teşvik uygulamaları getirilmiştir (OECD, Tax Policy Reforms, 2019: 54-74)

2.4.2. Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı(1998-2016)

Bu bölümde, Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payını gösteren tablolar; Tablo 1.'de yer alan kümeler dahilinde 4 tablo olarak hazırlanmıştır. Tablolarda Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payının yıllar içindeki değişimi gösterilmektedir.

Tablo 3. 2.6.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı (Birinci Küme)

Ülke Yıl	Avustralya	Avusturya	Belçika	Kanada	Şili	Çek Cumh.	Danimarka	Estonya	Finlandiya
1998	14,5	4,8	7,5	9,9	11,8	9,7	6,2	7,1	9,3
1999	15,6	4,0	7,2	11,5	8,5	10,6	4,8	6,0	9,4
2000	20,2	4,6	7,2	12,2	11,2	9,9	6,8	2,8	12,5
2001	15,0	6,7	7,0	9,2	10,4	11,3	5,9	2,3	9,4
2002	16,6	5,0	6,8	9,0	10,4	11,9	6,1	3,6	9,3
2003	16,6	4,9	6,5	9,7	12,6	12,4	6,1	5,1	7,7
2004	18,1	5,2	7,0	10,5	16,9	12,2	6,2	5,3	8,1
2005	19,2	5,2	7,3	10,4	22,1	12,1	7,1	4,7	7,6
2006	21,4	5,2	8,1	11,5	28,6	12,9	7,9	4,8	7,7
2007	22,6	5,8	8,0	10,6	29,4	13,1	6,8	5,1	9,0
2008	21,1	5,7	7,6	10,3	23,9	12,1	5,7	5,1	8,1
2009	18,0	4,0	5,5	10,4	24,5	10,5	4,2	5,2	4,7
2010	17,9	4,6	5,9	10,5	20,4	10,0	5,0	4,0	6,0
2011	19,3	4,8	6,5	10,3	23,4	9,7	4,8	3,8	6,2
2012	18,5	4,8	6,8	10,2	27,3	9,9	5,7	4,4	4,9
2013	17,6	5,0	6,9	10,5	22,1	10,1	6,0	5,5	5,4
2014	16,5	4,9	7,0	10,7	21,3	10,6	5,7	5,3	4,4
2015	15,2	5,2	7,4	10,4	21,0	10,8	5,9	6,2	4,9
2016	16,5	5,6	7,8	10,5	20,9	11,0	5,8	5,0	5,0

Kaynak: (OECD, OECD.Stat, 2019); (OECD, OECD.Data, 2019) <https://data.oecd.org/tax/tax-on-corporate-profits.htm#indicator-chart> ve <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=78524> sitelerinden ve (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019) raporundan faydalanılarak tablo tarafımda derlenmiştir.

Tablo 2.6.'da görüldüğü üzere; Avustralya, Avusturya, Belçika, Kanada, Şili, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya ve Finlandiya ülkelerine ait 1998-2016 yıllarını kapsayan kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı bulunmaktadır. Avustralya ülkesinde kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı 1998 yılında 14,50 iken yıllar içinde değişkenlik göstermiş %22,60 seviyelerine kadar ulaşmıştır. 2016 yılına gelindiğinde ise bu oran %16,50 olduğu görülmektedir. Avusturya ülkesinde ise, bu düşük seviyelerdedir. 1998 yılında %4,80 olan pay yıllar içinde çok fazla değişkenlik göstermemiş ve 2016 yılına gelindiğinde bu payın %5,60 olduğu görülmektedir. Belçika'da 1996 yılında %7,50 olan bu pay yıllar içinde azalma ve artmalar görmüş 2016 yılına gelindiğinde ise %7,80 olduğu gözlenmektedir. Kanada

ülkesinde çok fazla değişkenlik göstermeyen bu pay 1998 yılında %9,90 iken 2004-2016 yılları arasında istikrarlı bir görünüm izlemiş ve %10,50 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Şili’de ise bu pay 1998 yılında %11,80 iken yıllar içinde büyük artışlar göstererek %30 seviyelerine yaklaşmış 2016 yılına gelindiğinde ise 1998 yılına nazaran hemen hemen iki katı kadar artarak %20,90 olarak gerçekleşmiştir. Çek Cumhuriyeti’nde ise durum 1998 yılında %9,70 iken yıllar içinde %10-12 bandında seyretnmiş 2016 yılına gelindiğinde ise %11 olduğu görülmektedir. Danimarka, Estonya ve Finlandiya ülkelerinde yıllar içinde artış ve azalışlar gerçekleşmiştir. 1998 yılında, Danimarka’da %6,20, Estonya’da %7,10, Finlandiya’da ise %9,30 olan bu pay 2016 yılına gelindiğinde, Danimarka’da %5,80 iken Estonya ve Finlandiya’da %5,00 olarak gerçekleşmiştir (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019; (OECD, Tax Database Part II: Taxation of Corporate and Capital Income, 2019).

Tablo 3. 2.7.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı (İkinci Küme)

Ülke Yıl	Fransa	Almanya	Yunanistan	Macaristan	İzlanda	İrlanda	İsrail	İtalya	Japonya
1998	6,0	4,4	8,6	5,5	3,1	10,6	8,3	7,0	14,0
1999	6,5	4,8	9,5	5,9	3,4	12,0	7,2	7,7	13,2
2000	6,9	4,8	12,0	5,7	3,3	11,7	9,6	6,9	13,7
2001	7,6	1,7	10,1	6,1	2,9	11,9	8,6	8,4	12,9
2002	6,6	2,9	10,0	6,1	2,5	13,0	7,2	7,5	12,2
2003	5,7	3,5	9,1	5,8	3,4	12,7	7,6	6,6	13,0
2004	6,4	4,4	9,6	5,7	2,7	11,8	8,8	6,9	14,2
2005	5,5	5,1	10,3	5,6	4,9	11,0	10,2	5,7	15,5
2006	6,7	6,1	8,6	6,3	5,8	11,7	12,7	6,8	17,0
2007	6,8	6,2	7,9	6,9	6,1	10,7	12,0	7,5	16,8
2008	6,7	5,3	7,8	6,5	5,2	9,5	10,0	7,0	13,7
2009	3,4	3,7	8,2	5,6	5,2	8,4	8,5	5,7	9,6
2010	5,5	4,3	7,9	3,3	2,7	8,7	8,6	5,5	11,6
2011	6,1	4,7	6,2	3,3	5,0	8,0	9,6	5,2	11,8
2012	5,8	4,7	3,1	3,3	5,4	8,2	9,1	5,5	12,5
2013	5,8	4,8	3,2	3,6	6,0	8,4	11,3	5,8	13,2
2014	5,1	4,7	5,2	4,3	8,6	8,3	10,2	5,0	12,9
2015	4,6	4,6	5,9	4,6	6,5	11,3	9,5	4,7	12,3
2016	4,5	5,2	6,5	6,0	4,9	11,5	9,9	5,0	12,0

Kaynak: (OECD, OECD.Stat, 2019); (OECD, OECD.Data, 2019) <https://data.oecd.org/tax/tax-on-corporate-profits.htm#indicator-chart> ve <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=78524> sitelerinden ve (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019) raporundan faydalanılarak tablo tarafımda derlenmiştir.

Tablo 2.7.'de ise Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İsrail, İtalya ve Japonya ülkelerine ait 1998-2016 yıllarını kapsayan kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı verilmiştir. Fransa'da 1998 yılında %6,00 olan bu pay yıllar içinde (bazı yıllar hariç) genel olarak %6-7 seviyelerinde gerçekleşmiş, 2016 yılına gelindiğinde ise bu pay azalarak %4,50 seviyesine düşmüştür. Almanya'da ise, 1998 yılında %4,40 olarak gerçekleşen bu pay yıllar içinde %1,70 seviyelerine kadar düşmüş, ancak genel itibarıyla %4-5 aralığında seyretmiş ve son olarak 2016 yılına gelindiğinde %5,20 seviyesine gelerek 1998 yılına nazaran artış gösterdiği görülmektedir. Yunanistan'da 1998 yılında %8,60 olan bu pay 2016 yılında %6,50 seviyesinde gerçekleşmiştir. Macaristan, İzlanda, İrlanda ve İsrail'de kurumlar vergisinin toplam

vergi gelirleri içindeki payının 1998 yılına kıyasla 2016 yılında artmış olduğu görülmektedir. 1998 yılında Macaristan'da %5,50, İzlanda'da %3,10, İrlanda'da %10,60, İsrail'de ise %8,30 olan bu payın 2016 yılında gelindiğinde Macaristan'da %6,00, İzlanda'da %4,90, İrlanda'da %11,60 ve İsrail'de %9,90 olarak artmış olduğu görülmektedir. İtalya ve Japonya ülkelerindeki durum ise, 1998 yılında İtalya'da %7 iken 2016 yılında %5,00 seviyesine, Japonya'da ise 1998 yılında %14 seviyesinden 2016 yılında %12 seviyesine düştüğü görülmektedir (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019; OECD, Tax Database Part II: Taxation of Corporate and Capital Income, 2019).

Tablo 3. 2.8.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı (Üçüncü Küme)

Ülke Yıl	Güney Kore	Letonya	Litvanya	Lüksemburg	Meksika	Hollanda	Yeni Zelanda	Norveç	Polonya
1998	11,4	6,9	3,9	19,6	-	11,4	10,6	9,7	7,3
1999	8,9	6,5	2,5	17,6	-	11,0	11,4	10,7	6,8
2000	14,1	5,3	2,2	18,0	-	10,9	12,4	20,9	7,3
2001	12,3	6,7	1,8	18,5	-	11,0	11,4	20,7	5,4
2002	12,7	7,0	2,0	20,5	12,9	9,4	12,5	18,9	6,0
2003	15,3	5,3	4,8	19,3	12,3	8,1	13,6	19,0	5,4
2004	14,3	6,1	6,4	15,4	11,6	8,8	15,5	22,9	6,1
2005	15,9	6,8	7,1	15,4	12,5	9,7	16,8	27,1	6,5
2006	14,3	7,4	9,1	13,9	13,9	9,5	15,8	29,4	7,1
2007	15,1	8,9	8,4	14,7	15,8	9,5	14,2	25,8	7,9
2008	15,9	10,7	8,9	14,3	13,8	9,1	13,1	29,0	7,9
2009	14,4	5,5	6,0	14,7	12,6	6,1	11,0	21,8	7,2
2010	13,8	3,5	3,5	15,4	14,4	6,4	12,2	23,5	6,2
2011	15,4	5,0	3,0	13,4	16,2	6,1	13,1	25,6	6,3
2012	14,9	5,7	4,8	13,3	14,4	5,9	14,3	24,9	6,5
2013	14,0	5,7	5,1	12,4	18,1	6,0	14,3	20,7	5,5
2014	12,8	5,3	5,0	11,4	18,4	6,9	13,4	17,1	5,5
2015	13,1	5,5	5,3	11,9	20,1	7,2	14,0	11,7	5,7
2016	13,6	5,6	5,4	12,2	21,0	8,7	15,5	10,4	5,5

Kaynak: (OECD, OECD.Stat, 2019); (OECD, OECD.Data, 2019)

<https://data.oecd.org/tax/tax-on-corporate-profits.htm#indicator-chart> ve <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=78524> sitelerinden ve (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019) raporundan faydalanılarak tablo tarafimca derlenmiştir.

Tablo 2.8.'de ise Güney Kore, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Meksika, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Polonya ülkelerine ait 1998-2016 yıllarını kapsayan kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı verilmiştir. Güney Kore ülkesinde 1998 yılında %11,40 olan pay yıllar içinde artışlar göstermiş ve 2016 yılına gelindiğinde %13,60 olarak gerçekleşmiştir. Letonya ve Polonya ülkelerinde ki durum incelendiğinde, 1998 yılında Letonya'da %6,90 olan bu pay 2016 yılında %5,60 seviyesine gerilediği, 1998 yılında Polonya'da ise %7,30 iken 2016 yılına gelindiğinde %5,50 seviyesine düştüğü görülmektedir. Litvanya ülkesinde 1998 yılında %3,90 olan bu pay, 2016 yılında %5,40'a çıktığı görülmektedir. Lüksemburg ve Hollanda ülkelerinde kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı yıllar içinde azaldığı görülmektedir. Lüksemburg'da 1998 yılında %19,60 olan pay 2016 yılında %12,20 düştüğü, Hollanda'da 1998 yılında %11,40 olan payın 2016 yılına gelindiğinde %8,70 seviyesine düştüğü gözlemlenmektedir. Meksika ülkesine ait 1998-2001 aralığına ait veriler OECD ile paylaşılmadığından bu verilere yer verilmemiştir. Meksika'da Kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı 2002 yılında %12,90 seviyesinden 2016 yılında %21 seviyelerine yükselerek büyük bir artış gerçekleşmiştir. Yeni Zelanda ve Norveç ülkelerinde ise yıllar içinde artışların gerçekleştiği görülmektedir. Yeni Zelanda'da 1998 yılına %10,60 olan pay 2016 yılında %15,50 seviyesine çıkmıştır. Norveç'te ise durum biraz daha yüksek oranlarda seyretmiştir. 1998 yılında %9,70 paya sahip olan kurumlar vergisi yıllar içinde üç katından fazla artışlar gerçekleşerek %30 seviyelerine yaklaşmıştır. 2013 yılında itibaren büyük oranlarda azalışların gözlemlendiği Norveç'te 2016 yılına gelindiğinde %10,40 seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019; OECD, Tax Database Part II: Taxation of Corporate and Capital Income, 2019).

Tablo 3. 2.9.: OECD Ülkelerinde Kurumlar Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı (Dördüncü Küme)

Ülke Yıl	Portekiz	Slovakya	Slovenya	İspanya	İsveç	İsviçre	Türkiye	Birleşik Krallık	Amerika Birleşik Devletleri
1998	10,0	8,8	2,6	7,5	5,4	7,2	5,9	11,0	8,4
1999	11,2	8,8	3,1	8,2	5,8	8,3	7,6	9,9	8,3
2000	11,9	7,7	3,1	9,1	7,5	8,9	7,3	10,6	7,9
2001	10,5	7,8	3,4	8,4	5,6	10,0	6,8	9,3	5,8
2002	10,4	7,6	4,1	9,2	4,7	8,6	7,2	8,4	5,7
2003	8,7	8,3	4,6	9,3	5,0	8,3	8,0	8,1	7,5
2004	9,3	8,1	5,0	10,1	6,3	8,2	7,3	9,1	9,1
2005	8,5	8,5	7,2	10,9	7,5	8,4	7,1	10,5	11,0
2006	9,0	9,7	7,7	11,4	7,5	10,3	6,0	10,5	11,5
2007	10,9	10,0	8,6	12,9	7,8	10,6	6,8	10,0	10,0
2008	11,1	10,5	6,8	8,8	6,4	11,0	7,3	9,0	6,6
2009	9,2	8,5	5,0	7,6	6,4	10,4	7,7	8,2	6,0
2010	9,0	8,7	5,0	6,1	7,6	10,0	7,3	8,9	7,6
2011	9,7	8,4	4,5	5,9	7,3	10,4	7,5	8,7	7,4
2012	8,6	8,3	3,4	6,7	6,0	10,3	7,4	8,2	8,4
2013	9,6	9,4	3,3	6,4	6,2	10,3	6,3	7,9	8,3
2014	8,3	10,6	3,9	6,1	6,3	10,3	6,4	7,8	8,8
2015	9,1	11,5	4,0	7,0	6,8	10,7	5,7	7,5	8,1
2016	8,9	10,8	4,4	6,8	6,2	11,3	6,5	8,3	7,6

Kaynak: (OECD, OECD.Stat, 2019); (OECD, OECD.Data, 2019)

<https://data.oecd.org/tax/tax-on-corporate-profits.htm#indicator-chart> ve

<https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=78524> sitelerinden ve (OECD,

Corporate Tax Statistics First Edition, 2019) raporundan faydalanılarak tablo tarafımda derlenmiştir.

Tablo 2.9.'da ise Portekiz, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri(ABD) ülkelerine ait 1998-2016 yıllarını kapsayan kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı verilmiştir. Tablo incelendiğinde Slovakya, Slovenya, İsveç, İsviçre ve Türkiye ülkelerinde toplam vergi gelirleri içindeki kurumlar vergisinin payı bazı yıllar hariç olmak üzere yıllar içinde artış gösterdiği görülmektedir. 1998 yılında Slovakya'da %8,80 olan bu pay 2016 yılında %10,80, Slovenya'da 1998 yılında %2,60 seviyesinden yıllar içinde %8,60 seviyesine kadar çıkmış 2016 yılında ise %4,40, İsveç'te 1998 yılında %5,40 iken 2016 yılında %6,20, İsviçre'de 1998 yılında %7,20 iken yıllar içinde ortalama %10 seviyelerinde seyretmiş 2016 yılına gelindiğinde ise %11,30 olarak gerçekleşmiştir. Portekiz, İspanya

ve Birleşik Krallığın ise azaldığı görülmektedir. İspanya’da 1998 yılında %10 iken 2016 yılında %8,90, İspanya’da 1998 yılında %7,50 iken 2016 yılına gelindiğinde %6,80, Birleşik Krallık’ta ise 1998 yılında %11 olan bu payın 2016 yılında %8,30 olarak gerçekleşmiştir. ABD ülkesinde yıllar içinde değişken bir vaziyette azalma-artış-azalma olarak seyrettiği görülmektedir. 1998 yılında %8,40 olan bu pay yıllar içinde %11,50 seviyesine yükselmiş sonrasında tekrar azalmış son olarak da 2016 yılında %7,60 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’de ise Kurumlar Vergisinin toplam Vergi Gelirleri içindeki payı yıllar itibariyle genel olarak istikrarlı bir seyir izlemiştir. 1998 yılında %5,90 olan bu pay yıllar içinde genel olarak ortalama %7 civarında bulunmuş 2016 yılında ise %6,50 olarak gerçekleşmiştir (OECD, Corporate Tax Statistics First Edition, 2019; OECD, Tax Database Part II: Taxation of Corporate and Capital Income, 2019).

2.5. MALİYE POLİTİKASI İLE KURUMLAR VERGİSİ İLİŞKİSİ

Birinci bölümde de bahsedildiği üzere, maliye politikasının temel amaçlarından birisi ekonomik büyümedir. Ekonomik büyüme uzun dönemli dinamik bir durumu ifade etmektedir. Bu nedenle ekonomik büyümede kişi başına düşen gelirin sürekli olarak artması gerekmektedir (Paksoy ve Bakan, 2010). Ekonomik büyüme gelişmiş ülkelerde belirli bir büyüme seviyesinin korunması açısından önem taşımaktadır. Gelişmekte olan ülkeler içinde belirli bir hedef büyüme seviyelerine ulaşma gayreti bulunmaktadır (Temiz, 2008).

Milli gelirdeki ve kişi başına düşen gelirdeki artışı ifade eden ekonomik büyüme, bu amacının gerçekleştirebilmesi için kullanması gereken maliye politikası araçlarından birisi de vergidir (Siverekli Demircan, 2003). Vergi cebri olması özelliğinden dolayı vatandaşlarca ödeme zorunluluğu, verginin maliye politikası amaçlarına ulaşmasında en etkin aracı olmasını sağlamıştır (Kuş, 2008: 89-90). Vergiler, bir ekonomide üretimi, fiyatları ve dahi tasarruf ve yatırımları doğrudan etkileme potansiyelindedir. Özellikle günümüzde gelişmekte olan ülkelerin en önemli maliye politikası araçlarından birisi vergi politikalarıdır. Vergi politikalarından amaçlanan asıl durum gelişmiş ülkelerde olduğu gibi vergi gelirlerinin büyük bir kısmını dolaysız-gelir üzerinden alınan vergilerden sağlanmasıdır (Göçer, vd., 2010). Ancak bu durum her zaman için geçerli değildir. Gelir üzerinden alınan vergiler kişilerin gelirlerine doğrudan etkide bulunduğu için bu

durumun dezavantajları da bulunmaktadır. Sermaye kazancı üzerinden alınan vergilerin tasarrufların azalmasına neden olmakta ve yatırımların küçülmesine ve büyümenin olumsuz etkileyebilmektedir (Arıkan ve Bahçe, 2011). Özellikle küreselleşmenin artmasıyla beraber ülkeler arasında artan ekonomik rekabet dolaylı olarak vergileri de etkilemiş ve dünya genelinde vergilerde indirimler yaşanmıştır (Vural, 2010). Ülkelerde yapılacak vergi indirim ve teşviklerinin ekonomik büyüme üzerinde büyük bir etkisi bulunmaktadır. Vergi indirimlerinin yatırımlar ile olan ilişkisinde; vergi indirimi neticesinde gelir ve tasarrufların artmasıyla yatırım maliyetleri azalacak ve böylelikle karlılık artacaktır. Diğer bir yönden vergi için ayrılan fonların yatırıma dönüşmesine katkıda bulunarak yatırım hacmini genişletecektir (Korkmaz, 1980: 59).

Vergi indirimlerinin ekonomik büyüme üzerinde olumlu etki oluşturacağını 1970’li yıllarda ortaya çıkan Arz Yönlü İktisat yaklaşımı temsilcileri ifade etmişlerdir (Siverekli Demircan, 2003). Özellikle bu yaklaşımın temsilcilerinden olan Arthur Laffer literatürde “Laffer Etkisi” olarak tanınan hipotezinde, vergi oran hasılat ilişkisini incelemiştir. Laffer Etkisi’ne benzer bir araştırmanın 14. yüzyılda yaşayan İslam alimlerinden olan filozof İbni Haldun tarafından ilk olarak açıklanmıştır (Temiz, 2008). İbni Haldun, 1366 yılında başlayarak 1374 yılında yazımını tamamladığı Mukaddime adlı eserinde şunları ifade etmiştir: “Bir devlette halka yükletilen vergilerin miktarı az olursa, ahali çalışarak servet kazanmaya heves eder, ülke kazanır. Vergiler azalınca üretim artar, mal ve para kazanmanın yolları çoğalır. Bir yurdun mamurluğu artar, vergiler azalırsa, o devletin hakimiyeti devamlı ve istikrarlı olur.” (Haldun, 2015: 570). Buradan da anlaşılacağı üzere vergi indirimleri, bir ülkenin ekonomi büyüme ve istikrarında önemli bir etken olduğudur. Arz Yönlü İktisat yaklaşımının, gelir üzerinden alınan dolaysız vergilerden olan Gelir ve Kurumlar vergisi oranlarının düşürülmesi temel özelliklerindendir (Kargı ve Özügürlü, 2007).

Kurumsallaşma ve küreselleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte vergi gelirleri ve vergi politikaları için Kurumlar Vergisinin önemi artmıştır. Küresel rekabetinde etkisiyle yıllar içerisinde Kurumlar Vergisi oranlarında azalmalar yaşanmıştır. Kurumlar Vergisi bahsedilen bu nedenlerden dolayı uygulamadaki amaçlarından birisi de ekonomik dengelemedir. Ekonominin bulunmuş olduğu konjonktürel duruma göre yatırımların ya da tasarrufların artırılması gibi amaçları sağlamak için kullanılan ekonomi ve maliye politikasının en önemli araçlarından biridir (Stiglitz, 2000: 670). Kurumlar Vergisi

oranlarının yüksek olması küresel sermayenin ve yabancı yatırımların ülkeye gelmesine bir engel teşkil etmektedir. Bununla beraber ülke içindeki kurumlarında başka ülkelere geçmelerine neden olmaktadır. Bu yüzden dolayı yüksek oranlı Kurumlar Vergisi ülkenin ekonomik büyümesini olumsuz yönde etkilemektedir (Yavuz, 2008: 69,70). Ancak bu oranın doğru tespit edilmesi gerekir. Her ülkenin vergi sistemine ve küresel ekonomik şartlara uygun olarak düzenlenmelidir. Aksi takdirde oranların aşırı bir şekilde aşağı düşürülmesi de kurumlar vergisinin etkinliğini azaltabilir ve kamu harcamalarının finansman ihtiyacını da karşılamaya yetmeyebilir. Yukarıda bahsedilen Kurumlar Vergisinin Gerekliliğini açıklayan teorilerde, özellikle de Hizmet ve Sosyal Maliyetler Bedeli ve İktisadi ve Sosyal Denetleme Aracı Teorileri, dikkate alınarak kurumlar vergisi oranı belirlenmelidir.

2.6. MALİYE POLİTİKASI AMACI OLARAK EKONOMİK BÜYÜME VE MODELLERİ

Bir önceki başlıkta Kurumlar Vergisinin Maliye Politikası ile olan ilişkisini Ekonomik Büyüme amacı kapsamında incelenmiştir. Bu başlıkta ise maliye politikasının temel amaçlarından biri olan Ekonomik Büyüme ve Modelleri ele alınacaktır. İnceleme kapsamında öncelikle Ekonomik Büyüme'nin tanımı yapılacak sonrasında modellerden bahsedilecektir. Konumuz Kurumlar Vergisi olduğundan modellerden bahsederken vergi üzerine kapsamı ve etkisi olarak modeller ele alınacaktır.

2.6.1. Ekonomik Büyüme'nin Tanımı

Ekonomik Büyüme üzerine literatürde çok çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Genel bir tanım olarak (Kaynak, 2011)'a göre büyüme, belirli bir dönemde üretim miktarlarında meydana gelen parasal bir artışı ifade etmektedir. Burada parasal artıştan kasıt GSYİH ya da GSMH'da görülen artıştır. Bu bağlamda ekonomik büyümenin temel amacı, istihdam ve üretim imkanlarının artırılması suretiyle milli gelir düzeyinin yükseltilmesi ve toplumun refah içinde bir yaşam sürmesini sağlamaktır (Pınar, Önder ve Gümüş, 2016: 25). Bu temel amaç göstermektedir ki ekonomik büyüme uzun dönemli bir süreçten oluşmaktadır.

Büyüme modelleri iki teorik olarak ikiye ayrılmaktadır. Birincisi Dışsal(Çağdaş) Büyüme Modelleri, ikincisi ise 1980 sonrasında gelişen İçsel Büyüme Modelleridir (Han ve Kaya, 2004: 271,291).

2.6.2. Ekonomik Büyüme Modelleri

2.6.2.1.Dışsal(Çağdaş) Büyüme Modelleri

Dışsal Büyüme Modelleri; Klasik Büyüme Teorileri, Harrod-Domar Büyüme Modeli ve Neo-Klasik(Solow) Büyüme Modelidir.

Klasik İktisatçılardan Adam Smith, R.Malthus, S.Mill, D.Ricardo'nun geliştirmiş oldukları analizlerinde ekonomik büyüme, sermaye birikimi olarak görülmüştür. Klasik büyüme teorileri ekonomideki yatırımların, üretim kapasiteleri üzerindeki etkisini incelerken gelir etkisini göz ardı etmişlerdir (Durkaya ve Ceylan, 2006). Klasikler arasında büyüme ile ilgili ayrılıklar olsa da Ricardo'nun geliştirdiği klasik büyüme modeli genel kabul görmüştür (Kaynak, 2011: 25).

Harrod-Domar Büyüme Modeli, uzun yıllar boyunca iktisatçıların göz ardı ettiği büyümeyi inceleme alanına alarak önemli bir konuma getirmiştir. Özellikle İkinci Dünya savaşı sonrasında ülkeler politikalarında ekonomik büyümeye eğilmişlerdir. 1950 sonrası dönemin en önemli büyüme modellerinden biri olmuştur. Bu model Keynes'in ekonomiye müdahale yaklaşımından esinlenerek, devletin maliye politikası araçlarıyla ekonomiye müdahalede bulunularak uzun dönemde büyüme hızında oluşabilecek saptmaların giderilmesini amaçlamıştır. Modele göre büyüme hızı sermaye birikimlerinden bir sonucudur (Göçer, vd., 2010). İşgücündeki potansiyel ile teknolojik gelişmeler gibi değişkenlerin ihmal edildiğini ileri süren Neo-Klasik İktisatçı olan Solow geliştirmiş olduğu Solow Büyüme Modelini ortaya atmıştır (Paksoy ve Bakan, 2010).

Neo-Klasik(Solow) Büyüme Modeli 1956 yılında Solow tarafından ortaya atılmıştır. Solow, ekonomik büyüme ile tasarruf ve sermaye birikimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Üretim faktörlerinden emek, sermaye ve teknolojiyi dışsal kabul etmiştir (Han ve Kaya, 2004: 277,278; Kaynak, 2011: 137,138). Bu model, ekonomik büyümeye nüfus artış ve teknolojik gelişmenin etkisini incelenmiştir (Göçer, vd., 2010). Vergilerin

ekonomik büyüme üzerine etkilerine dair ilk kez çalışma yapanlardan birisi Solow'dur. Solow uzun dönemde büyüme oranlarının sıfır olduğunu ve ekonomik büyümenin vergi politikalarından etkilenmeyeceği sonucuna varmıştır (Mucuk ve Alptekin, 2008).

2.6.2.2.İçsel Büyüme Modelleri

İçsel Büyüme Modelleri, Rebelo'nun AK Modeli, Romer AR-GE Modeli, Lucas Beşeri Sermaye(Yaparak Öğrenme) Modeli, Barro Kamu Harcamaları ve İçsel Büyüme(Kamu Politikası) Modeli, Schumpetergil Büyüme Modeli, İçsel Büyümenin Kaldorgil Açıklaması'dır. (Kaynak, 2011: 205-246; Han ve Kaya, 2004: 291-305).

Ekonomik büyümeyi emek, sermaye faktörlerine dayandıran Solow'a büyümeyi açıklamadaki yetersizliklerini gidermek amacıyla (Romer, 1986) ve (Lucas R. , 1988)'ın ortaya koymuş oldukları teoriler devletlerin ve ekonomistlerin ekonomik büyüme üzerine bakış açılarını değiştirmiştir (Umutlu, Alizadeh ve Erkılıç, 2011). 1980 sonrasında içsel büyüme modelleri olarak adlandırılan bu çalışmalar alternatif bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır (Kaynak, 2011: 207). İçsel büyüme modelleri Solow'un büyüme teorisinde teknolojinin dışsal kabul edilmesini reddetmiştir. İçsel büyüme modellerinde teknolojik gelişme içsel hale getirilmiştir (Yıldırım, Karaman ve Taşdemir, 2010: 539). İçsel büyüme modellerinde büyümedeki farklılıkları emek ve sermayeden daha çok kamu politikalarının, nüfustaki artış, beşeri sermaye birikimi ve teknolojik yaygınlık gibi etkenlerden meydana geldiği fikri hakimdir (Barro, 1996). Büyümenin içsel olarak belirlenmiş olması uzun dönemde vergi politikalarının ekonomik büyüme üzerinde etkisi olacağı anlamına gelmektedir (Topal, 2017). Ülkelerin ve içsel büyüme modeli kullanılan analizlerde farklı sonuçlara ulaşılmaktadır. Bu durum vergi politikalarında ülkelerin vergi yapıları, ekonomilerinin durumları ve farklı vergi verilerinin kullanılması, farklı analiz yöntemlerinin uygulanmasından kaynaklanmaktadır. Bazı ülkeler katma değer vergilerini artırırken bazı ülkelerde kurumlar vergisi uygulamalarına yönelmişlerdir (Mangır ve Ertuğrul, 2012; Topal, 2017)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
OECD ÜLKELERİNDEKİ KURUMLAR VERGİSİ İLE MALİ VE EKONOMİK
BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİYE DAİR PANEL VERİ ANALİZİ

Bu bölümde, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü(OECD)'nin üyesi olan 36 ülkenin kapsayan Kurumlar Vergi Gelirleri ile Ekonomik Büyüme arasındaki karşılıklı ilişki incelenecektir. İncelemeler neticesinde Genel Ortalama ve Türkiye sonuçlarının OECD ülkeleri ile karşılaştırması yakınsama hipotezine göre yapılacaktır. İncelemede ekonometrik analiz olarak panel veri analizlerini içermektedir. Zaman boyutu olarak 2002-2016 dönemlerini kapsamaktadır.

3.1.LİTERATÜR TARAMASI

Son dönemlerde vergilerin ekonomik büyüme ile ilişkilerini inceleyen çalışmalar çoğalmıştır. Özellikle ekonometrik analize dayalı çalışmalar giderek artmaktadır. Ancak spesifik olarak kurumlar vergisinin ekonomik büyüme ile olan ilişkisini değerlendiren çalışmalar diğerlerine nispeten sınırlıdır. Bu nedenle literatür taramasında vergi genelini ilgilendiren konulara sınırlı yer verilecektir. Bu çalışmanın kapsamı doğrultusunda kurumlar vergisinin ekonomik büyüme ile ilişkisine değinilecek ve literatür taraması bu bağlamda ele alınacaktır.

Vergilerin ekonomik büyüme üzerinde etkisine dair literatürde birçok çalışma bulunmaktadır. Vergilerin ekonomik büyüme üzerine etkisini ilk inceleyenler Neo-Klasik iktisat yaklaşımı temsilcileridir. Ancak Neo-Klasik büyüme modeli kapsamında bu yaklaşımın temsilcilerinde olan (Solow, 1956)'a göre vergi ile ekonomik büyüme arasında uzun dönemli bir ilişki olmadığını ileri sürmüştür. 1980'li yıllarda ortaya çıkan içsel büyüme modellerinde ise vergi politikalarının ekonomik büyüme üzerinde etkileri olduğu ve kamu politikalarına da yön verdiği sonuçlarına ulaşılmıştır (Yülek, 1997).

King & Rebelo (1990)'ya göre beşeri ve fiziki sermaye birikimini değiştiren vergi politikaları ekonomik büyümeyi artırdığını uzun dönemde de büyüme oranlarını önemli ölçüde etkilemediğini ortaya koymuştur. Barro (1991)'da vergi oranları ile uzun dönemli ekonomik büyüme arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğunu, Easterly ve Rebelo (1993)'da vergi oranlarının ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etki oluşturarak yavaşlattığını ama milli gelirde meydana gelen artışında vergi gelirlerini artırdığını ifade etmişlerdir. Öte yandan vergi yükü üzerine çalışma yapan Marsden (1983)'e göre ekonomik büyümenin belirleyicileri olan işgücü arzı, işgücü verimliliği, yatırım ve

ihracatın vergi yükü ile arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğunu ileri sürmüştür. Bununla beraber Koester ve Kormendi (1989) ve Mamatzakis (2005)'e göre vergi yükü ekonomik büyüme oranlarını negatif yönde etki yaptığını ifade etmişlerdir. Engen ve Skinner (1996) yapmış oldukları çalışmada vergi reformlarının ekonomik büyüme üzerine etkisi incelemişler, tüm marjinal vergi oranlarında %5 puan ve ortalama vergi oranlarında da %2,50 puan değiştiren bir reformun ekonomik büyümede yüzde 0,2 ile 0,3 puanlık etkisinin bulunduğunu saptamışlardır. Mucuk ve Alptekin (2008) ise dolaylı ve dolaysız vergilerin ekonomik büyüme ile olan ilişkisini Türkiye ekonomisi ölçeğinde koentegrasyon ve Granger nedensellik testleri yardımıyla ele almış ve elde ettiği bulgular, değişkenlerin birlikte hareket ettiklerini ve dolaysız vergilerden ekonomik büyümeye tek yönlü bağıntının olduğunu saptamışlardır. Vergi yükünün Türkiye'de etkisi üzerine yapılan bir diğer çalışmada ise Mangır ve Ertuğrul (2012) vergi yükünde meydana gelen artışın ekonomik büyüme üzerinde negatif yönde etkilediğini ifade etmiştir. Durkaya ve Ceylan (2006) Türkiye ekonomisinde vergi gelirleri ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmış, araştırma neticesinde uzun dönemde dolaysız vergiler ile ekonomik büyüme arasında çift yönlü nedensellik, dolaylı vergilerle ekonomik büyüme arasında ise nedensellik bağı bulunmadığını saptamıştır. Demir ve Sever (2017) vergi gelirleri ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 11 OECD ülkesi ölçeğinde panel veri analizi yöntemiyle incelemiş, dolaylı ve dolaysız vergilerde meydana gelen bir birimlik artışın gelir düzeyinde negatif etki oluşturduğunu ve sırasıyla 0,02 ve 0,008 birimlik düşüşe neden olduğunu saptamıştır. Vergi gelirlerinin ekonomik büyümeye olumlu etkisinin olduğunu ileri süren araştırmalarda bulunmaktadır. Yılmaz ve Tezcan (2007) dolaylı ve dolaysız vergiler ile kamu-özel sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya etkisine ilişkin uzun dönemli ilişkileri belirlemek amacıyla koentegrasyon analizi kullanmıştır. Çıkan sonuca göre, değişkenler arasında uzun süreli pozitif yönlü ilişki tespit etmiştir. Yine Temiz (2008) çalışmasında Türkiye ekonomisinde vergi gelirleri ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi uzun dönem ve kısa dönemde etkisini analiz etmiş, çıkan analiz sonucuna göre dolaysız vergilerle ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu, dolaylı vergilerle ekonomik büyüme arasında ise negatif yönlü bir ilişkinin olduğunu saptamıştır. (Göçer, vd., 2010)'e göre vergi gelirleri ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin Türkiye ekonomisinde uzun dönemde dolaylı ve dolaysız vergilerin

pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkisi olduğunu tespit etmiştir. Dolaysız vergilerin ekonomik büyümeyi dolaylı vergilere göre daha çok artırdığını ifade etmiştir.

Kurumlar vergisi özelinde sınırlı sayıda olsa da kurumlar vergisi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda bulunmaktadır. Lee ve Gordon (2005)'un 70 ülkede 1970-1997 yılları arası verileri kullanarak yatay kesit veri seti kullanılarak yapmış olduğu analiz sonucunda yasal kurumlar vergisi oranı ile ekonomik büyüme oranları arasında olumsuz bir ilişkinin olduğunu ancak, yasal kurumlar vergisi oranında %10'luk bir indirimin ekonomik büyümeyi ortalama olarak %1-2 arasında artırdığını saptamıştır. Gober ve Burns (1997) 18 gelişmiş OECD ülkesinde yapmış olduğu çalışmada Norveç hariç olmak üzere 17 ülkede vergi yapısının milli gelir düzeyi üzerindeki etkisinin anlamlı olduğunu Tüketim vergileri, gelir ve kurumlar vergisinin milli gelir düzeyini pozitif yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. (Arnold, 2008) 21 OECD ülkesinin 1971-2004 yılları arasında verileri kapsayan çalışmasında kurumlar vergisinin uzun dönemde ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediğini saptamıştır. Arnold'ın yapmış olduğu çalışmayı tekrar inceleyen Xing (2011) ve Xing (2012)'de yapmış olduğu çalışmalarda 17 OCED ülkesini incelemiş aynı sonuca ulaşarak uzun dönemde kurumlar vergisinin ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Çevik ve Oh (2013) ise kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerinde pozitif yönlü etkisinin olduğunu saptamışlardır. Gray, Holtz-Eakin ve Smith (2012) ABD'de gerçekleşen vergi reformunun etkilerini kurumlar vergisi açısından incelemiş ve reform sonrasında vergi oranlarında meydana gelen düşüşün ekonomik büyümeyi %1 oranında olumlu yönde etki yaptığını saptamıştır. Veronika ve Lenka (2012) ise AB ülkeleri üzerinde 1998-2010 yıllarını kapsayan araştırmalarında ekonomik büyüme ile kurumlar vergisi arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğunu ifade etmişlerdir. Dünya Bankası'nın 2009 yılında, 85 ülke verilerini kullanarak yapmış olduğu çalışmada, efektif kurumlar vergisi oranında meydana gelecek %10 puanlık bir artışın brüt sermaye oluşumunun GSYİH içindeki payında %2,2 azalmasına, yabancı yatırımlarında GSYİH içindeki payında %2,3 azalmasına ve yeni firmaların piyasaya girişinde %1,4 oranında düşüşe neden olduğunu açıklamıştır (NEC, 2010: 3). (Sarıçimen, 2017) Türkiye ekonomisinde 1987-2014 yılları arasını kapsayan çalışmasında, kurumlar vergisi payındaki değişimin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çıkan sonuçlara göre, kurumlar vergisinin

gelirler içindeki payında meydana gelen %1’lik bir azalışın, ekonomik büyüme üzerinde yüzde 0,08 – 0,14 birim artış sağladığını tespit etmiştir.

3.2. VERİ VE MODEL

Bir önceki kısımda verilen Literatür taramasından da anlaşılacağı üzere kurumlar vergisi ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiye dair yapılan ampirik çalışmalar sınırlı olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, Türkiye ve OECD üyesi diğer 35 ülkenin Kurumlar Vergisi Gelirleri ile Ekonomik Büyüme arasındaki ilişki 2002-2016 dönemleri arasındaki verilerden yararlanarak incelenecektir. Türkiye dahil olmak üzere Tablo 1.’de de gösterildiği gibi 36 OECD üyesi ülkenin 2002-2016 dönemi “LCT” yani kurumlar vergisi gelirleri (USD in dollar), OECD Gelir İstatistikleri veri tabanı ve vergi veri tabanından (OECD.Data, OECD.Stat, OECD Tax Database) alınmıştır. Aynı şekilde “LGDP” yani ekonomik büyüme verileri de OECD Ekonomik Göstergeler veri tabanı ve OECD ekonomik görünüm raporundan (OECD.Data, OECD.Stat, OECDiLibrary) alınmıştır.

Bu çalışmada değişkenler arasındaki ilişkiler şu şekilde belirlenmektedir:

$$\text{Model 1: } LGDP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 LCT_{i,t} + u_{i,t}$$

$$\text{Model 2: } LCT_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 LGDP_{i,t} + e_{i,t}$$

Model 1, kurumlar vergisinde meydana gelen değişimin ekonomik büyümeye etkisini ifade etmektedir. Model 2 ise ekonomik büyümede meydana gelen değişimin kurumlar vergisine etkisini göstermektedir. Model 1’de yer alan β_0 modelin sabit katsayısını, β_1 ise eğim katsayısını yani kurumlar vergisinde meydana gelen %1’lik değişimin ekonomik büyümede meydana getireceği etkiyi gösteren katsayıyı ifade etmektedir. $u_{i,t}$ ise modelin hata terimini temsil etmektedir. Benzer şekilde Model 2’de yer alan α_0 modelin sabit katsayısını, α_1 ise modelin eğim katsayısını yani ekonomik büyümede meydana gelen %1’lik değişimin kurumlar vergisi üzerindeki etkisini gösteren katsayıdır. $e_{i,t}$ ise modelin hata terimidir. Her iki modelde de yer alan i indisi modelin ülke boyutunu (OECD ülkelerini) t indisi ise zaman boyutunu (2002 ...2016) temsil etmektedir.

3.3. EKONOMETRİK YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma (OECD)'ye üye olan 36 ülkenin kurumlar vergisi gelirleri (LCT) ile ekonomik büyüme (LGDP) arasındaki ilişki üç aşamalı Panel Veri Analizi kullanılmak suretiyle incelenmektedir. Birinci aşamada değişkenlerde ve modelde yatay kesit bağımlılığının olup olmadığı araştırılmaktadır. İkinci aşamada değişkenlerin durağanlık düzeyleri Pesaran (2007) tarafından geliştirilen CIPS testiyle belirlenmektedir. Üçüncü aşamada ise Swamy (1970) tarafından geliştirilen rassal katsayılar regresyonu kullanılarak değişkenler arasındaki ilişkiler tespit edilecektir. Bu yöntemle birlikte modellerdeki katsayıların ülkeden ülkeye farklılaşıp farklılaşmadığı ve modellerin anlamlı olup olmadığı ortaya konulabilmektedir. Son olarak sonuçların yorumlanması Yakınsama Hipotezine göre değerlendirilecektir. Sırasıyla bu yöntemler aşağıda açıklanmaktadır.

3.3.1. Yatay Bağımlılık Testi

Dünyada yaygınlaşan küreselleşmenin etkisiyle ülkeler arasındaki bağımlılık ilişkileri de artmış durumdadır. Dolayısıyla gerek birim kök testleri ve gerekse panel veri analiz yöntemi kesit birimleri arasındaki yatay kesit bağımlılığının incelenmesi gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle yatay kesit bağımlılığının olup olmadığına bakılacaktır (Kırca, 2017: 102; (Topal, 2017: 192). Bu çalışmada yatay kesit bağımlılığını belirlemek için, BP_{LM} (Breusch ve Pagan, 1980), CD_{lm} (Pesaran, 2004), CD (Pesaran, 2004) ve LM_{BC} (Baltağı, Feng, ve Kao, 2012) testleri uygulanmıştır.

Öncelikle bu testlerin temelini oluşturan eşitliğin, hem bu hem de diğer kesit bağımlılık testleri açıklayabilmek amacıyla incelenmesi gerekmektedir. Eşitlik;

$$y_{it} = \alpha_i + \beta_i' x_{it} + u_{it}, \quad (1)$$

biçimindedir. Eşitlikte değişkenlerin, kesit veri boyutunu i ($i=1,2,3,\dots,N$), zaman seri boyutunu ise t ($t=1,2,3,\dots,T$) ifade etmektedir. α_i sabit terim katsayısını, β_{it} modelin eğim katsayısını göstermektedir.

N sabit $T \rightarrow \infty$ olduğu durumda yani $N < T$ (Pesaran, 2004, s. 5), ilk kez yatay kesit bağımlılık testini geliştiren (Breusch ve Pagan, 1980) LM (Lagrange çoğaltanı) testinin kullanılabileceğini ifade etmiş ve bu test şu formül ile hesaplanır:

$$BP_{LM} = T \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{\rho}_{ij}^2 \quad (2)$$

Formülde bulunan $\hat{\rho}_{ij}^2$, (2) nolu eşitliğin en küçük kareler tahmini ile elde edilen artık terimler arasındaki korelasyon katsayılarını gösterir. BP_{LM} testi, $N(N-1)/2$ serbestlik derecesinde asimptotik χ^2 (ki-kare) dağılımını gösterir. BP_{LM} testinde hipotezler sıfır ve alternatif olarak aşağıdaki gibidir.

$H_0: Cov(u_{it}, u_{jt}) = 0$ ya da $\sigma_{ij} = 0$ ve $i \neq j$ 'dir. (Yatay Kesit Bağımlılığının olmadığı)

$H_1: Cov(u_{it}, u_{jt}) \neq 0$ ya da $\sigma_{ij} \neq 0$ 'dir. (Yatay Kesit Bağımlılığı olduğu durum)

(Pesaran, 2004, s. 5), $N \rightarrow \infty$ ve $T \rightarrow \infty$ durumunda testi eşitlik (3)'te olduğu gibi ve T sabit $N \rightarrow \infty$ yani $N > T$ olduğu durumda ise (4) nolu eşitlikteki geliştirmiştir:

$$CD_{lm} = \sqrt{\frac{1}{N(N-1)}} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N (T\hat{\rho}_{ij}^2 - 1) \quad (3)$$

$$CD = \sqrt{\frac{2T}{N(N-1)}} \left(\sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{\rho}_{ij} \right) \quad (4)$$

(3)'te test istatistiği $CD_{lm} \sim N(0,1)$ 'dir. Yani asimptotik standart normal dağılıma sahiptir ve yatay kesit bağımlılığı yoktur.

(4) nolu eşitlikte ise $N > T$ olduğunda (Baltagi B. , 2013, s. 333)'ye göre $E(T\hat{\rho}_{ij}^2 - 1)$ sıfıra gitmez. Böyle durumda asimptotik standart normal dağılım olmayacağından CD_{lm} test istatistiği doğru sonuçlar vermeyecektir.

Panel veri modellerinde anlamlı sabit etkilerin bulunduğu durumlarda yukarıda bahsedilen testlerin yanlış sonuçlar vereceğini ifade eden (Baltagi, Feng ve Kao, 2012: 165) yeni bir yatay kesit bağımlılık testi geliştirmiştir. Bu testte sabit etkili homojen modellerini dikkate alarak ölçeklendirilmiştir. Bu test istatistiği şu şekildedir (Baltagi, Feng ve Kao, 2012: 167);

$$LM_{BC} = \sqrt{\frac{1}{N(N-1)} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N (T\hat{\rho}_{ij}^2 - 1) - \frac{n}{2(T-1)}} \quad (5)$$

(5)'teki test istatistiği $LM_{BC} \sim N(0,1)$ 'dir. Yani asimptotik standart normal dağılıma sahiptir. Yatay kesit bağımlılığı testlerinin hepsinde hesaplanan test istatistiğinin örnek değeri tablo değerinden büyükse yatay kesit bağımlılığı olduğu sonucuna ulaşılır ve sıfır hipotezi reddedilir.

Yatay kesitin olup olmaması durumuna göre sonraki aşamalarda kullanılan testler değişmektedir. Bu aşamadan sonra değişkenlerin durağanlık düzeyleri birim kök testleri yardımıyla belirlenmektedir. Panel veri analizlerinde kullanılan birim kök testleri birinci nesil ve ikinci nesil birim kök testleri şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Eğer değişkenlerde birim kök yoksa birinci nesil birim kök testleri varsa ikinci birim kök testleri kullanılmaktadır. Ayrıca eğer N ve T boyutu uygunsa modellerde yatay kesit bağımlılığı olması durumunda yatay kesit bağımlılığını dikkate alan testler kullanılmalıdır.

3.3.2. Panel Birim Kök Testi (Pesaran, (2007))

Serilerin durağanlık durumlarını sınamak amacıyla (Pesaran, 2007) tarafından geliştirilen yatay kesit bağımlılığını dikkate alan ikinci nesil birim kök testi uygulanmıştır. Bu test, genişletilen Dickey-Fuller (ADF) testinin panel veriye uyarlanmış halidir. Test eşitliği şu şekildedir (Pesaran, 2007, s. 269):

$$\Delta\gamma_{it} = \alpha_i + b_i\gamma_{i,t-1} + c_i\bar{\gamma}_{t-1} + d_i\bar{\gamma}_te_{it} \quad (6)$$

(6) nolu eşitlikte birim kök testi yapılan değişkeni y göstermektedir. Bu testte her bir i (kesit) için ADF test istatistiği (t_i) hesaplanır ve buna $CADF_i$ denilmektedir. Testte uygulanan hipotezler şu şekilde ifade edilmektedir;

$H_0: b_i = 0$ Bütün i 'ler için (değişken birim köke sahip yani durağan değildir.)

$H_1: b_i < 0$ Bütün i 'ler için (değişken birim köke sahip değildir yani durağandır.)

Değişkendeki panelim tamamını kapsamına olan CIPS birim kök testi geliştiren (Pesaran, 2007, s. 276), bu testin istatistiğinin, asimptotik olarak standart normal dağılımı bulunmaktadır ve örnek değer şu formülle hesaplanır:

$$CIPS = \bar{t}_i = \overline{CADF}_i = N^{-1} \sum_{i=1}^N t_i(N, T) \quad (7)$$

Sıfır ve Alternatif hipotez sonuçları şu şekildedir;

H_0 : Panelde birim kök bulunmaktadır ve seri durağan değildir.

H_1 : Panelde birim kök bulunmamaktadır ve seri durağandır.

Bu çalışmada da CIPS panel birim kök testi uygulanmıştır. Test uygulanırken Tablo 3.1.'de gösterilen kritik değerler kullanılmıştır.

Tablo 3.1.: CIPS Kritik Değerler

Anlamlılık Derecesi	SM	STM
1%	-2,44	-2,93
5%	-2,25	-2,76
10%	-2,14	-2,66
SM: Sabitli Modeli göstermektedir. STM: Sabitli-Trendli Modeli göstermektedir.		

Kaynak: Sabit Model değerleri (Pesaran, 2007, s. 280), Sabit-Trendli Model değerleri ise (Pesaran, 2007, s. 281)'deki tablolardan alınmıştır.

Hesaplanmış olan CIPS istatistik değerleri modellerde, bu kritik değerlerden küçük olduğu durumda sıfır hipotez geçerli olup değişkene ait panelde birim kök bulunduğu ve durağan olmadığını ifade eder. Diğer durumda ise değişkene ait panelde birim kökün bulunmadığını ve durağan olduğu anlamına gelir.

3.3.3. Rassal(Tesadüfi) Katsayılar Regresyonu (Swamy, 1970)

Her bir kesit birimine (Swamy, 1970)'ın geliştirdiği regresyon ile farklı katsayıların hesap edilebilir. (Swamy, 1970)'ın geliştirmiş olduğu bu modele Rassal(Tesadüfi) Katsayılar Regresyonu denilmektedir. Regresyona ait eşitlik şu şekildedir:

$$\gamma_{it} = x_{it}\beta_i + u_{it} \quad (8)$$

Eşitlikte yer alan y_i bağımlı değişkeni, x_i bağımsız değişkeni, β_i her bir kesit için $k \times 1$ boyutunda bulunan katsayılar vektörünü, u_i modeldeki hata terimini, i ise $i=1,2,3,\dots,N$ şeklinde OECD üye ülkeleri ifade etmektedir. Bu çalışmamızda $N=36$ 'dır.

$$\beta_i = \beta + \delta_i, E(\delta_i) = 0 \text{ ve } E(\delta_i\delta_j') = \Sigma = \begin{cases} \Delta, \text{ eğer } i = j \text{ ise} \\ 0, \text{ eğer } i \neq j \text{ ise} \end{cases} \quad (9)$$

(9) nolu eşitlikteki bilgilere göre eşitlik şu şekilde olur;

$$y_i = x_i(\beta_i + \delta_i) + u_i = x_{it}\beta + (x_{it}\delta_i + u_i) = x_{it}\hat{\beta} + \theta_i' \quad (10)$$

(10) nolu eşitlikte yer alan hata terimi θ_i 'nin varyansı, u_i ve $x_{it}\delta_i$ 'ye bağlı olduğu için sabit değildir ve aşağıdaki gibi gösterilmektedir;

$$\begin{aligned} E(\theta_i\theta_i') &= \{(X_{it}\delta_i + u_i)(X_{it}\delta_i + u_i)'\} = E(u_i u_i') + X_i E(\delta_i \delta_i') X_i' \\ &= \sigma_i^2 I + X_i \Sigma X_i' \end{aligned} \quad (11)$$

Sonrasında her bir yatay kesite ait varyans aşağıdaki gibi hesaplanır;

$$\hat{\sigma}_{ii}^2 = \frac{(y_i - X_i \hat{b}_i)'(y_i - X_i \hat{b}_i)}{T_i - k} \quad (12)$$

(12) nolu formülde T zaman boyutunu, k açıklayıcı değişken sayısını göstermektedir. En küçük kareler tahmininde kullanılan $\hat{b}_i$ 'ler her bir yatay kesit için ayrı ayrı $\hat{b}_i = (X_i' X_i)^{-1} (X_i' y_i)$ eşitliğinde olduğu gibi tahmini olarak elde edilmektedir.

Yukarıda verilen yöntem ve formüller tahmini model katsayıları için önemlidir. Ancak asıl hesaplanması gereken, her bir kesitten kesite katsayıların değişip ya da değişmediğinin belirlenmesidir. Yani bu çalışma için ülkeden ülkeye değişimin olup olmadığıdır. (Swamy, 1970, s. 319)'da bunun için geliştirmiş olduğu test istatistiği kullanılır. İstatistik şu şekildedir:

$$H_{\beta} = \sum_{i=1}^N \frac{(b_i - \hat{\beta})' X_i' X_i (b_i - \hat{\beta})}{\sigma_{ii}^2} \quad (13)$$

(13) H_{β} testi, $k(N-1)$ serbestlik derecesinde asimptotik χ^2 (ki-kare) dağılımına sahiptir. Ülkelerin tek bir ortak katsayılarının olup olmadığı aşağıdaki hipotezler ile sınanarak belirlenir.

$H_0: \beta_1 = \beta_2 = \dots \beta_N = \hat{\beta}$ (Tüm ülkeler tek bir ortak katsayıya sahiptir)

$H_1: \beta_1 \neq \beta_2 \neq \dots \beta_N \neq \hat{\beta}$ (Her ülke farklı katsayıya sahiptir)

H_{β} istatistiği hesaplandığında, tablo χ^2 (ki-kare) değerinden büyük olduğu durumda sıfır hipotezi reddedilir. Her ülkenin farklı katsayısı olduğu sonucu bulunur.

3.3.4. Yakınsama Hipotezi

Solow ekonomik büyüme modelinin en temel çıkarımı yakınsama hipotezidir. Ekonomik büyüme literatürünün en önemli konularından biridir. Yakınsama hipotezi uzun dönemli makro ekonomik verilerin yayımlanmasının ve ekonometri yöntemiyle ortaya çıkan sonuçların yorumlanmasında tercih edilmektedir (Ceylan, 2010). Yakınsama hipotezi, ülkelerin ekonomik büyümelerinin birbirine yaklaşacağını öne sürmektedir (Savacı ve Karşıyakalı, 2016). Yakınsama hipotezinin farklı kaynakları ve türleri bulunmaktadır. Ancak çalışmamız kapsamında yukarıda açıklanan ekonometri yöntemleri sonuçlarının ekonomik büyüme verileri yakınsama hipotezine göre yorumlanacaktır.

3.4. AMPİRİK SONUÇLAR

Çalışmanın bu kısmında yukarıda ifade edilen yöntemler kullanılarak LCT ve LGDP değişkenleri arasındaki ilişkilere ait sonuçlar verilmektedir. Sırasıyla yöntem kısmındaki sıralamaya uygun olarak, ilk olarak değişkenlere ait yatay kesit bağımlılığı sonuçları, ikinci olarak panel birim kök test sonuçları ve son olarak Model 1 ile Model 2'ye ait Rassal (Tasadüfi) Katsayılar Regresyon sonuçları gösterilmiştir.

3.4.1. Yatay Bağımlılık Test Sonuçları

Yatay kesit bağımlılığı, ülkelere ait bir değişkenin her bir ülke değişkeniyle ayrı ayrı ilişkili olması ve bir ülke değişkeninde oluşan bir değişimin ya da şokun diğer tüm ülkelerdeki değişkenler üzerinde de aynı derecede etki etmesi anlamını taşımaktadır. Bu nedenle yatay kesit bağımlılığının bulup bulunmadığı dinamik panel veri analizlerinde test edilmesi gerekir. Bu çalışmada yatay kesit bağımlılığı yapmamızdaki amaç; hangi nesil birim kök testlerini kullanacağımızın kararını vermektir. Çünkü; I. nesil birim kök testlerinde yatay kesit bağımlılığı yoktur. II. nesil birim kök testlerinde ise yatay kesit bağımlılığı vardır.

Yatay kesit bağımlılığı olup olmadığını test etmek için, BP_{LM} (Breusch & Pagan, 1980), CD_{lm} (Pesaran, 2004), CD (Pesaran, 2004) ve LM_{BC} (Baltagi, Feng ve Kao, 2012) testleri uygulanmıştır. Bu hipotezlerin sonuçları şu şekildedir:

H_0 : Yatay kesit bağımlılığı bulunmamaktadır.

H_1 : Yatay kesit bağımlılığı bulunmaktadır.

Tüm ülke değişkenleri için yapılan yatay kesit bağımlılık test sonuçları Tablo 3.2.'de verilmiştir. Sonuçlara göre tüm ülke değişkenleri için 10%, 5% ve 1% anlamlılık derecelerinde hesap edildiğinde istatistiki olarak, yatay kesit bağımlılık testleri anlamlıdır. Buna göre sıfır hipotezin reddedilerek kabul edilemeyeceğini ve yatay kesit bağımlılığının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3.2.: Yatay Kesit Bağımlılık Test Sonuçları

Değişken Adı	LGDP			LCT		
Test	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Olasılık	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Olasılık
Breusch-Pagan LM	6726.341	630	0.0000	4103.858	630	0.0000
Pesaran scaled LM	170.7308		0.0000	96.85066		0.0000
Bias-Corrected scaled LM	169.4451		0.0000	95.56495		0.0000
Pesaran CD	71.09341		0.0000	57.68335		0.0000

3.4.2. Panel Birim Kök Test Sonuçları (Pesaran, 2007)

Yatay kesit bağımlılığı test sonuçları neticesinde değişkenlerde yatay kesit bağımlılığı bulunduğu gözlenmiştir. Bu nedenle II. nesil birim kök testinden biri olan (Pesaran, 2007) birim kök testi uygulanmıştır. Birim kök test sonuçlarına Tablo 3.3.'te yer verilmiştir. Bu sonuçlara göre değişkenlerin hepsi I(1) derecesinde bütünleşik olduğu, tüm değişkenler için hesaplanan CIPS test istatistik değerleri kritik değerlerden küçük olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3.: CIPS Birim Kök Test Sonuçları

Değişken Adı	Model				Sonuç
	SM- Seviyesinde	SM- Birinci Farkında	STM- Seviyesinde	STM- Birinci Farkında	
LGDP	-1.161	-2.839*	-1.966	-2.950*	I(1)
LCT	-1.795	-3.320*	-2.137	-3.435*	I(1)
Kritik değerler Tablo 10'da verilmiştir.					
*, **, *** sırasıyla %1, %5 ve %10 'a göre istatistiki olarak anlamlılığı göstermektedir.					

Sabit terimli ve trend terimli modele göre tüm değişkenlerin I(1) derecesinde bütünleşiktir. Yani durağandır. Çalışmada T boyutunun N boyutundan küçük olması nedeniyle dinamik panel veri analizleri kullanımına devam edilememiştir. Eğer T büyük N olsa idi panel eşbütünleşme ve panel eşbütünleşme katsayılarını tahmin edebilen yöntemler kullanılabilirdi. Değişkenlerin birim köklü olması sebebiyle değişkenlerin birinci farkların alınarak bir sonraki yöntem ile değişkenler arasındaki ilişkileri belirlenmektedir. Orijinal halleri ile kurulacak olan statik bir yöntemde oluşabilecek “sahte regresyon” sorununun ortadan kaldırılması için değişkenlerin farkları kullanılmıştır.

3.4.3. Rassal(Tesadüfi) Katsayılar Regresyon Sonuçları (Swamy, 1970)

Bu kısımda ise ülkelerin kurumlar vergisi gelirleri ile ekonomik büyüme değişkenlerinin birbirleri üzerindeki etkisi (Swamy, 1970) tarafından geliştirilen Rassal(Tesadüfi) Katsayılar Regresyon yöntemiyle incelenmiştir. Bu yöntem sayesinde Türkiye ve OECD üyesi diğer 35 ülkenin hepsi için bu etkiler karşılaştırmalı olarak görülebilmektedir. Bu çalışma kapsamında sonuçlar, her ülke için, Türkiye ve 35 OECD üyesi ülkeleri karşılaştırmalı olarak incelenecektir. İlk önce Türkiye ile ilgili sonuçlar verilecektir sonrasında diğer ülkelerin sonuçları Türkiye sonuçları ile karşılaştırması yapılacaktır.

Analizlerde değişkenlerin farkları kullanıldığı için Model 1 ve Model 2’den sabit terimler çıkarılmıştır. Değişkenlerin farkları kullanıldığı için değişkenler şu şekilde gösterilmiştir: $\Delta LGDP$, Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın logaritmik birinci farkını, ΔLCT ise kurumlar vergisinin logaritmik birinci farkını ifade etmektedir. Böylece $\Delta LGDP$ ekonomik büyümeyi, ΔLCT ise mali büyümeyi göstermektedir.

3.4.4. Kurumlar Vergisi Gelirleri ile Ekonomik Büyüme Arasındaki Rassal Katsayılar Regresyon Sonuçları ve Karşılaştırması

Çalışmanın bu kısmında Kurumlar Vergisi Gelirleri ile Ekonomik Büyüme arasındaki ilişkinin Rassal Katsayılar Regresyon sonuçları tablolar halinde verilecek olup her bir ülke için ayrı ayrı incelenecektir. İlk önce Türkiye sonuçları incelemek olup diğer ülkeler incelenirken Türkiye sonuçları ile karşılaştırma yapılacaktır. Swamy’e (1970) ait Rassal Katsayılar Regresyon tahmincisi için değişkenlerin birinci farkı alınarak analizler yapılmıştır.

OECD ülkelerinin genel ortalamasının rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 13.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 14.’te görülmektedir.

Tablo 3.4.'te ilk olarak parametre sabitlik testi sonucuna bakıldığında ki-kare değerinin istatistiki olarak anlamlı olduğu görülmektedir yani tüm ülkeler için ΔLCT değişkeninin $\Delta LGDP$ üzerinde farklı etkileri bulunmaktadır. OECD ülkeleri geneli için, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,10 birim artırmaktadır. Ayrıca Model-1 için Wald Ki-kare sonucuna göre de istatistiki olarak tüm ülkeler için anlamlıdır.

Tablo 3.4.: Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	0.1063884	0.0113686	9.36	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10'a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.5.'te ilk olarak parametre sabitlik testi sonucuna bakıldığında ki-kare değerinin istatistiki olarak anlamlı olduğu görülmektedir yani tüm ülkeler için $\Delta LGDP$ değişkeninin ΔLCT üzerinde farklı etkileri bulunmaktadır. OECD ülkeleri geneli için, ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,83 birim artırmaktadır. Ayrıca Model-2 için Wald Ki-kare sonucuna göre de istatistiki olarak tüm ülkeler için anlamlıdır.

Tablo 3.5.: Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.833537	0.3651008	10.50	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10'a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

3.4.4.1. Türkiye

Türkiye ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.6.’da, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.7.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,12 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %1,67 birim artırmaktadır.

Tablo 3.6.: Türkiye Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1247342	.0288017	4.33	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.7.: Türkiye Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	1.676498	.629883	2.66	0.008
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Tablo 3.4. Ve Tablo 3.5.’te verilen OECD ülkeleri genel ortalamasının rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları karşılaştırmasına göre; Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,02 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,16 birimlik fark ile etkisinin genel ortalamadan daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.2. Avustralya

Avustralya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.8.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.9.’da görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,08 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,48 birim artırmaktadır.

Tablo 3.8.: Avustralya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0842077	.0274115	3.07	0.002
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.9.: Avustralya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.485066	.9283898	3.75	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Avustralya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Avustralya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,04 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisinin olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -1,81 birimlik fark ile etkisinin Avustralya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.3. Avusturya

Avusturya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.10.’da, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.11.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,09 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,94 birim artırmaktadır.

Tablo 3.10.: Avusturya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0925588	.0212651	4.35	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.11.: Avusturya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.945776	.924455	5.35	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Avusturya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Avusturya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,03 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisinin olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -3,27 birimlik fark ile etkisinin Avusturya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.4. Belçika

Belçika ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.12.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.13.’te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,09 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %5,21 birim artırmaktadır.

Tablo 3.10.: Belçika Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0920426	.0200019	4.60	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.11.: Belçika Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	5.213909	.9237761	5.64	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Belçika’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Belçika’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,03 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisinin olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -3,54 birimlik fark ile etkisinin Belçika ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.5. Kanada

Kanada ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.14.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.15.’te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,13 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,70 birim artırmaktadır.

Tablo 3.12.: Kanada Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1311709	.0276498	4.74	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.13.: Kanada Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.708949	.784119	4.73	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Kanada’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Kanada’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye -0,01 birimlik fark ile daha negatif ve ıraksak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,03 birimlik fark ile etkisinin Kanada ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.6. İsviçre

İsviçre ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.16.’da, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.17.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,14 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,68 birim artırmaktadır.

Tablo 3.14.: İsviçre Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1471641	.0274712	5.36	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.15.: İsviçre Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.687649	.7102697	5.19	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile İsviçre’nin sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin İsviçre’ye göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye -0,02 birimlik fark ile daha negatif ve iraksak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,01 birimlik fark ile etkisinin İsviçre ülkesinden daha negatif ve iraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.7. Şili

Şili ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.18.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.19.’da görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,10 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,68 birim artırmaktadır.

Tablo 3.16.: Şili Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1071798	.0230239	4.66	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.17.: Şili Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.681018	.8843521	5.29	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Şili’nin sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Şili’ye göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,02 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkiye sahip olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -3,01 birimlik fark ile etkisinin Şili ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.8. Çek Cumhuriyeti

Çek Cumhuriyeti ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.20.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.21.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,16 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,01 birim artırmaktadır.

Tablo 3.18.: Çek Cumhuriyeti Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1670982	.029655	5.63	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.19.: Çek Cumhuriyeti Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.012426	.602056	5.00	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Çek Cumhuriyeti’nin sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Çek Cumhuriyeti’ne göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye -0,04 birimlik fark ile daha negatif ve ıraksak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -1,34 birimlik fark ile etkisinin Çek Cumhuriyeti ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.9.Almanya

Almanya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.22.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.23.’te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,08 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,55 birim artırmaktadır.

Tablo 3.20.: Almanya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0848053	.0226599	3.74	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3. 21.: Almanya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.548037	.9359034	4.86	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Almanya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Almanya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,04 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,88 birimlik fark ile etkisinin Almanya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.10. Danimarka

Danimarka ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.24.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.25.’te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,09 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,18 birim artırmaktadır.

Tablo 3. 22.: Danimarka Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0941764	.0249598	3.77	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3. 23: Danimarka Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.180429	.9203952	4.54	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Danimarka’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Danimarka’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,03 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,51 birimlik fark ile etkisinin Danimarka ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.11. İspanya

İspanya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.26.’da, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.27.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,08 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,91 birim artırmaktadır.

Tablo 3. 24.: İspanya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0850664	.025679	3.31	0.001
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3. 25.: İspanya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.909424	.932688	4.19	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile İspanya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin İspanya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,04 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,24 birimlik fark ile etkisinin İspanya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.12. Estonya

Estonya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.28.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.29.’da görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,12 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %2,29 birim artırmaktadır.

Tablo 3. 26.: Estonya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1203842	.0304387	3.95	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3. 27.: Estonya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	2.29523	.741478	3.10	0.002
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Estonya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Estonya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye etkisinin aynı ve yakalama olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -0,62 birimlik fark ile etkisinin Estonya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.13. Finlandiya

Finlandiya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.31.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.32.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,12 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %5,38 birim artırmaktadır.

Tablo 3. 28.: Finlandiya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1281562	.0189458	6.76	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3. 29: Finlandiya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	5.38204	.7517202	7.16	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Finlandiya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Finlandiya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye etkisinin aynı ve yakalama olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -3,71 birimlik fark ile etkisinin Finlandiya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.14. Fransa

Fransa ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.33.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.34.’te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,04 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %5,35 birim artırmaktadır.

Tablo 3. 30.: Fransa Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0449155	.0128257	3.50	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.31.: Fransa Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	5.348395	.8165734	6.55	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Fransa’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Fransa’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,08 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -3,68 birimlik fark ile etkisinin Fransa ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.15. Birleşik Krallık

Birleşik Krallık ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.35.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.36.’da görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,11 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,06 birim artırmaktadır.

Tablo 3. 32.: Birleşik Krallık Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.118392	.026081	4.54	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3. 33.: Birleşik Krallık Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.068287	.8428622	4.83	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Birleşik Krallık’ın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Birleşik Krallık’a göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,01 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisinin olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,39 birimlik fark ile etkisinin Birleşik Krallık ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.16. Yunanistan

Yunanistan ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.37.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.38.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,10 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,58 birim artırmaktadır.

Tablo 3. 34.: Yunanistan Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1054738	.0279024	3.78	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3. 35.: Yunanistan Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.584062	.8807331	4.07	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Yunanistan’ın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Yunanistan’a göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,02 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -1,91 birimlik fark ile etkisinin Yunanistan ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.17. Macaristan

Macaristan ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.39.’da, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.40.’ta görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,08 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,64 birim artırmaktadır.

Tablo 3.36.: Macaristan Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0799279	.0265107	3.01	0.003
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3. 37.: Macaristan Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.641247	.935354	3.89	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Macaristan’ın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Macaristan’a göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,04 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -1,97 birimlik fark ile etkisinin Macaristan ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.18. İrlanda

İrlanda ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.41.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.42.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,16 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %1,50 birim artırmaktadır.

Tablo 3.38.: İrlanda Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1658973	.0272417	6.09	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.39.: İrlanda Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	1.499016	.3968537	3.78	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile İrlanda’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin İrlanda’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye -0,04 birimlik fark ile daha negatif ve iraksak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye 0,17 birimlik fark ile etkisinin İrlanda ülkesinden daha pozitif ve yakınsak olduğu görülmektedir.

3.4.4.19. İzlanda

İzlanda ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.43.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.44.’te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,07 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,32 birim artırmaktadır.

Tablo 3.40.: İzlanda Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0693149	.0223189	3.11	0.002
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3. 41.: İzlanda Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.323908	.9326015	4.64	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile İzlanda’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin İzlanda’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,05 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,35 birimlik fark ile etkisinin İzlanda ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.20. İsrail

İsrail'in rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1'de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.45.'te, Model-2'de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.36.'da görülmektedir. Model-1'deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,12 birim artırmaktadır. Model-2'de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,27 birim artırmaktadır.

Tablo 3.42.: İsrail Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1285868	.0292519	4.40	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10'a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.43.: İsrail Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.271384	.7814916	4.19	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10'a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye ülkesinin sonuçları ile İsrail'in sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye ülkesinin İsrail'e göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye etkisinin ve yakalama olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -1,60 birimlik fark ile etkisinin İsrail'den daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.21. İtalya

İtalya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.47.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.48.’te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,07 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,78 birim artırmaktadır.

Tablo 3.44.: İtalya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0753386	.0255427	2.95	0.003
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.45.: İtalya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.783214	.9383891	4.03	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile İtalya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin İtalya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,05 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye - 2,11 birimlik fark ile etkisinin İtalya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.22. Japonya

Japonya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.49.’da, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.50.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,11 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,83 birim artırmaktadır.

Tablo 3.46.: Japonya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1142221	.022325	5.12	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.47: Japonya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.831987	.8538938	5.66	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Japonya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Japonya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,01 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisinin olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -3,16 birimlik fark ile etkisinin Japonya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.23. Güney Kore

Güney Kore ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.51.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.52.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,11 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %2,84 birim artırmaktadır.

Tablo 3.48.: Güney Kore Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1168882	.0301698	3.87	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.49.: Güney Kore Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	2.839241	.8049819	3.53	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Güney Kore’nin sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Güney Kore’ye göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,01 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisinin olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -1,17 birimlik fark ile etkisinin Güney Kore ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.24. Litvanya

Litvanya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.53.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.54.te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,11 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,53 birim artırmaktadır.

Tablo 3.50.: Litvanya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1151571	.0238238	4.83	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.51.: Litvanya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.533361	.8548052	5.30	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Litvanya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Litvanya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,01 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisinin olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,86 birimlik fark ile etkisinin Litvanya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.25. Lüksemburg

Lüksemburg ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.55.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.56.’da görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,11 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %1,15 birim artırmaktadır.

Tablo 3.52.: Lüksemburg Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1102055	.0267497	4.12	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.53.: Lüksemburg Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	1.1543	.6072108	1.90	0.057
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Lüksemburg’un sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Lüksemburg’a göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,01 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisinin olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye 0,52 birimlik fark ile etkisinin Lüksemburg ülkesinden daha pozitif ve yakınsak olduğu görülmektedir.

3.4.4.26. Letonya

Letonya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.57.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.58.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,14 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,34 birim artırmaktadır.

Tablo 3.54.: Letonya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1406123	.0242432	5.80	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.55.: Letonya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.346601	.7350716	5.91	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Letonya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Letonya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye -0,02 birimlik fark ile daha negatif ve ıraksak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,67 birimlik fark ile etkisinin Letonya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.27. Meksika

Meksika ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.59.’da, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.60.’da görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,12 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,95 birim artırmaktadır.

Tablo 3.56.: Meksika Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1195952	.0265935	4.50	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.57.: Meksika Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.956844	.837068	4.73	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Meksika’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Meksika’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye etkisinin aynı ve yakalama olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,28 birimlik fark ile etkisinin Meksika ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.28. Hollanda

Hollanda ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.61.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.62.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,09 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %5,34 birim artırmaktadır.

Tablo 3.58.: Hollanda Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0963703	.019618	4.91	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.59.: Hollanda Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	5.340543	.9112496	5.86	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Hollanda’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Hollanda’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,03 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -3,67 birimlik fark ile etkisinin Hollanda ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.29. Norveç

Norveç ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.63.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.64.’te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,02 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,84 birim artırmaktadır.

Tablo 3.60.: Norveç Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0274765	.0176063	1.56	0.119
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.61.: Norveç Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.845305	.7640219	5.03	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Norveç’in sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Norveç’e göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,08 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye - 2,17 birimlik fark ile etkisinin Norveç ülkesinden daha negatif ve iraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.30. Yeni Zelanda

Yeni Zelanda ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.65.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.66.’da görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,08 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,25 birim artırmaktadır.

Tablo 3.62.: Yeni Zelanda Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.08811	.0242719	3.63	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.63.: Yeni Zelanda Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.256511	.9313214	4.57	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Yeni Zelanda’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Yeni Zelanda’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,04 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,58 birimlik fark ile etkisinin Yeni Zelanda ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.31. Polonya

Polonya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.67.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.68.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,10 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %2,86 birim artırmaktadır.

Tablo 3.64.: Polonya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1040862	.0299529	3.47	0.001
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.65.: Polonya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	2.868062	.8551911	3.35	0.001
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Polonya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Polonya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,02 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -1,19 birimlik fark ile etkisinin Polonya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.32. Portekiz

Portekiz ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.69.’da, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.70.’te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,06 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,97 birim artırmaktadır.

Tablo 3.66.: Portekiz Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0611671	.0231818	2.64	0.008
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.67.: Portekiz Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.969471	.9233657	4.30	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Portekiz’in sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Portekiz’e göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,06 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,30 birimlik fark ile etkisinin Portekiz ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.33. Slovakya

Slovakya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.71.’de, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.72.’de görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,17 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %2,83 birim artırmaktadır.

Tablo 3.68.: Slovakya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1703486	.0300703	5.67	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.69.: Slovakya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	2.832615	.5780562	4.90	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Slovakya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Slovakya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye -0,05 birimlik fark ile daha negatif ve ıraksak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -1,16 birimlik fark ile etkisinin Slovakya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.34. Slovenya

Slovenya ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.73.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.74.’te görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,11 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,33 birim artırmaktadır.

Tablo 3.70.: Slovenya Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1190985	.0248014	4.80	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.71.: Slovenya Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.335889	.8398838	5.16	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile Slovenya’nın sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin Slovenya’ya göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,01 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,66 birimlik fark ile etkisinin Slovenya ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.35. İsveç

İsveç ülkesinin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1’de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.75.’te, Model-2’de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.76.’da görülmektedir. Model-1’deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,11 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,87 birim artırmaktadır.

Tablo 3.72.: İsveç Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.1185173	.0269576	4.40	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.73.: İsveç Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	3.872932	.840354	4.61	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10’a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye’nin sonuçları ile İsveç’in sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye’nin İsveç’e göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,01 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye - 2,20 birimlik fark ile etkisinin İsveç ülkesinden daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir.

3.4.4.36. Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri'nin rassal katsayılar regresyon analizi sonuçları, Model-1'de kurumlar vergisi gelirlerinin (ΔLCT) ekonomik büyüme ($\Delta LGDP$) üzerinde değişmeye etkisi Tablo 3.77.'de, Model-2'de ise ekonomik büyümenin ($\Delta LGDP$) kurumlar vergisi gelirleri (ΔLCT) üzerindeki değişmeye etkisi Tablo 3.78.'de görülmektedir. Model-1'deki sonuca göre, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,08 birim artırmaktadır. Model-2'de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %4,77 birim artırmaktadır.

Tablo 3.74.: Amerika Birleşik Devletleri Model-1 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

$\Delta LGDP$	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
ΔLCT	.0815367	.0213039	3.83	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 76.15 Olasılık: 0.0001 Wald Ki-kare = 87.57 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10'a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Tablo 3.75.: Amerika Birleşik Devletleri Model-2 Rassal Katsayılar Regresyon Sonucu

ΔLCT	Katsayı	Standart Hata	z istatistiği	Olasılık
$\Delta LGDP$	4.777711	.9380646	5.09	0.000
Parametre Sabitlik Testi (Ki-kare): 88.64 Olasılık: 0.0000 Wald Ki-kare = 110.25 Olasılık: 0.000 *%1 ve ***%10'a göre istatistiki anlamlılığı ifade etmektedir.				

Türkiye'nin sonuçları ile Amerika Birleşik Devletleri'nin sonuçları karşılaştırmasını inceleyecek olursak; Türkiye'nin Amerika Birleşik Devletleri'ne göre, Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,04 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi olduğu ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -3,11 birimlik fark ile etkisinin Amerika Birleşik Devletleri'nden daha negatif ve iraksak olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİ

Maliye politikası araçlarıyla devletler ekonomiye müdahale edebilmektedir. Bu müdahaleler belirli amaçlar dahilinde yapılmakta ve ekonomik, sosyal hayat üzerinde olumlu etkiler oluşturmaları beklenmektedir. Maliye politikasının en önemli amaçlarından birisi ekonomik büyümedir. Ekonomik büyüme uzun dönemli bir süreci içermesi nedeniyle maliye politikalarının yıllar içinde etkisini ölçebilmek için uzun dönemli bir politika sürecinin olması gerekir. Ekonomik büyüme ile devletler ekonomideki üretim çıktısının milli gelire olan etkisinin istikrar içinde artmasını ve ülkesinde yaşayan vatandaşların refah seviyelerinin yükseltilmesini amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için maliye politikasının en etkin araçlarından olan vergi politikası kullanılmaktadır. Vergi politikası ile devletler kamu harcamalarının finansmanını sağlamak yanı sıra ekonomik bazı kararları etkilemek için kullanılmaktadır. Bir sektörün canlandırılması ya da ekonomiye katkısının olumlu etkisinin büyük olduğu düşünülen alanlara muafiyet, istisna ve indirimler ile teşvik edilebilmektedir. Belirli bir malın tüketimin azalması içinde oran artırımı yaparak o malın talebini kısılabilmektedir. Vergi devletin, vatandaşlarından aldığı cebri bir gelir kaynağıdır. Devletler vergi türleri ile farklı kaynaklardan gelir elde etmektedir. Her bir vergi türünün yapısı ekonomiye etkisi farklılık göstermektedir. Kimisi tüketim üzerinden alınarak tüketim harcamalarını etkilemekte, kimisi gelir üzerinden alınarak kazançları etkilemektedir. Verginin etkinliği nedeniyle birçok ülkede geniş tabanı bulunmaktadır. Vergiler devletin her sektöre kolaylıkla müdahale edebileceği en etkin aracı konumundadır.

Vergilerin ekonomiye etkileri çok tartışılmış ve üzerine birçok araştırmalar yapılmıştır. Her bir vergi türü, yapısının ve etkisinin farklı olması nedeniyle, çalışmalarda çeşitlilik kazanmıştır. Literatürde vergilerin ekonomik büyümeye pozitif ve negatif yönde etkisi olduğunu ifade eden araştırmalar bulunmaktadır. Ayrıca vergi ve ekonomik büyüme arasında nedensellik ilişkisinin olmadığını ileri süren çalışmalar da bulunmaktadır. Analiz ve araştırmalarda, verginin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi ölçülmesi nedeniyle, en çok kullanılan ekonomik büyüme modeli olarak içsel büyüme modelleri ön plana çıkmıştır. Tüm vergiler gibi kurumlar vergisinin de ekonomik büyüme üzerine etkisi bulunmaktadır.

Yapılan çalışmalara bakıldığında kurumlar vergisinin ekonomiye etkisinin olumlu ve olumsuz olduğunu belirten analizler de bulunmaktadır. Analizlerde kullanılan modeller ve değişkenler nedeniyle farklı sonuçların çıkması doğaldır. Çalışmalarda kullanılan veriler ve zaman boyutları arasındaki anlamlılık ilişkisi de sonuçların farklı çıkmasına neden olabilmektedir. Her çalışmacının kendi çalışmasında tasarlamış olduğu modellerin farklılığı ya da çalışmasındaki amacına bağlı olarak veriler ve değişkenlerin kullanımı da farklılık göstermektedir. Vergilerde meydana gelen reformlarda analiz modellerinin ve sonuçlarının farklılaşmasına neden olabilmektedir. Bu tür nedenlerden kaynaklı olarak sonuçlar farklı çıkabilmektedir. Bu çalışmada gerek reformlardan kaynaklı veri değişkenlerinin gerekse verilerin birbiriyle olan anlamlılığı test edilmiştir. Uygulanacak olan ekonometrik analiz yöntemi de bu testler dikkate alınarak yapılmıştır. Yapılan testler neticesinde sonuçlar anlamlı çıkmıştır.

Kurumlar vergisi hem yeni bir vergi türü olması nedeniyle hem de küreselleşmenin etkisi ve artan vergi rekabetleri ile birçok defa reforma uğramıştır. Bu reformlar neticesinde yapısı gelişmiş ve birçok ülkenin kanuni vergi oranlarında düşüşler yapılmıştır. Bu düşüşler genel olarak 2000’li yıllarından başından itibaren başladığı görülmektedir. Bazı ülkeler oranlarını kademeli olarak düşürürken bazıları ise büyük bir reform paketiyle birlikte büyük indirimler yapmıştır. Kurumlar vergisi birçok sektörü etkileyebilmektedir. Özellikle küreselleşmenin etkisiyle birlikte uluslararası büyüklükte bulunan birçok firmalar bulunmaktadır. Bu firmaların ülkelere yapacakları yatırımlar ile o ülkeye katma değer sağlamak ve gelişimlerine katkı sağlayabilmektedir. Bunun yanı sıra yabancı yatırımları ülkelere girişini sağlamak için yapılacak bazı büyük teşviklerde ülke içindeki yatırımcıları da etkilemesi nedeniyle ekonomide olumsuz etki oluşturabilir. Bu nedenle kurumlar vergisi oranı belirlenirken ekonominin iç dinamikleri ile yabancı sermayenin girişinin dengesi iyi belirlenmesi gerekir.

Yapılan bu çalışmada kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı bazı ülkelerde artmakta bazı ülkelerde ise azalmaktadır. Bu durum her ekonominin kendi yapısı, kurumsallaşma gayreti ve reformlarla beraber vergi oranlarının azalması ile ilgili olduğundan farklılık gösterebilmektedir. Kanuni vergi oranlarının düşürülmesi bazı ülkelerde toplam vergi gelirleri içindeki payı arttığını bazı ülkelerde ise azaldığını göstermektedir. Örneğin; Almanya, Yeni Zelanda ve Türkiye’de vergi oranları azalmasına rağmen toplam vergi gelirleri içindeki payının artmış olduğu görülmektedir.

Hollanda, Polonya ve Fransa’da ise bunun tam tersi olarak oranın düşürülmesi toplam vergi gelirleri içindeki payının azaldığı görülmektedir.

Çalışmanın amacı kapsamında konu özele indirilerek, kurumlar vergisi geliri ile mali ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla panel veri analizi yapılmıştır. Analiz, 36 OECD üye ülkesinin verilerini içermekte ve 2002-2016 dönemleri arasını kapsamaktadır. Analizde iki değişken kullanılmıştır. Bunlar; kurumlar vergisi gelirleri ile ekonomik büyüme verileri ifade eden reel GSYİH olarak seçilmiştir. Bu iki değişkende bağımlı değişken olarak belirlenerek iki ayrı model sonucu ele edilmiştir. Analiz sonucunda Model-1’de, kurumlar vergisi gelirlerinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye etkisi araştırılmış, Model-2’de ise ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye etkisi araştırılmıştır.

Bu çalışmada üç aşamalı veri analiz süreci izlenmiştir. İlk önce panel veride bulunan kesit birimleri arasında yatay kesit bağımlılığının olup olmadığı incelenmiştir. Yatay kesit bağımlılığı test sonuçları neticesinde yatay kesit bağımlılık testleri anlamlı çıkmıştır. Yani değişkenlerde yatay kesit bağımlılığı bulunduğu gözlenmiştir. Bu nedenle II. nesil birim kök testinden biri olan (Pesaran, 2007) birim kök testi uygulanmıştır.

Daha sonra, değişkenlerin hepsinde yatay kesit bağımlılığı olduğundan Pesaran (2007) tarafından geliştirilen ikinci nesil birim kök testlerinden olan CIPS nedensellik testi kullanılarak değişkenlerin durağanlık düzeyleri belirlenmiştir. Test sonucunda, değişkenlerin tamamı birinci farkında durağan olarak çıkmıştır. Modellerdeki katsayıların ülkeden ülkeye farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş, farklılaşma sonuçlarından elde edilen fark değerleri kullanılarak (Swamy, 1970) rassal katsayılar regresyonu analizi ile değişkenler arasındaki ilişkiler tespit edilmiştir. Modellerden sabit terim çıkarılmıştır. Çıkan sonuçlara göre;

Model 1 Bağımlı değişken LGDP yani ekonomik büyüme

Model 2 Bağımlı değişken LCT yani kurumlar vergisi’dir.

İki modelde de, parametre sabitlik testi sonucuna bakıldığında ki-kare değerinin istatistiki olarak anlamlı olduğu görülmekte ve Wald Ki-kare sonucuna göre de istatistiki olarak tüm ülkeler için anlamlı çıkmıştır.

Analizde çıkan sonuçlara göre, 36 OECD üye ülkesinin verilerini ayrı ayrı incelenmiş ve Türkiye ile diğer 35 OECD ülkelerinin karşılaştırması yapılmıştır. Bu çalışmada yapılan panel veri analizi sonucunda kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerinde pozitif yönlü etkisinin olduğu görülmektedir. OECD ülkelerinin genel ortalamasının rassal katsayılar regresyon analizi sonuçlarına göre; Model-1’de, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,10 birim artırmaktadır. Model-2’de ise, ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %3,83 birim artırmaktadır.

Türkiye sonuçlarına göre Model-1’de, kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelecek %1 puan oranındaki artışın ekonomik büyüme üzerindeki değişmeyi yüzde 0,12 birim artırmaktadır. Model-2’de ise ekonomik büyümede meydana gelen %1 puan oranındaki artışın kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeyi %1,67 birim artırmaktadır. Türkiye’nin sonuçları OECD ülkeleri genel ortalamasının sonuçları karşılaştırmasına göre; Model-1 için kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerindeki değişmeye 0,02 birimlik fark ile daha pozitif ve yakınsak etkisi ve Model-2 içinde ekonomik büyümenin kurumlar vergisi gelirleri üzerindeki değişmeye -2,16 birimlik fark ile etkisinin genel ortalamadan daha negatif ve ıraksak olduğu görülmektedir. Türkiye sonuçlarını incelediğimizde Model-1’e göre kurumlar vergisi gelirlerinde meydana gelen %1’lik değişimin ekonomik büyümede meydana gelen yüzde 0,12 birimlik artış pozitif olmasına rağmen düşük bir oranda gerçekleşmiştir. Bunun nedeni, Türkiye’de doğrudan yabancı sermaye yatırımları yani dış yatırımların az olması ve AR-GE faaliyetlerinin yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. TÜİK verilerine göre Türkiye’de 2016 yılında AR-GE harcamalarının GSYİH içindeki payı yüzde 0,94 olarak gerçekleşmiştir. Oysaki gelişmiş ülkelerde bu oran yüzde 2,5-3 düzeylerinde gerçekleşmektedir. AR-GE faaliyetlerinin ekonomik büyüme üzerinde önemini inceleyen birçok çalışmalar yapılmıştır. Çalışmaların büyük çoğunluğunda AR-GE faaliyetlerinin ekonomik büyümeye olumlu etkisinin olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle AR-GE harcamalarında meydana gelen artış ekonomik büyümeyi olumlu etkilediği gibi kurumlar vergisinin önemini de daha da artıracaktır. 5520 sayılı KVK(Kurumlar Vergisi Kanunu)’nun 10. Madde birinci fıkrası a bendinde AR-GE indirimine değinilmiştir. Bu madde kapsamında AR-GE indirimleri 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin

Desteklenmesi Hakkında Kanun'un, 3. ve 3/A maddelerine göre kurum kazancının olması halinde indirilebilecek giderler arasında AR-GE harcamaları %100'üne kadar indirim konusu yapılabilir. Ancak bu indirim safi kurum kazancından indirilmektedir. Kurumlar, kazancından veya sermayesinden fazla AR-GE faaliyeti yapamayacaklarından ya da yapmış oldukları AR-GE harcamalarını maksimum safi kurum kazancı kadar indirebildikleri için AR-GE faaliyetlerine ağırlık verememektedirler. Bu nedenle AR-GE indirim teşviki yetersiz kalmaktadır. Oysa ki AR-GE harcamalarını matrahtan indirim suretiyle yapılması hem AR-GE faaliyetlerinin artmasını sağlayacak hem de ekonomik büyümeye olumlu etkisi olacaktır. Matrahtan indirilecek AR-GE harcamaları oranının ekonomi boyutu ve vergisel yönelimlere göre optimal bir oran belirlenmelidir. AR-GE harcamalarının matrahtan indirilmesi yabancı/dış yatırımcıyı da cezbedecek ve ülkeye doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının artmasını sağlayacaktır. Doğrudan yabancı sermaye yatırımları yani dış yatırımları etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Ülkedeki, üretim yatırım ve üretim maliyetleri, ucuz işgücü, hammaddeye ulaşım ve nakliye maliyetleri, kar maksimizasyonu, vergi ve yasal mevzuat farklılıkları, enflasyonist ekonomik durum, faiz oranları, ekonomik güven endeksi, ölçek ekonomisi vb. durumlardan kaynaklı olarak doğrudan yabancı sermaye yatırımları değişkenlik göstermektedir. Türkiye'de de bu faktörlerin göz önünde bulundurularak yabancı sermaye yatırımcılarının ülkeye yatırım yapmalarının sağlanması gerekmektedir. Ancak her ülkenin kendine özgü ekonomik yapısı bulunduğundan yabancı sermaye yatırımcılarına verilen teşviklerin ülke içindeki sermaye yatırımcılarını olumsuz etkilemeyeceği şekilde uygun bir yapının geliştirilmesi gerekmektedir. Model-2'deki sonuçları incelediğimizde, ekonomik büyümede meydana gelen %1'lik değişimin kurumlar vergisi gelirlerini mali büyümeyi %1,67 artırdığı görülmektedir. Ancak bu verinin OECD genel ortalamasının çok aşağısında kalmaktadır. Mali büyümenin az artmasının nedenleri ülke içinde kurumsallaşmanın tam anlamıyla gelişmemiş olmasından dolayı şirket, kurum sayılarının yetersizliği ve mevcut mükellef kurumların içinde de kurumsallaşmasını tamamlayamayan şirketlerin sayısının fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bir diğer nedenlerden birisi ise, 2012 yılında yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun uygulamaya girmesine rağmen 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile çelişkili olduğu alanların bulunması ve iki kanun arasında bağdaşmazlıklar nedeniyle 6102 sayılı TTK'nın kadük olarak kalmasından kaynaklanmaktadır. Uzun

süredir değişmesi beklenen VUK'nun yenilenerek ve TTK ile bağdaşmayan konuların giderilmesi gerekmektedir.

Analiz sonuçlarına göre 36 OECD ülkesinin hepsi için sonuçlar anlamlı ve pozitif yönde etkili olarak çıkmıştır. Kurumlar vergisi gelirlerinin ekonomik büyümeye etkisi, ekonomik büyümenin kurumlar vergisi üzerindeki değişmeye etkisine kıyasla düşük daha düşük bir etki yapmıştır. Buda ekonominin doğal sonucu olarak görülmektedir.

Analiz sonucu, kurumlar vergisinin ekonomik büyüme üzerinde pozitif bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

Vergilerin ekonomi üzerindeki etkisine dair bir araştırmalar yapılmış ve yapılmakta olup bu etkiyi somut verilerle ortaya koyabilmek için ekonometri ilminden faydalanılmaktadır. Her vergi türünün yapıları nedeniyle ekonomi üzerinde farklı etkiler oluşturması nedeniyle spesifik olarak her bir vergi türü için çalışmaların yapılması gerekmektedir. Yapılan her çalışma literatüre bir katkı sağlayacağından dolayı araştırmalar ve analizler her geçen gün vergilerin ekonomi üzerindeki etki boyutlarının daha spesifik incelenmesini sağlamaktadır. Her vergi türünün spesifik olarak incelenmesi gerekmekte ve ekonominin bir bütün olduğu göz önünde bulundurularak vergiler arası ilişki ve ekonomik büyümeye etkileri farklı çalışmaların bütünleştirilmesi ya da farklı çalışmalar üzerinden ortak bir çalışma oluşturarak etkileri tespit edilebilir.

Kurumlar vergisi özelinde yapılan çalışmalar diğer vergi türlerine nazaran daha sınırlıdır. Bu nedenle kurumlar vergisi üzerine, oran-gelir, oran-gelir-ekonomik büyüme, istisna ve teşviklerin ekonomik büyümeye etkisi, yatırım-sermaye ve vergi gelir-oranı ilişkisi ve ekonomik büyümeye etkisi, AR-GE indirimi gelir-oran ilişkisi ve ekonomik büyümeye etkisi, dış yatırımlar-yurtiçi piyasa ekonomi dinamikleri arasındaki denge ve ekonomik büyüme ilişkisi, kurumlar vergisi ve gelir dağılımında adalet ilişkisi, sermayenin vergilendirilmesi ve ekonomik etkileri, vergi rekabeti kapsamında kurumlar vergisinin ekonomik büyümeye etkileri gibi konular da araştırma konusu yapılarak literatür genişletilmeli ve etkileri incelenmelidir.

Yapılacak olan her çalışma bilime, bir binanın inşası gibi ya da bir insanın doğumundan çocukluk ve yetişkinlik dönemlerine gelene kadar ki gelişimi ve aldığı eğitimi gibi katkı sağlayacaktır. Bu katkılar neticesinde yapılacak olan çalışmalar daha

da spesifik olarak ele alınabilecek ve bulgular gerçeğe en yakın sonuçları verebilecektir. Yapılacak olan her çalışma vergide adalet ilkesinin etkinliğini artıracaktır.

KAYNAKÇA

- 5018 Sayılı Kamu Malî Yönetimi Ve Kontrol Kanunu. (2003, 12 24). *Mevzuat Bilgi Sistemi*. www.mevzuat.gov.tr:https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf adresinden alındı
- Abaç, S. (1974). *Kurumlar Vergisi Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: Tifset.
- Akçagüngüz, E. (2010). Kamu Tercihi Teorisi ve Türkiye Üzerine Olan Etkisi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(2), 29-35.
- Akdoğan, A. (1989). *Kamu Maliyesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayın No: 135.
- Aktan, C. (2000). <http://www.canaktan.org>. Temmuz 14, 2019 tarihinde canaktanweb: http://www.canaktan.org/ekonomi/anayasal_iktisat/kamu-tercihi.htm adresinden alındı
- , (tarih yok). www.canaktan.org. <http://www.canaktan.org/ekonomi/iktisat-okullari/okullar/merkantilizm-fizyo.htm> adresinden alındı
- Albrecht, W. (1986). *Economics*. Prentice Hall.
- Arasıl, Ö. (1989). *Maliye Politikası Aracı Olarak Kamu Harcamalarının Türkiye'de Uygulanan İstikrar Politikalarına Entegrasyonu*. İzmir: Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Arıkan, Z., & Bahçe, A. (2011). OECD ve AB Üyesi Ülkelerde Vergi Sistemlerinin Stratejik Tasarımı: Karşılaştırmalı Ülke Analizi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 61(1), 27-80.
- Arnold, J. (2008). *Do Tax Structures Affect Aggregate Economic Growth? Emprical Evidence from A Panel of OECD Countries*. OECD Economics Department Working Papers No. 643. doi:<https://dx.doi.org/10.1787/236001777843>
- Ataç, B. (1981). *Kuramda ve Türkiye'de İstikrar Politikası Açısından Parasal ve Mali İşlemler*. Eskişehir: Eskişehir İktisadi ve Tıccari İlimler Akademisi.
- , (2006). *Maliye Politikası Gelişimi, Amaçları, Araçları ve Uygulama Sorunları* (7. Baskı b.). Eskişehir: ETAM A.Ş. Matbaa Tesisleri.
- Baltagi, B. (2013). *Econometric analysis of panel data*. West Sussex, United Kingdom: John Wiley & Sons Ltd.

- Baltagi, B., Feng, Q., & Kao, C. (2012). A lagrange multiplier test for cross-sectional dependence in a fixed effects panel data model. *Journal Econometrics*, 170(1), 164-177.
- Barro, R. (1991). Economic Growth in a Cross Section of Countries. *The Quarterly Journal of*, 106(2), 407-443.
- (1996). Institutions and Growth: An Introductory Essay. *Journal of Economic Growth*(1), 145-148.
- Başol, K. (1984). *Demografi*. İzmir: Mass Matbaacılık.
- Bilici, N. (2005). *Vergi Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bilici, N., & Gerçek, A. (2015). *Özel Vergi Hukuku - I* (4. Baskı b., Cilt 1). (D. Gökbel, Dü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Breusch, T., & Pagan, A. (1980). The Lagrange Multiplier Test and Its Applications to Model Specification in Econometrics. *The Review of Economic Studies*, 47(1), 239-253.
- Buchanan, J. (1975). *The Limits of Liberty Between Anarchy and Leviathan*. University of Chicago Press.
- (1989). *The Public Choice Perspective in Essays of the Political Economy*. (J. Buchanan, & R. Tollison, Dü) Honolulu: University of Hawaii Press.
- Burkhead, J. (1956). *Government Budgeting*. New York: John Wiley and Sons.
- Büyükçulcu, U. (2006). Kurumlar Vergisinin Şirketlerdeki Vergi Yüğü Üzerine Bir Değerlendirme Isparta Örneği(Yüksek Lisans Tezi). *Kurumlar Vergisinin Şirketlerdeki Vergi Yüğü Üzerine Bir Değerlendirme Isparta Örneği*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı.
- Ceylan, R. (2010). Yakınsama Hipotezi: Teorik Tartışmalar. *Sosyo Ekonomi*, 47-60.
- Chelliah, R. (1960). *Fiscal Policy in Underdeveloped Countries*. London: Allen and Urwin Ltd.
- Colonical America*. (tarih yok). Temmuz 27, 2019 tarihinde <https://www.landofthebrave.info/>: <https://www.landofthebrave.info/boston-tea-party-facts.htm> adresinden alındı

- Cornwall, K. (1979). *A Guide to Post-Keynesian Economics*. (A. S. Eichner, Dü.) New York: Macro Dynamics.
- Çakır, T., Moğol, T., Ataç, E., Heper, F., Dönmez, R., Ataç, B., & Varcan, N. (2009). *Kamu Maliyesi* (4. Baskı b.). (Varcan Nezih, & T. Çakır, Dü) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Çelikkaya, A., Saruç, N., Savaşan, F., Güran, M., & Sağbaş, İ. (2013). *Vergi Teorisi*. (İ. Sağbaş, Dü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Çevik, S., & Oh, C.-G. (2013). Tax Structure and Economic Growth: A Panel Data from OECD Countries. *Regional Industry Review*, 36(1), 31-54.
- Demir, M., & Sever, E. (2017). Vergi Gelirleri Ekonomik Büyüme İlişkisi: OECD Ülkelerine İlişkin Panel Veri Analizi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 51-66.
- Devrim, F. (1983). *Maliye Politikası*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayınları No:4.
- Dicle, A. (1973). *Kamu Yönetiminde Planlama-Programlama-Bütçeleme Sistemi*. Ankara.
- Dikmen, O. (1958). *Maliye Dersleri*. İstanbul: sermet Matbaası.
- Durkaya, M., & Ceylan, S. (2006). Vergi Gelirleri ve Ekonomik Büyüme. *Maliye Dergisi*(150), 79-89.
- Duverger, M. (1957). *Institutions Financières*. Paris: Presses Universitaires de France.
- , (1974). *Finance Publiques*. Paris: Press Universitaire de France.
- Dülger, C., Moğol, T., Çakır, T., Yereli, A., & Çetinkaya, Ö. (2014). *Devlet Bütçesi*. (T. Moğol, Dü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Easterly, W., & Rebelo, S. (1993). Fiscal Policy and Economic Growth: An Empirical Investigation. *Journal of Monetary Economics*, 32(3), 417-458.
- Eckstein, O. (1974). *public Finance*. New Jersey: Prentice Hall.
<https://archive.org/details/publicfinance00ecks> adresinden alındı
- Edizdoğan, N. (1989). *Kamu Maliyesi II*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı.

- , (1991). *Kamu Maliyesi (Kamu Gelirleri ve Vergi Teorisi)*. Bursa: Öner OFset & Tipo Tesisleri.
- Edizdoğan, N., & Çelikkaya, A. (2012). *Vergilerin Ekonomik Analizi*. Bursa: Dora Basım Yayım.
- Edizdoğan, N., & Özker, N. (2003). *Türk Vergi Sistemi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Eker, A., Altay, A., & Sakal, M. (2002). *Maliye Politikası Teori, İlkeler ve Yöntemler*. İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Engen, E., & Skinner, J. (1996). Taxation and Economic Growth. *National tax Journal*, 49(4), 617-642.
- Ergin, F. (1972). *Para Siyaseti*. İstanbul: Sermet Matbaası.
- Erginay, A. (1957). *Mukayeseli Bütçe*. Ankara: Ajans Türk Matbaası.
- Ergül, Y. T. (2012). Maliye Politikası 1 Ders Notları. Eskişehir.
- Ersoy, A. (1986). *İktisadi Düşünceler Tarihi*. İzmir: Akyol Matbaacılık.
- F.Muth, J. (1961, Temmuz). Rational Expectations and the Theory of Price Movements. *Econometrica*, 29, 315-355.
- Feldtein, M. (Yaz/1981). The Retreat From Keynesian Economics. *The Public Interest*(64), 92-105.
- Friedman, M. (1970). A Theoretical Framework for Monetary Analysis. *The Journal of Political Economy*, 78(2), 193-238.
- , (1977). Nobel Lecture: Inflation and Unemployment. *Journal of Political Economy*, 85(3), 451-472.
- Galbraith, J. (1978). On Post-Keynesian Economics. *The journal of Post Keynesian Economics*, 1(1), 8-11.
- Gober, J., & Burns, J. (1997). The Relationship Between Tax Structures and Economic Indicators. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 1-24.
- Göçer, İ., Mercan, M., Bult, Ş., & Dam, M. (2010). Ekonomik Büyüme İle Vergi Gelirleri Arasındaki İlişki: Sınır Testi Yaklaşımı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 97-110.

- Gray, G., Holtz-Eakin, D., & Smith, C. (2012). Macroeconomic Impacts of Corporate Tax Reform. Ağustos 2019 tarihinde <https://www.americanactionforum.org/wp-content/uploads/sites/default/files/Corporate%20Tax%209-26-12%20Final.pdf> adresinden alındı
- Haldun, İ. (2015). *Mukaddime* (Cilt 1). (İ. İzci, Dü., & A. Tekin, Çev.) İstanbul: İlgi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Han, E., & Kaya, E. (2004). *İktisadi Kalkınma ve Büyüme* (1. Baskı b.). (E. Kutlu, Dü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Hill, P. (1999). Public Choice: A Review. *Faith&Economics*, 34, 1-10.
- İnce, M. (1976). *Devlet Borçlanması (Kamu Kredisi)*. Ankara: A.İ.T.İ.A. Yayını.
- Kalkınma Bakanlığı. (1993). *Türkiye’de Kurumlar Vergisi Uygulamasının Firma Davranışları Üzerindeki Etkisi (Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanlık Tezi)*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı. www3.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/3131/kurumlar.pdf adresinden alındı
- Kargı, V., & Özügür, H. (2007). Türkiye’de Küresellesmenin Vergi Politikaları Üzerine Etkileri: 1980-2005 Dönemi. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(1), 275-289.
- Kaynak, M. (2011). *Büyüme Teorileri Giriş* (2. Baskı b.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kenanoğlu, M. (2013). Vergi. *İslam Ansiklopedisi* (Cilt 43, s. 52-48). içinde Türkiye Diyanet Vakfı. <https://islamansiklopedisi.org.tr:https://islamansiklopedisi.org.tr/vergi> adresinden alındı
- Keynes, J. (2010). *İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi (The General Theory of Employment, Interest and Money)* (Gözden Geçirilmiş İkinci Basım b.). (U. S. AKALIN, Çev.) İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- King, R., & Rebelo, S. (1990). Public Policy and Economic Growth: Developing Neoclassical Implications. *Journal of Political Economy*, 98(5, part 2), 126-150.
- Kırca, M. (2017). *Türkiye’de Turzimin Seçilmiş Makroiktisadi Değişkenlerle İlişkilerinin Ekonometrik Analizi (Doktora Tezi)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kızılboğa, R. (2012). Kamu Tercihi ve Anaysal İktisat Teorilerinin Değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 2(1), 91-109.
- Kızılot, Ş. (1990). *Kurumlar Vergisi Kanunu ve Uygulaması*. Ankara: Savaş Yayınları.
- Koester, R., & Kormendi, R. (1989). Taxation, Aggregate Activity and Economic Growth: Cross-Country Evidence on Some Supply-Side Hypotheses. *Economic Inquiry*, 27(3), 3667-386.
- Korkmaz, E. (1980). *Maliye Enstitüsü Konferansları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, Yayın No:470.
- Kregel, J. (1978, Eylül,Ekim). Post-Keynesian Theory: Income Distribution. *Challenge*, 21(4), 37-43.
- Kuş, K. (2008). *Vergi Rekabeti - Vergi Cenneti İlişkisi: Maliye Politikası Üzerine Etkisi(Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Müdürlüğü.
- Lee, Y., & Gordon, R. (2005). Tax Structure and Economic Growth. *Journal of Public Economics*, 1027-1043.
- Leonall C.Andersen, K. M. (1970). A Monetarist Model for Economie Stabilization. *Federal Reserve Bank of St. Louis Review*, 3.
- Lucas, R. (1988). On the Mechanics of Economic Development. *Journal of Monetary Economics*(22 (July)), 3-42.
- Lucas, R. E. (1972, Nisan). Expectations and the Neutrality of Money. *Journal of Economic Theory*, 4(2), 103-124.
- (1975, Aralık). An Equilibrium Model of the Business Cycle. *Journal of Political Economy*, 83(6), 1113-1144.
- Mamatzakis, E. (2005). The Dynamic Responses of Growth To Tax Structure for Greece. *Applied Economics Letters*, 12(3), 177-180.
- Mangır, F., & Ertuğrul, H. (2012, Ocak-Haziran). Vergi Yüğü ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: 1988-2011 Türkiye Örneği. *Maliye Dergisi*(162), 256-265.

- Marsden, K. (1983). Links between Taxes and Economic Growth: Some Empirical Evidence on Some Supply Side Hypothesis. *World Bank Staff Working Papers*(No: 605).
- Miller, R. (1988). *Economics Today*. New York: Harper and Row.
- Moğol, T. (2011). Kamu Ekonomisi Ders Notları. Eskişehir.
- Mucuk, M., & Alptekin, V. (2008). Türkiye'de Vergi ve ekonomik Büyüme İlişkisi: VAR Analizi (1975-2006). *Maliye Dergisi*, 159-174.
- Mueller, D. M. (1976, Haziran). Public Choice: A Survey. *Journal of Economic Literature*, 14(2), 395-433.
- Musgrave, R., & Musgrave, P. (1989). *Public Finance in Theory and Practice* (5. Baskı b.). Singapore: McGraw-Hill.
- Nadaroğlu, H. (2000). *Kamu Maliyesi Teorisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- National Economic Consulting. (2010). Corporate Taxes and Economic Growth. Ağustos 2019 tarihinde http://www.techceocouncil.org/clientuploads/reports/Corporate_taxes_and_Economic_Growth_FEB.pdf adresinden alındı
- Neumark, F. (1951). *Maliyeye Dair Tetkikler*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.
- OECD. (2019). OECD: <http://www.oecd.org/about/> adresinden alındı
- , (2019). *Corporate Tax Statistics First Edition*. OECD. <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/corporate-tax-statistics-database-first-edition.pdf> adresinden alındı
- , (2019). *OECD Tax Database Part II: Taxation of Corporate and Capital Income*.
- , (2019). *OECD.Data*. OECD.Data: <https://data.oecd.org/tax/tax-on-corporate-profits.htm#indicator-chart> adresinden alındı
- , (2019). *OECD.Stat*. OECD.Stat: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REVTUR#> adresinden alındı
- , (2018). *Revenue Statistics 2018*. Paris: OECD Publishing. doi:https://doi.org/10.1787/rev_stats-2018-en

- , (2019). *Tax Policy Reforms 2019*. OECD. doi:<https://doi.org/10.1787/da56c295-en>
- Önder, İ., Pınar, A., Bağdadioğlu, N., Gümüş, E., & Ergül, Y. (2016). *Maliye Politikası-1* (1 b.). (A. TARAKTAŞ, Dü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Özbilen, Ş. (2010). *Maliye Politikası*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Paksoy, S., & Bakan, S. (2010-Bahar). Türkiye'de Uygulanan Vergi Politikaları ve Ekonomik Büyüme Üzerine etkileri: (1980 Sonrası). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 150-170.
- Parasız, İ. (1985). Monetarist - Keynesgil Tartışması. *Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(1).
- Pesaran, M. (2004). General Diagnostic Tests for Cross Section Dependence in Panels. *Cambridge Working Papers in Economics*, 1-39. doi:<https://doi.org/10.17863/CAM.5113>
- , (2007). A Simple Panel Unit Root Test In The Presence Of Cross-Section Dependence. *Journal Of Applied Econometrics*(22), 265-312.
- Pınar, A. (2012). *Maliye Politikası Teori ve Uygulama* (5. Bası b.). Ankara: Turhan Kİtabevi.
- Pınar, A., Önder, İ., & Gümüş, E. (2016). *Maliye Politikası-II* (1.Baskı b.). (A. Taraktaş, Dü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Roberts, P. (1984). *Supply-Side Revolution: An Insider's Account of Policymaking in Washington*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Romer, P. (1986). Increasing Returns and Long-Run Growth. *Journal of Political Economy*(94 October), 1002-1037.
- Rudiger Dornbusch, S. F. (1998). *Makroekonomi*. (S. Ak, M. Fisunoğlu, E. Yıldırım, & R. Yıldırım, Çev.) McGraw-Hill – Akademi.
- Samuelson, P., & Nordhaus, W. (2009, 08 04). *Economics*, The McGraw Hill Book Companies. 491-492. New York, New York, USA.

<https://www.barnesandnoble.com/w/economics-paul-a-samuelson/1100030236>
adresinden alındı

- Sarıçimen, G. (2017). *Türkiye'de Kurumlar Vergisinin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisine İlişkin Ampirik Bir Çalışma (Yüksek Lisans Tezi)*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Savacı, S., & Karşıyakalı, B. (2016). Ülkeler Arası Gelir Yakınsaması Analizi: AB Ülkeleri ve Türkiye. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*(33), 237-257.
- Savaş, V. (1984). *Kalkınma Ekonomisi* (4. Baskı b.). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Saygılıoğlu, N., Ulusoy, A., Yılmaz, B., Tosunoğlu, Ş., & Bilge, S. (2012). *Devlet Borçları* (1. Baskı b.). (F. Tekin, & Ş. Tosunoğlu, Dü) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Siverekli Demircan, E. (2003). Vergilendirmenin Ekonomik Büyüme ve Kalkınmaya Etkisi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(21), 97-116.
- Skogland, K. (Yöneten). (2015). *Sons of Liberty* [Sinema Filmi].
- Solow, R. (1956). A Contribution to the Theory of Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 70(1), 65-94. doi:<https://doi.org/10.2307/1884513>
- Stiglitz, J. (1994). *Kamu Ekonomisi* (2. Baskı b.). (Ö. Batırel, Dü.) İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.
- (2000). *Economics Of The Public Sector* (Third Edition b.). New York: W.W. Norton & Company.
- Sümen, A. (2014, Nisan). *Değişen Kamu Mali Yönetimi Çerçevesinde Performans Denetiminin Savunma Sanayii Destekleme Fonu'na Uygulanabilirliği*. www.malihizmetler.org.tr: <http://www.malihizmetler.org.tr> adresinden alındı
- Swamy, P. (1970). Efficient Inference in a Random Coefficient Regression Model. *Journal The Econometric Society*, 38(2), 311-323.
- Şenatalar, B., Kirmanoğlu, H., & Şener, O. (2010). *Kamu Ekonomisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Tanzi, V. (1991). *Public Finance in Developing Countries*. Edward Elgar.

- Tekeoğlu, M. (1987). Çağdaş İktisadi Düşünce de Yol Ayrımları. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(1), 101-120.
- Temiz, D. (2008). Türkiye'de Vergi Gelirleri ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: 1960-2006 Dönemi. 2. *Ulusal İktisat Kongresi, DEÜ İİBF İktisat Bölümü*. İzmir.
- Thomas J. Sargent, N. W. (1976, Nisan). Rational Expectations and the Theory of Economic Policy. *Journal of Monetary Economics*, 2(2), 169-183.
- Topal, M. (2017, Temmuz). Vergi Yapısının Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: OECD Ülkelerinden Ampirik Bir Kanıt. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 183-206.
- Tosunoğlu, Ş., Moğol, T., Çakır, T., Dülger, C., Arslan, M., & Taraktaş, A. (Nisan 2014). *Kamu Maliyesi* (3. Baskı b.). (Ş. Tosunoğlu, & Y. Ergül, Dü) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset tesisleri.
- Turhan, S. (1998). *Vergi Teorisi ve Politikası*. İstanbul: Filiz Yayınları.
- Türk, İ. (1992). *Kamu Maliyesi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- (1997). *Maliye Politikası Amaçlar-Araçlar ve Çağdaş Bütçe Teorileri* (11 b.). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Ulutan, B. (1978). *İktisadi Doktrinler Tarihi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Umutlu, G., Alizadeh, N., & Erkilic, A. (2011). Maliye Politikası Araçlarından Borçlanma ve Vergilerin Ekonomik Büyümeye Etkileri. *Uludağ Journal of Economy and Society (Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi)*, 30(1), 75-93.
- Uysal, D., & Mucuk, M. (2003, Ocak). Crowding-Out (Dışlama) Etkisi: Türkiye Örneği (1975-2000). *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(5), 158-171.
- Uysal, D., Özer, H., & Mucuk, M. (2009). Dış Borçlanma ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği (1965-2007). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(4), 161-178.
- Veronika, B., & Lenka, J. (2012). Taxation of Corporations and their Impact on Economic Growth: The Case of EU Countries. *Journal of Competitiveness*, 4(4), 96-208.

- Vural, İ. (Ocak-Haziran 2010). Uygulamada Düz Oranlı Gelir Vergilerinin Ekonomik Etkileri. *Maliye Dergisi*(158), 179-200.
- Xing, J. (2011). *Does Tax Structure Affect Economic Growth? Empirical Evidence From OECD Countries*. Centre for Business Taxation. Oxford University.
- , (2012). Tax Structure and Growth: How Robust is The Empirical Evidence? *Economics Letters*, 117(1), 379-382.
- Yakar, A. (1995). *Gelişmekte Olan Ülkelerde Kurumlar Vergisi (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü.
- Yavuz, H. (2008). *Türkiye'de Kurumlar Vergisinin Ekonomik Etkileri ve Değerlendirilmesi(Yüksek Lisans Tezi)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, K., Karaman, D., & Taşdemir, M. (2010). *Makro Ekonomi* (9. Baskı b.). (K. YILDIRIM, Dü.) Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- Yılmaz, F., & Tezcan, N. (2007). Vergi Hasılatı ve Sabit Sermaye Yatırımlarının Ekonomik Büyümeye Olan Etkisi: Ekonometrik Bir İnceleme. 8. *Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi*. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Yülek, M. (1997). İçsel Büyüme Teorileri, Gelişmekte Olan Ülkeler ve Kamu Politikaları Üzerine. *Hazine Dergisi*(6), 89-105.

DİZİN

A

Adalet, 48
Adam Smith, 6

B

Birim Kök Testi, 83
Borçlanma, 7, 10, 15, 38
Bütçe, 41
Bütçe Açığı, 7
Büyük Buhran, 16
Büyüme Modelleri, 70

C

CIPS Birim Kök Testi, 79
Crowding-Out, 26

D

Dışlama Etkisi, 26
Dışsal Büyüme Modelleri, 70
Doğal İşsizlik Oranı, 24, 25
Dolaylı Vergiler, 37
Dolaysız Vergiler, 7

E

Ekonometrik Analiz, 74
Ekonomik Büyüme, 1, 30, 32, 44, 68,
70, 75, 77, 82, 85

F

Fizyokratlar, 6

G

Gelir Ve Harcama Teorisi, 30
Genel Teori, 14

H

Harrod-Domar Büyüme Modeli, 71
Homo Economicus, 35

I

IS-LM Analizi, 30

İ

İbni Haldun, 69
İçerdekiler-Dışarıdakiler, 29
İçsel Büyüme Modelleri, 71

K

Kamu Geliri, 11
Kamu Harcamaları, 10, 11, 15, 36
Kamu Maliyesi, 4, 12
Keynes, 1, 10, 13
Keynesyen, 14, 16, 19, 22, 32
Kısa Vadeli Borçlar, 8
Klasik İktisat, 12, 15
Kollektif Karar Alma Süreci, 34
Kurumlar Vergisi, 1, 50, 69, 76, 82
Kurumlar Vergisi Gelirleri, 77, 85
Kurumlar Vergisi Kanunu, 2, 51
Kurumlar Vergisi Oranı, 57, 75

Kurumlar Vergisinin Gerekliliği, 53
Küresel Finans Krizi, 14

L

Likidite Tercihi, 20
Likidite Tuzağı, 20

M

Magna Carta Libertatum, 47
Mali Gelenekçiler, 8, 9, 12
Mali Olaylar, 1, 4
Maliye, 5, 7
Maliye Politikası, 1, 10, 13, 35, 39, 68
Merkantilizm, 5
Milton Friedman, 22
Monetarist, 22, 32

N

Neo-Klasik(Solow) Büyüme Modeli, 71

O

OECD, 56, 74

Ö

Öşür, 48

P

Panel Veri Analizi, 74, 77
Para Politikası, 15

Parasalcı, 5, 22

R

Rassal(Tesadfüfi) Katsayılar
Regresyonu, 80
Rasyonel Beklentiler Kuramı, 27

S

Sanayi Devrimi, 14
Say Yasası, 18

T

Türkiye, 76

U

Uzun Dönem Phillips Eğrisi, 25
Uzun Vadeli Borçlanma, 8

Ü

Ücret Ve Fiyatların Yapışkanlığı, 29

V

Vergi, 1, 10, 37, 47, 49, 68
Vergi İsyanları, 48
Vergi Politikası, 37
Verginin Yansıması, 55

Y

Yatay Kesit Bağımlılığı, 77, 83

